

– OVI OMAAN OPETTAJUUTEEN?

Perttu Leskinen

Kasvatustieteen ja musiikkikasvatuksen
pro gradu –tutkielma
Jyväskylän yliopisto
Opettajankoulutuslaitos
Musiikin laitos
Maaliskuu 2006

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Kasvatustieteiden tiedekunta, Humanistinen tiedekunta	Laitos – Department Opettajankoulutuslaitos, Musiikin laitos
Tekijä – Author Leskinen, Perttu Antero	
Työn nimi – Title Draamakasvatus – ovi omaan opettajuuteen?	
Oppiaine – Subject Kasvatustiede, musiikkikasvatus	Työn laji – Level Pro gradu –tutkielma
Aika – Month and year Maaliskuu 2006	Sivumäärä – Number of pages 107
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Tutkimuksessani tarkastellaan opettajuuden ja draamakasvatuksen suhdetta. Pyrin selvittämään miten draama on vaikuttanut omaan opettajuuteeni sekä millaisia kokemuksia muilla koulumme opettajilla on draamakasvatuksesta koulutyössä ja suhteessa omaan opettajuuteensa.</p> <p>Tutkimusaineistoni pohjautuu ryhmäkeskusteluihin sekä kirjoitustehtäviin, joihin osallistuivat kaikki Helsingin Vallilan ala-asteen koulun 20 opettajaa lukuvuonna 2002 - 2003. Aineistonani ovat toimineet myös opettajanurani varrelta keräämäni kokemukset ja muistot, joita on tallentunut draamapäiväkirjani ja sen yhteydessä ylläpitämäni draamapankin sivuille, oman työni tavoite- ja arviointilomakkeisiin, valokuviin, video- ja audioäänitteisiin sekä koulumme kotisivuille. Tutkimuksen tiedonhankintastrategia on grounded theory, aineistopohjainen teoria. Vertaamalla keräämääni aineistoa kirjoituksiin draamakasvatuksesta ja opettajuudesta, pyrin luomaan oman teoriani niiden välisestä suhteesta sekä draamakasvatuksen vaikutuksesta omaan ja kollegoitteni työhön opettajana.</p> <p>Tutkimukseni on narratiivinen ja dramaturginen. Se on tieteellinen ja taiteellinen työ, jossa yhdistyvät teoreettinen tutkimusteksti ja tarinallinen käsikirjoitus. Tutkimuksen dialogi pohjautuu opettajien kanssa käymiini ryhmäkeskusteluihin sekä lukemaani, tutkimukseni teoreettista viitekehystä tukevaan tieteelliseen kirjallisuuteen. Kuten draamakasvatus, tutkimukseni on samanaikaisesti totta ja tarua. Se on faktaa, tutkien draamakasvatusta ja opettajuutta, mutta samalla myös fiktiota kertoen erään opettajan kuvitteellisen tarinan opettajuuteen kasvusta.</p> <p>Draamakasvatus jakaa opettajien mielipiteet kahtia: Osan välttellessä, vähätellessä ja arvostellessa draamaa, toiset pitävät sitä olennaisena osana omaa opettajan työtään. Jotkut opettajista kokevat ettei draama sovi kouluun. Heidän mielestään draama on pelkkää leikkiä, se ei edistä oppimista, mutta sen sijaan aiheuttaa epäjärjestyttä luokissa ja voi jopa vaarantaa osallistujiensa turvallisuuden. Opettajilta saamani negatiivinen palaute draamakasvatusta kohtaan viestii usein epäonnistumisen pelosta. Draaman kieltämisen taustalla ovat usein opettajan kokemattomuus, huonot kokemukset tai tietämättömyys draamasta. Myös suuret opetusryhmät sekä opetussuunnitelma asettavat omat rajoituksensa draamakasvatukselle koulussa.</p> <p>Käsitykseni ja ennakkoluuloni opettajuutta ja koulutyötä sekä elämää kohtaan ovat draamakokemusteni myötä murtuneet ja muuttuneet. Draamakasvatus on auttanut minua löytämään tyylini opettaa ja toimia opettajana, avannut oven omaan opettajuuteeni. Myös suurimman osan ryhmäkeskusteluihin osallistuneiden opettajien mielestä draama koulun arjessa on mieluummin rikkaus kuin rasite. Vaikka draama vaatii opettajalta paljon: koulutusta, kokemuksia, käytännön malleja ja ammattitaitoa, yhteistyötä, aikaa valmisteluille, kekseliäisyyttä sekä rohkeutta ja halua heittäytyä, sen koettiin tuovan vaihtelua työarkeen ja olevan suunnattoman voimavaran, joka tekee opettajan työstä mielenkiintoisempaa ja mielekkäämpää. Draama tarjoaa oppilaille sekä opettajille hauskoja ja mieleenpainuvia hetkiä, mahdollisuuden leikillisyyteen vakavan arjen keskellä. Monen opettajakollegani tavoin uskon, että draamalla on myös kasvatuksellista voimaa. Draama innostaa ja motivoi sekä havainnollistaa ja syventää käsiteltäviä asioita. Draamallinen toiminta kehittää osallistujiensa ihmissuhde- vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä antaa mahdollisuuden monenlaisten ajatusten ja tunteiden ilmaisuun. Draamakasvatus antaa opettajalle mahdollisuuden oman ammattitaitonsa kehittämiseen ja samalla tarjoaa opettajalle väylän oman sekä oppilaidensa oppimisen ja kasvun tukemiseen siellä, missä tukea oikeasti tarvitaan.</p>	
Asiasanat – Keywords Draamakasvatus, opettajuus, dramaturginen tutkimus	
Säilytyspaikka – Depository Jyväskylän yliopiston kirjasto, Musiikin laitoksen kirjasto	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYS

1. MINÄ JA DRAAMA – JOHDANTO	2
1.1. Ihmetuoli tuli luokkaan.....	2
1.2. Tutkimus – tarina – käsikirjoitus.....	5
1.3. Hahmogalleria	7
2. PÄÄN ÄÄNIÄ – OPETTAJUUS JA SILLE ASETETTUJA VAATIMUKSIA	10
2.1. Opettajantyön arkea.....	10
2.2. Opettajuus opettajien näkemänä	14
3. DRAAMATOHTORIN VASTAANOTOLLA	18
3.1. Draamakasvatuksen käsitteenmäärittelyä.....	18
3.2. Draamakasvatus, leikkiäkö?	20
4. MINÄ JA DRAAMA – AIKAMATKA	23
5. DRAAMAKASVATUS KOULUSSA	28
5.1. Draamasopimuksella hallittuun kaaokseen.....	33
5.2. Miksi draama ei sovi kouluun?	41
6. DRAAMA & OPETTAJUUS	43
6.1. Draamaopettajan monet roolit.....	43
6.2. Opettajien kokemuksia draamakasvatuksesta.....	45
6.3. Mitä draama opettajalta vaatii – mitä draama opettajalle antaa?	56
7. PALUU DRAAMATOHTORIN VASTAANOTOLLE	59
7.1. Draaman kasvatuksellinen voima.....	59
7.2. Vakava leikillisuus ja esteettinen kahdentuminen	65
8. TOTTA JA TODENTUNTUA – KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA TUTKIMUKSESTA	68
8.1. Tutkimusaineisto	71
8.2. Tämä tarina on tosi? – Tutkimuksen totuudellisuus ja luotettavuus	72
8.3. Dramaturgisen tutkimuksen mahdollisuuksista tieteellisessä kirjoittamisessa.....	75
9. MINÄ JA DRAAMA – POHDINTA	80
9.1. Koulutyö ja leikki	80
9.2. Draama, kasvatustako?	85
9.3. Draamakasvatus - ovi omaan opettajuuteeni	87
LÄHTEET	94
LIITTEET	98

1. MINÄ JA DRAAMA – JOHDANTO

Minäpä kerron teille tarinan, tarinan opettajanurani alkutaipaleilta: Aloitellessani opettajanuraani Vallilan ala-asteella Helsingissä 1997 oloni oli jännittynyt ja epävarma. Uusi tehtäväni ykkösluokkalaisten opettajana tuntui todella suurelta haasteelta. Valmistuttuani 90-luvun alkupuolella luokanopettajaksi Jyväskylän OKL:stä koin tietäväni millainen opettaja olin. Itseluottamukseni oli kasvanut opetusharjoitteluiden sekä lukuisien eri kouluasteilla tekemiini sijaisuuksien myötä. Kun työt sitten todellakin alkoivat, tuosta opiskeluajan varmuuden tunteesta ei ollut juuri jäljellä kuin muisto. Halusin olla hyvä opettaja sekä täyttää kaikki ne toiveet, joita minulta, hyvältä opettajalta odotettiin. Mutta millainen hyvä opettaja on? Se tuntui mahdottomalta määritellä.¹

Tein kuitenkin töitä ahkerasti, kuten uskoakseni hyvän opettajan kuuluu. Opetin, suunnittelin ja valmistelin tunteja sekä luin opettajan oppaita. Työ tuntui raskaalta ja se vei melkein kaiken aikani! Huomasin, että työskentely pienten oppilaitteni kanssa oli täyspäiväistä työtä. Sen lisäksi, että olin ensimmäisen luokan opettaja, olin lisäksi roolimalli ja emo oppilaille. Lapset kuuntelivat sanojani silmät innosta pyöreinä. Kerroinpa oppilaille mitä hyvänsä he pitivät sitä ehdottoman totena ja oikeana. Oman open ehdotukset olivat oppilaiden mielestä aina parhaita. Jopa omien vanhempien sanomiset tuntuivat välillä olevan toisarvoisia opettajan ”viisaiden” sanojen rinnalla. Tämän kaikkivoipaisuuden rinnalla yritin löytää hukassa olevaa omaa opettajuuttani. Opettajanurani alku tuntuikin melkoiselta myllerrykseltä. Kun luulee osaavansa jotain mikä ei toteudukaan käytännössä, on väkisin hämmentynyt. Uupumuksen läpi ei jaksaa kuunnella kaikista tärkeintä, itseään. Kun rentous on hukassa, ei pysty kuin keskinkertaisiin suorituksiin ja itseluottamus murenee. Töitä kuitenkin on tehtävä aamusta iltaan ja öisin katsotaan päivän tapahtumat pikausintana, painajaisina.

Vastapainoa opettajantyölleni sain rakkaasta harrastuksestani, esiintymisestä. Olin mukana liikennevalistusnäytelmässä, joka kiersi kouluilla eri puolilla Suomea, soitin, lauloin ja keikkailin bändini kanssa sekä toimin juontajana erilaisissa tilaisuuksissa. Aina lavalle noustessani minusta tuntui, että arkiset huolet ja paineet ikään kuin haihtuivat. Nautin esiintymisestä joka solullani. Pystyin elämään ja olemaan tässä ja nyt. Paluu arkeen eli opetustyöhön tuntui kuitenkin vaikealta. Kuinka opettajana toimiminen sai minut niin lukkoon, että työ ei oikein maistunut enkä enää tiennyt millainen opettaja olin? Olihan esiintymisessäkin kyse työstä, ja siitä työstä minä osasin todella nauttia. Miten saada se esiintyessäni tuntuma ilo ja nautinto siirrettyä opetustyöhöni? Tai oikeastaan kuinka löytää nuo tunteet itsestäni, sillä sisästäni ne epäilemättä jossain piileskelivät.

1.1. Ihmetuoli tuli luokkaan

Sitten, eräänä päivänä tapahtui ihme. Luokastani löytyi nimittäin jotain erikoista. Oikeastaan kaikki alkoi opettajantuolista. Tuolista, joka oli ollut kaikkina opettajanurani alun päivinä luokassamme. Tuolista, jolla istuin päivittäin tietämättä, että sillä oli taikavoimia...

Luokkahuone, jossa on opettaja ja oppilaita.

OPETTAJA:

Osaisiko joku lukea mitä tähän on kirjoitettu?

OPPILAS:

T-u-o...l-i.

OPETTAJA:

Hienoa. Kuvaile tätä tuolia.

OPPILAS:

Se on suuri.

OPPILAS:

Se on vanha ja kulunut.

OPETTAJA:

Tietääkö kukaan kuinka vanha se on...? Tai mistä se on tänne meidän luokkaan tullut?

Luokkaan laskeutuu hiljaisuus.

OPETTAJA:

Tämä ei ole mikä tahansa tuoli. Tämä tässä on... ihmetuoli.

OPPILAAT:

Mitä se tekee?

OPETTAJA:

Kun tähän ihmetuoliin istuu, saattaa tapahtua mitä vain.

Opettaja on istuvinaan tuolille, mutta nouseekin viime hetkellä ylös.

OPETTAJA:

Minähän saatan muuttua vaikka...

OPPILAS:

Avaruusolioksi?

Opettaja säikähtää. Yrittää istuutua, muttei uskalla.

OPETTAJA:

Pieni hetki, täytyy keskittyä...

OPPILAAT:

Ope! Istu jo!!!

Opettaja istahtaa tuoliin ja samalla hänen naamansa vääntyy irtistykseseen. Oppilaat purskahtavat nauruun. Opettaja pomppaa ylös tuolista.

OPETTAJA:

Mitä tapahtui, mitä tapahtui?

OPPILAS:

Sä irtistit.

OPETTAJA:

Mitä? En kai minä nyt sellaista voi...

OPPILAAT:

Ky-yyllä!

OPPILAS:

Sä teit näin.

Oppilas irtistää. Muut oppilaat nyökyttelevät.

OPETTAJA:

Ihmetuoli muutti siis naamani ihan hassun näköiseksi? Mutta... toimiikohan se kaikilla? Haluaisiko joku muu kokeilla?

Oppilaat viittaavat.

Olen dramatisoinut edellä olevaan kohtaukseen ensikosketukseni ihmetuoliin, tuohon ihmeelliseen, lähes taikvoja tekevään vempeliseen, joka näytti minulle, kokemattomalle opettajalle aivan uuden suunnan kohti opettajuuttaan. Kun ehdotin luokalleni, että vanha opettajantuoli olisikin ihmetuoli, huomasin oppilaitteni motivaation lisääntyvän räjähdysmäisesti. Uteliaisuus ja mielenkiinto olivat luokassani lähes käsin kosketeltavia ja minun oli tietenkin todistettava mitä ihmetuolilla tarkoitin. Toimisiko se oikeasti? Tekisikö se ihmeitä? Huomasin esitteleväni opettajantuoliani aivan kuin taikuri valmistellessaan temppuaan. Elehdin huomiota herättävästi sekä puhuin mahtipontisesti ja salaperäisesti. Kiersin tuolia ympäri ja näyttelin, etten uskalla istua sille. Oivalsin ihmetuolin myötä opettajana toimimisen olevan myös esiintymistä, nousemista lavalle päivästä toiseen. Ja kun esiinnyin oppilailteni, olin kuin uudestisyntynyt opettajana. Olin hetkeksi unohtanut kaikki opettajantyyliin liittyvät paineet ja työn raskauden. Tiesin mitä tein ja nautin siitä suunnattomasti.

Mutta voiko koulussa irvistellä tai esiintyä oppitunnilla hullunkurisesti? Ihmetuoli ravisteli myös tiukkaan pinttyneitä käsityksiäni siitä millainen opettajan ja varsinkin hyvän sellaisen tulee olla. Kaikkietävän ja vakavan kansankynttilän sijaan saatoin olla myös leikillinen, esiintyvä opettaja, jolloin huomasin oppilaitteni mielestä myös olevani usein innostavampi ja kiinnostavampi. Toki ihmetuoli ei ollut vain hassuttelua varten. Joskus tuolilla istuja saattoi muuttua vaikka eläimeksi, joskus taas tuoli kertoi mitä opettajan kysymykseen piti vastata. Tärkeintä ei kuitenkaan ollut se, miten ihmetuoli istujaan vaikutti, vaan se, että ymmärsin mikä voima ihmetuoliin uskomisella ja sen syliin heittäytymisellä oli. Tarvittiin pieni ripaus satua ja taikaa ja yhtäkkiä työnteko oli kuin leikkiä.

1.2. Tutkimus – tarina – käsikirjoitus

Antaessani siis tilaa taiteilijuudelleni myös koulussa, opettajuuteni alkoi voida aiempaa paremmin. Mutta samalla, kun ”ihmetuoliin istahtamalla” löysin yhteyden sekä merkityksen opettajana ja taiteilijana toimimisen välillä, mielenkiintoni kohdistui siihen valtaisaan voimaan, joka työskentelyäni ja tekemisiäni tuntui ohjaavan. Voimaan, joka pystyi muuttamaan raskaan opettajanarjen aivan toisenlaiseksi kuin olisin osannut kuvitella. Kyse ei ollut vain opettajan tai taiteilijan roolien yhteensulautumisesta vaan jostain vielä suuremmasta. Oliko kyse draamasta? Draamasta, joka tuntui vaikuttaneen minussa ikään kuin sisäänrakennettuna voimana ensin toimiessani taiteilijana ja sitten opettajana.

Ihmetuolin mukanaan tuomat positiiviset kokemukset ja yllättävät käänteet luokassani sekä työssäni saivatkin minut pohtimaan omaa opettajuuttani suhteessa draamaan. Tämä on se kohta tarinassani, jossa tarinani alkaa vähitellen muuttua tutkimukseksi. Tutkimukseni, kuten tarinanikin, pohjautuu omiin kokemuksiini opettajanurani ensimmäisiltä kahdeksalta vuodelta toimiessani luokanopettajana. Lähtökohtana tutkimukselleni ovat olleet ne ahaa-elämykset, joita draaman käyttö on opetuksessani aiheuttanut. Omia ajatuksiani säestävät koulumme muiden opettajien mielipiteet ja näkemykset draamasta omassa työssään. Tutkimukseni kautta pyrin löytämään vastauksen seuraaviin kysymyksiin:

Tutkimuskysymykset:

- 1) Miten draama on vaikuttanut omaan opettajuuteeni ja sen syvenemiseen?
- 2) Millaisia kokemuksia muilla koulumme opettajilla on draamasta koulutyössä ja suhteessa omaan opettajuuteensa?

Laadullinen tutkimukseni on narratiivinen ja dramaturginen. Narratiivisuus, tarinallisuus piirtää kuvan todellisuudesta kertomusten välityksellä. Narratiivisessa tutkimuksessa tiede ei vain tutki vaan samanaikaisesti myös tuottaa tarinoita. Tällöin tutkimuksen tehtävä muodostaa uutta tietoa ei ole itseisarvo, vaan käytännölliset arvot nousevat merkittävimmiksi.² Narratiivisen tutkimuksen yhtenä lähtökohtana onkin, että opettajien on saatava tutkimuksesta itselleen oman ammatillisen kehittymisen aineksia.³ Dramaturginen tutkimus taas on eräänlainen tutkimuksen ja käsikirjoituksen liitto, jossa yhdistyvät tieteellinen tutkimusteksti ja taiteellinen, käsikirjoitettu dialogi. Dramaturgisessa tutkimuksessa perinteinen tutkimus on dramatisoitu käsikirjoituksen sivuille ja osaksi sen dialogia. Perinteinen käsikirjoitus taas on saanut fiktiivisyytensä rinnalle lisämausteeksi ja rakennusaineeksi teoriaa ja tieteellistä tekstiä. Narratiivinen ja dramaturginen tutkimukseni on siis samanaikaisesti sekä tieteellinen että taiteellinen työ, jossa yhdistyvät tutkimus ja tarinallinen käsikirjoitus. Tästä käsikirjoitetusta tutkimuksen muodosta esimerkkinä toimii aiemmin johdannossa esittelemäni ihmetuolikohtaus.

Tutkimusaineistoni pohjautuu ryhmäkeskusteluihin,⁴ joihin osallistuivat kaikki koulumme 20 opettajaa. Ryhmäkeskustelun pääteemoina olivat opettajuus ja draamakasvatus (liite 1). Ennen ryhmäkeskusteluja annoin opettajille kirjoitustehtävän⁵ aiheesta ”Draama ja minä”. Tällä tehtävällä pyrin herättämään ja suuntaamaan opettajien ajattelua tulevaa keskustelua silmällä pitäen. Kirjoitustehtävien valmistuttua jaoin koulumme opettajat ryhmäkeskusteluja varten viiteen ryhmään, joissa kussakin oli 3-5 keskustelijaa. Rakensin ryhmät huomioiden opettajien työskentelykokemuksen ja tehtävät koulullamme. Keskusteluihin osallistujia yhdistivät entuudestaan esimerkiksi draamaprojektit, työkokemuksen pituus, koulun hallinnolliset tehtävät, työaika koulullamme, erityistehtävät tai aineopettajuus.

Ryhmäkeskustelujen ja kirjoitustehtävien lisäksi aineistonani ovat olleet kaikki kokemukset ja muistot sekä niiden pohjalta tekemäni muistiinpanot opettajanurani varrelta.⁶ Muistia tukemassa minulla on ollut käytettävissä oman työni tavoite- ja arviointilomakkeita (liite 2), valokuvia sekä draamapäiväkirja (liite 3), jonka yhteydessä olevaan draamapankkiin (liite 4) olen kirjannut opetustyössäni käyttämiäni harjoituksia ja leikkejä. Käytettävissäni on lisäksi ollut video- ja audiotallenteita (liite 5) koulumme draamaprojekteista (liite 6) sekä materiaalia luokkamme ja koulumme kotisivuilta.⁷

Tutkimukseni tiedonhankintastrategia on grounded theory.⁸ Aineistopohjaiselle teorialle tyypillisellä tavalla olen valinnut tutkimukselleni pääkäsitteet, draamakasvatuksen ja opettajuuden. Vertaamalla keräämääni, pääkäsitteisiini liittyvää aineistoa kirjoituksiin draamakasvatuksesta ja opettajuudesta, pyrin luomaan oman teoriani niiden välisestä suhteesta. Teoriani olen muokannut draamalliseen muotoon, dramatisoinut sen tarinalliseksi käsikirjoitukseksi, joka on luettavissa tämän tutkimuksen sivuilta.

Tutkimukseni tarinassa fakta ja fiktio yhdistyvät toisiinsa.⁹ Tarina perustuu omiin, todellisiin kokemuksiini opettajan työstä ja arjesta, joita olen kirjannut draamapäiväkirjaani (liite 3) sekä oman työni tavoite- ja arviointilomakkeisiin (liite 2) opettajan työni ohessa. Tarina on samalla kuitenkin myös fiktiivinen, kuvitteellinen sukellus opettajanarkeen. Olen pyrkinyt valitsemaan käsikirjoitukseeni sopivassa suhteessa todellisia ja kuvitteellisia hahmoja ja tilanteita, jotka ovat tutkimukseni kannalta perusteltuja ja merkittäviä sekä samalla palvelevat tarinaani, kuljettaen sen juonta eteenpäin. Tarinan juonen kuljetuksen kannalta tärkeään rooliin nousevat myös kursivilla kirjoittamani parenteesit. Ne ohjaavat välillä yksityiskohtaisestikin lukijaa näkemään ja lukemaan käsikirjoitusta. Kyseessä on alun perin tutkimus ja käsikirjoitus, joka kertoo minun tarinani. Parenteeseillani pyrin siksi avaamaan lukijan silmien eteen sen maailman, johon tarinani olen luonut. Näin parenteesit tekevät minusta, tarinan käsikirjoittajasta, samalla myös tarinani kertojan ja

ohjaajan. Toivon tarinastani löytyvän yhtymäkohtia lukijoiden omaan elämään ja mahdolliseen opettajanarkeen osana sitä. Näin tutustuessaan tarinaani voi lukija tehdä siitä omat tulkintansa ja muokata sen näin ajatuksissaan omannäköiseksi.

Käsikirjoituksen dialogi, repliikit pohjautuvat järjestämiini ryhmäkeskusteluihin sekä lukemaani tutkimukseni teoreettista viitekehystä tukevaan tieteelliseen kirjallisuuteen. Olen käsikirjoittajan oikeudella laittanut roolihahmot puhumaan myös itse keksimiäni repliikkejä. Fiktio siis mahdollistaa minulle, tarinan käsikirjoittajalle, vapauden kirjoittaa vuorosanoja roolihahmojeni suihin eli olen voinut yhdistellä sitä mitä oikeasti on sanottu sekä mitä olisi voitu sanoa. Näin toimiessani pyrkimyksenäni ei ole koristella tai muunnella totuutta vaan saada dialogista kertovampaa ja sujuvampaa (liite 7). Tutkimukseni dialogiin olen sijoittanut myös suoria tieteellisiä lainoja saadakseni teorian ja käytännön keskustelemaan keskenään sekä tukemaan toisiaan. Näin silläkin uhalla, että se saattaa taiteellisessa mielessä ja käsikirjoituksen näyteltävyyden kannalta olla raskasta tai toisaalta esittää teoreettiset totuudet fiktiivisessä, ei-todellisessa yhteydessä. Teorian ja käytännön, totuuden ja tarun kohdatessa käsikirjoitukseni dialogissa toivon kirjoittamani tekstin tarjoavan tarttumapintaa useammille lukijoille, lähestyvät he sitten tekstiäni tieteellisesti tai taiteellisesti.

1.3. Hahmogalleria

Seuraavaksi kuvailen lyhyesti tarinani tärkeimpiä hahmoja. Tarkoitukseni on perustella miksi olen kyseiset hahmot tarinaani valinnut ja miksi ne ovat tarinani kannalta merkittäviä. Osa tarinani hahmoista on todellisia ja osa kuvitteellisia. Fiktion läsnäolosta huolimatta olen pyrkinyt luomaan hahmot mahdollisimman todentuntuisiksi, jolloin lukija voi helpommin eläytyä tarinan henkilöiden asemaan ja ymmärtää heidän toimintaansa. Samalla toivon, että tarinani avautuu lukijalle uskottavana.¹⁰

Opettaja on monijakoinen persoona, jossa yhdistyy kolme minää. Ensisijaisesti hän pyrkii olemaan opettaja ja kasvattaja, mutta samanaikaisesti taiteilija sekä oman työnsä tutkija. Opettajan tutkimusmatka kohti omaa opettajuuttaan muodostaa tarinan juonen sekä luo pohjan tutkimukselleni opettajuuden ja draamakasvatuksen suhteesta. Opettaja onkin samalla sekä tarinani että tutkimukseni päähenkilö. Opettaja-taiteilija-tutkijan ajatukset ja tapa toimia ovat monessa suhteessa omiani, mutta fiktio ja roolihahmon eri minät antavat opettajalle mahdollisuuden ajatella, puhua ja käyttäytyä kuten hänen kollegansa olisivat vastaavissa tilanteissa luultavimmin toimineet. Fiktion kautta hahmo pystyy myös kuulemaan ja näkemään sellaista, mikä ei todellisuudessa olisi ehkä mahdollista.

Draamatohtorin hahmossa yhdistyvät ne draamakasvatuksen teoreetikot ja opettajat, jotka ovat kirjoituksillaan ja toimillaan eniten minuun vaikuttaneet. Vaikka draamatohtori on fiktiivinen, keksitty hahmo, hän puhuu faktaa, valottaen tutkimukseni kannalta tärkeää draamakasvatuksen teoreettista taustaa. Fiktion avulla draamatohtorin on tarinassani mahdollista puhua monen eri draamateoreetikon suulla ja yhdistellä draamakasvatuksen teorioita omaksi puheekseen. Draamatohtori myös antaa käytännön mallin draamaopettajan työstä eli kuinka draamaryhmän kanssa tulee ja voi toimia.

Opettajakollegoissa, tarinani ehkä todellisimmissa hahmoissa, yhdistyvät tutkimustani varten haastattelemani sekä opettajanurani varrella tapaamani opettajat. Heidän kauttaan tutkimuksessani haetaan vastausta toiseen tutkimuskysymykseen, siihen kuinka opettajat suhtautuvat draamakasvatukseen ja millaisia kokemuksia heillä on siitä. Tutkimustani varten haastattelemistani kahdestakymmenestä opettajasta olen koostanut nämä 5 hahmoa, opettajatyyppejä (liite 8), joilla

jokaisella on omat uskomuksensa ja mielipiteensä opettajan työstä sekä draamakasvatuksesta osana sitä. Yhdelle opettajakollegoista työ on kaikki kaikessa, toiselle taas riittää vain sen verran työtä, ettei vapaa-aika siitä liikaa häiriinny. Eräs opettajakollegoista lähestyy työtään empaattisesti, oppilaiden onnistumisten kautta, toisen halutessa onnistumisen elämyksiä sekä kehittymisen mahdollisuuksia opettajana myös itselleen. Osalle opettajakollegoista draamakasvatus on luonnollinen osa opettajantyötä, joillekin taas lähes mahdottomalta tehtävältä tuntuva haaste. En halua tarinani opettajakollegoiden henkilöityvän kehenkään todellisessa elämässä tuntumaani opettajaan, mutta uskon luomieni opettajatyyppeiden silti löytyvän useimmista koulujen opettajanhuoneista. Monet näistä opettajakollegoiden edustamista opettajatyypeistä tunnistan ainakin itsestäni.

Peilikuvat ovat kuvitteellisia, tarinan päähenkilönä toimivan opettajan pään ääniä, joiden kuuleminen ja näkeminen toisaalta hämmentää opettajaa, mutta joiden kautta hän pystyy näkemään sellaista, jota ei ennen ole havainnut. Tarinani peilikuvat ovat aluksi pelkkiä ääniä, muuttuvat sitten erilaisiksi hahmoiksi, mutta mikä tärkeintä, ne antavat opettajalle mahdollisuuden itsensä kanssa keskustelemiseen sekä oman toimintansa seuraamiseen ikään kuin ulkopuolisen silmin katsottuna. Näin ne haastavat opettajan pohtimaan omaa opettajuuttaan suhteessa draamakasvatukseen sekä perustelemaan tutkimuksensa valintoja sekä luotettavuutta ja totuudellisuutta. Peilikuvat muuttavat siis muotoaan tarinan edetessä. Samalla kun ne ovat itseni ja ajatusteni kopioita, ne peilaavat tarinani päähenkilöstä esiin myös niitä opettajuuden erityispiirteitä, joita olen havainnut opettajakollegoissani. Peilikuvat ovatkin osoitus siitä mitä draamakasvatus parhaimmillaan tarjoaa. Ne antavat opettajalle mahdollisuuden todellisuuden tutkimiseen fiktion kautta, mahdollisuuden olla samanaikaisesti minä ja kuitenkin jotain muuta.

Peilikuvien lisäksi myös muut käsikirjoitukseni hahmot pystyvät muuttamaan muotoaan tai vaihtamaan rooliaan tarinan edetessä tai sen niin vaatiessa. Tarinani päähenkilö, opettaja kantaa samanaikaisesti harteillaan kolmea roolia, opettajaa, tutkijaa sekä taiteilijaa. Näiden roolien välillä tasapainoilun lisäksi opettaja-taiteilija-tutkija pystyy ottamaan itselleen myös rooleja omasta lapsuudestaan. Tarinassani aikuiset voivat siis muuttua tarvittaessa lapsiksi, ihmiset eläimiksi, opettajat oppilaiksi tai heidän vanhemmikseen. Vaikka nämä ”pikkuroolit” esiintyvät käsikirjoituksessa vain lyhyen aikaa, ovat ne mielestäni kuitenkin merkittäviä tarinan juonen ja samalla myös tutkimuskokonaisuuden kannalta. Roolien vaihdoista syntyneet kohtaukset luovat fiktion eri kerroksia, näytelmiä näytelmään, pienempiä tarinoita suurempaan kokonaisuuteen. Ne ovat samalla esimerkkejä draaman voimasta, esteettisestä kahdentumisesta¹¹ ja sen luomista mahdollisuuksista nähdä ja kokea asiat toisin.

Koko tarinani ei suinkaan ole vielä tässä. Ihmetuolin mukanaan tuomat yllättävät käännteet¹² opettajana toimimisessa vasta raottivat hieman sitä ovea, jonka takaa tie kohti omaa opettajuuttani alkoi. Avaako draama siis oven opettajuuteen? Tutkimukseni kautta toivon ymmärtäväni omaa opettajuuttani vielä hieman enemmän, mutta uskon tarinani olevan tarpeellista luettavaa myös muille opetustyönsä ja opettajaidentiteettinsä kanssa painiskeleville opettajille ja kasvattajille. Tutkimukseni ei tietenkään pysty eikä pyrikään tarjoamaan yhtä ja oikeaa, yleispätevää vastausta opettajuuden ongelmaan, mutta se tarjoaa ideoita, ajatuksia ja ratkaisumalleja, joita jokainen opettaja voi pohtia ja muokata itselleen sopivimmiksi matkalla kohti omaa, hyvää opettajuuttaan.

Hyvä opettaja, kohta lähdet kanssani availemaan ovia matkalla opettajuuteen. Tarinassani ja tutkimuksessani kerron oman mielipiteeni hyvästä opettajasta, tai oikeastaan siitä, kuinka minusta kasvoi, ei välttämättä vieläkään mielestäni tarpeeksi hyvä, mutta ainakin aiempaa parempi opettaja, joka draamakasvatuksen kautta löysi suunnan omalle opettajuudelleen.¹³

- ¹ Malinen 2002, 86
- ² Heikkinen H.L.T. 2002, 184-197
- ³ Syrjälä & Heikkinen H.L.T. 2002, 157-158
- ⁴ Narratiivisessa tutkimuksessa tieto muodostuu usein dialogin välityksellä, keskustellen tutkittavien ihmisten kanssa (Heikkinen H.L.T. 2002, 190).
- ⁵ Narratiivista aineistoa ovat esimerkiksi vapaat kirjalliset vastaukset, joissa tutkittaville annetaan mahdollisuus pukea käsityksensä asioista omin sanoin (Heikkinen H.L.T. 2002, 189).
- ⁶ Narratiivista aineistoa ovat myös päiväkirjat tai muut dokumentit, joita ei alun perin tuotettu tutkimustarkoituksiin (Heikkinen H.L.T. 2002, 189).
- ⁷ www.valla.edu.hel.fi/projektit
- ⁸ Tutkimuksen taustalla ei ole valmista teoriaa, vaan tutkija pyrkii muodostamaan oman teoriansa keräämänsä aineiston pohjalta. Teoria syntyy vähitellen avoimessa vuorovaikutuksessa aineiston kanssa ja toimii aineiston luokittelun (kategorioinnin) pohjana. Tutkijan teorianmuodostusta tukee ratkaisevalla tavalla muiden teorioiden kanssa seurustelu. (Syrjälä ym. 1994, 123.)
- ⁹ Kokeilevaan kirjoittamiseen liittyy fiktiivisten elementtien käyttö tutkimuksessa (Heikkinen H.L.T. 2002, 192).
- ¹⁰ Todentuntu on tunne jostain sellaisesta, joka puhuttelee lukijaa tai kuulijaa sen kautta, mitä tämä on itse elämässään kokenut. Todentuntu (verisimilitude) ei perustu perusteluihin tai väitelauseisiin, vaan siihen, että lukija eläytyy tarinaan ja kokee sen ikään kuin todellisuuden simulaationa. (Heikkinen HLT 2002, 195.)
- ¹¹ Heikkinen 2002; Heikkinen 2004, 102-105; Østern 2000, 7; Østern & Heikkinen 2001, 110-123
- ¹² Opettaja-taiteilijana (teacher-artist) tarvitaan joustavuutta, kekseliäisyyttä ja luovuutta sekä kykyä tarttua mahdollisuuksiin niiden ilmaantuessa (O'Neill 1995; Miller & Saxton & Morgan 2001; Somers 2003, 27).
- ¹³ Opettajuuden luonteeseen kuuluu se, että opettajan tulee olla hyvä opettaja. Opettaja haluaa maksimoida positiiviset kokemukset ja minimoida epäonnistumiset. Hyvyyteen liittyy myös jatkuva paremmaksi tuleminen tarve. (Laine 1998, 110.)

2. PÄÄN ÄÄNIÄ – OPETTAJUUS JA SILLE ASETETTUJA VAATIMUKSIA

Opettajan työn syvin olemus on olla oppilasta varten.¹⁴ Monet opettajat lähestyvätkin työtään ja sen merkityksellisyyttä ensisijaisesti oppilaiden siitä saavuttaman hyödyn kautta. Kouluissa annettavan opetuksen kun on taattava oppilaiden monipuolinen kasvu ja valmiudet jatko-opintoihin¹⁵ sekä tarjottava lapsille niitä taitoja ja tietoja, joita he tulevat elämässään tarvitsemaan.¹⁶ Opettajan työ voidaan siis nähdä eräänlaiseksi tehtäväksi kasvattaa kansalaisia yhteiskunnan tarpeita varten.¹⁷ Tehtävämme on tärkeä, mutta ei aivan yksinkertainen ja helppo.¹⁸ Pystyäkseen opettamaan oppilailleen elämän kannalta tärkeitä ja välttämättömiä taitoja sekä jakamaan ympärilleen elämänviisauksia, on opettajan ensin oltava selvillä omasta arvomaailmastaan, arvoista, joihin ajatteluaan, käyttäytymistään ja toimintaansa perustaa.

Itse olen opettajana usein joutunut tilanteisiin, joissa vaaditaan osaamista ja tietämystä aloilta, jotka tuntuvat olevan varsin kaukana siitä työstä, johon luulin valmistuneeni. Sitä pyrkii parhaansa mukaan luomaan mahdollisuuksia tehokkaaseen oppimiseen, joka määrittellään muun muassa optimaalisten oppimismahdollisuuksien luomiseksi sekä positiivisen oppimishalun virittämiseksi ja säilyttämiseksi pedagogiikan keinoin.¹⁹ Tehokkaaseen oppimiseen? Siihen ei tunnu kuitenkaan aina olevan resursseja eikä aikaa, kun pitää ehtiä hoitaa kaikkea muuta, mitä opettajan työhön kuuluu!

2.1. Opettajantyön arkea

ÄÄNI:

Hyvää sunnuntai-iltapäivää rakkaat kuuntelijat. Taas on aika sunnuntain ja viimeistään nyt on jo aika vaihtaa vapaalle. Seuraavan kappaleen omistankin teille kaikille viikonlopustanne nautiskeleville laiskottelijoille...

Opettaja saapuu ja istahtaa pöydän ääreen. Tekee suunnittelu- ja valmistelutöitä. Leikkaa ja liimaa, lukee ja kirjoittaa...

ÄÄNI:

Vappu lähestyy, vappu lähestyy... Onko vappuvapaasi jo suunniteltu? Joko tiedät missä vappusi vietät? Itse aion poksauttaa vapun käyntiin nauttimalla lasilliset kuohuvaa hyvien ystävien seurassa. Vappuna sanotaan piupaut työnteolle ja nautitaan kerrankin vapaasta, joka meille kaikille kuuluu...

Opettaja sulkee radion. Jatkaa töitään. Kokeilee leikkaamaansa naamaria kasvoilleen.

ÄÄNI:

Kaikki meistä eivät näköjään osaa viettää vapaa-aikaansa rentoutuen.

Opettaja kääntyy sulkemaan radion. Huomaa sen olevan jo pois päältä.

ÄÄNI:

Voi teitä opettajia... Te kansankynttiläparat olette niin tunnollisia. Aherratte kaikki illat ja viikonloput...

OPETTAJA:

Haloo! Onko siellä joku?

Opettaja kurkkaa kirjapinojen taakse ja pöydän alle.

OPETTAJA:

Tämä on niin minun elämäni. Juttelen kirjapinoille.

KIRJA:

Voisitko ottaa nuo tiiliskivet pois päältäni. Ne painavat aivan liikaa.

Opettaja käännähtää tuijottamaan kirjapinoa.

KIRJA:

Nopeasti, nopeasti. Minä litistyn!

Opettaja nostelee kirjoja pinosta. Ottaa alimmaisien kirjan käteensä.

KIRJA:

Kiitos!

OPETTAJA:

Puhutko sinä... oikeasti?

KIRJA:

Ei vaan sinä juttelet nyt itseksesi... Tietenkin minä puhun. Minä valistan. Minä julistan. Minähän olen kirja!

OPETTAJA:

Mutta... m-miten?

KIRJA:

Minulla ei nyt ole aikaa jaaritteluun. Minulla olisi tarjolla ne perinteiset kolme...

OPETTAJA:

Toivomustako?

KIRJA:

Näytänkö minä satukirjalta...? Tarjolla olisi kolme vastausta. Kysymykset sinun pitää tietysti ensin itse keksiä. No, otatko vai jätätkö?

OPETTAJA:

Voinko kysyä siis mitä vain?

KIRJA:

Oliko tuo sinun ensimmäinen kysymyksesi?

OPETTAJA:

Kyllä... ei vaan ei!

KIRJA:

Hyvä! Laita minut nyt takaisin pöydälle. Minua alkaa huimata täällä ylhäällä... Kiitos! Aloitetaan. Esitä ensimmäinen kysymyksesi.

OPETTAJA:

Mitä meiltä opettajilta oikeasti odotetaan? Tämä työmäärä... Tuntuu etteivät suunnittelu ja työ lopu koskaan.

KIRJA:

Hmm... Ainakin teidän opettajien odotetaan olevan aktiivisia yhteiskunnan kehittäjiä ja yhteiskunnallisia vaikuttajia.²⁰

OPETTAJA:

Yhteiskunnallisia vaikuttajia? Kehittäjiä? Minähän opetan lapsia.

KIRJA:

Opettajien tulisi olla kasvattajia ja rohkaisijoita, jotka pystyvät kasvattamaan oppilaista hyviä ja tasapainoisia, elämänhaluisia ihmisiä, joilla on kyky suurissa muutoksissa osallistua yhteiskunnan myönteiseen rakentamiseen.²¹

OPETTAJA:

Tuo tuntuu kyllä todella haastavalta tehtävältä.

KIRJA:

Opettajan tulee olla monipuolinen taitaja - teknisesti lahjakas ja innovatiivinen kasvatuksen ammattilainen. Opettajan on hallittava kokonaisuuksia, pystyttävä suunnitelmallisuuteen, siedettävä muutosta ja kestävä kaaosta.²²

OPETTAJA:

Miksi ihmeessä...?

KIRJA:

Aivan! Opettajalla tulee myös olla kykyä ajatella oman toimintansa perusteita.²² Ei siis vain sitä, mitä teen, vaan myös miksi.

OPETTAJA:

Mutta... minähän olen vain opettaja...

KIRJA:

Opettajalta vaaditaan jatkuvaa uudistumista ja halua kehittää itseään.²³

OPETTAJA:

... ei minusta taida olla tähän työhön.

KIRJA:

No, no! Pää pystyyn. Opettajan on oltava vahva persoonaltaan. Hänen on uskottava itseensä. Kasvatus- ja opetustyössä tarvitaan tervettä itsetuntoa. Vasta silloin opettajalla on edellytyksiä tukea lapsen kehitystä ja luovuutta sekä kasvua vastuuseen itsestä ja toisesta ihmisestä.²¹

OPETTAJA:

Kuinka kauan... tai... mitä siis pitää tehdä, että pystyy tuohon kaikkeen?

KIRJA:

Älä minua katso! En minäkään sentään kaikkeen osaa vastata.

OPETTAJA:

Mutta... milloin minä olen valmis? Milloin minä olen opettaja?

KIRJA:

Kouluhan on teitä opettajia täynnä. Opettajia, joilla on omakohtaisia kokemuksia opettajaksi kasvamisesta. Oletko keskustellut asiasta heidän kanssaan?²⁴

Opettaja jähmettyy. Hänen taakseen saapuu opettajan peilikuvia. Kantavat käsissään kirjapinoja.

2.2. Opettajuus opettajien näkemänä

PEILIKUVA 1:

Opettajuus rakentuu monista pikkuasioista ja isolla aikavälillä.

Peilikuva 1 alkaa pinota kirjojaan pöydälle.

PEILIKUVA 1:

Opettajan, joka aloittaa uraansa, ei kannata ensimmäisten vuosien jälkeen mennä puhumaan, että olen sellainen tai tällainen opettaja. Ei kukaan viikon tai päivän perusteella voi arvioida omaa työtään.

PEILIKUVA 2:

Olin ensimmäisenä työvuotenani tosi paljon toisten opettajien hihassa kiinni. En uskaltanut luottaa niin paljon itseeni, että olisin tehnyt päätöksiä ja asioita vain oman opettajanvaiston pohjalta.

Peilikuva 2 alkaa rakentaa omaa kirjapinoaan. Ottaa mallia peilikuva 1:sen pinosta ja tavasta rakentaa. Kirjapinot kasvavat. Ne ovat lähes samankorkuiset. Peilikuva 2 muuttaa rakennustekniikkaansa ja alkaa latoa kirjoja vain päällekkäin. Peilikuva 2:sen kirjapino nousee korkeimmalle. Se alkaa huojua. Peilikuva 1 alkaa neuvomaan peilikuva 2:sta.

PEILIKUVA 3:

Työkaverit on onneksi innokkaita antamaan ohjeita...

Peilikuva 2 ei ota apua vastaan. Kirjapino melkein luhistuu.

PEILIKUVA 3:

... mutta viime kädessä opettajan itse on opittava tajuamaan milloin tilanne on muuttunut niin hankalaksi, että sitä on lähdettävä purkamaan jotain toista kautta...

Peilikuva 2 tukee molemmin käsin kirjapinoaan. Ei uskalla liikahtaa.

PEILIKUVA 3:

... muilta opettajilta voi esimerkiksi aina pyytää apua.

Peilikuva 2 viittilöi päällään ja silmillään apua. Peilikuvat 1 ja 3 alkavat tehdä tukirakennelmia 2:sen kirjatorniin. Peilikuvat jatkavat yhdessä kirjapinon rakentamista. Saavat kirjapinon valmiiksi.

PEILIKUVA 3:

Kokeneempien kollegojen tuki on todella tärkeää matkalla opettajuuteen.

PEILIKUVA 1:

Opettajuus on jotain hyvin hitaasti kehittyvää. Ehkä kymmenen vuoden jälkeen uskaltaa jo sanoa, että olen vähän niin kuin tämän tyyppinen opettaja. On tärkeää, että siinä on pitkä aikaperspektiivi, jota vasten sitä katsoo.

Peilikuvat tarkastelevat pinoa eri suunnista. Nyökkäävät toisilleen ja poistuvat. Opettaja havahtuu ajatuksistaan. Huomaa kasvaneen kirjapinon.

OPETTAJA:

Meillä nykypäivän opettajilla näitä tehtäviä riittää. Emme ole enää pelkkiä opettajia tai kasvattajia.

Otaa kirjan pinosta ja selailee sitä.

OPETTAJA:

Olemme yhä enemmän oppimisen ohjaajia, oppimaan innostavia ja oppimisvaikeuksissa tukevia oppilaiden valmentajia, mentoreita tai tutoreita.

Otaa pinosta toisen kirjan ja selailee. Kirjapino heilahtaa.

OPETTAJA:

Voimme pitää itseämme lisäksi refleктоivina, omaa työtämme jatkuvasti arvioivina, tutkivina opettajina.²⁵

Opettaja yrittää pitää kirjapinoa pystyssä.

OPETTAJA:

Vaikka meidän opettajien oletetaan olevan asiantuntijoita ja monen alan ammattilaisia, me olemme pohjimmiltaan kuitenkin ihmisiä.²⁶ Kuinka me...?

KIRJA:

Stop!

Opettaja pysähtyy. Kirjapino huojuu...

KIRJA:

Olet jo esittänyt kolme kysymystäsi.

OPETTAJA:

Mutta...

KIRJA:

Me teimme sopimuksen. Kolme kysymystä ja kolme vastausta.

OPETTAJA:

Kuinka me opettajat jaksamme...?

KIRJA:

Seis, seis! Ei yhtään enempää. Minä haluan nyt levätä!

OPETTAJA:

Haluaisin vain vielä tietää...

Opettaja tuijottaa kirjoja, jotka eivät enää osoita minkäänlaisia elonmerkkejä.

OPETTAJA:

Antaudun! Ei minusta ole tähän.

Opettaja rojahtaa pöydälle. Kirjapino romahtaa.

Opettajat kokevat usein, että heidän vastuullaan opettamisen ohella on yrittää kasvattaa oppilaistaan itsensä tiedostavia, tuntevia, tasapainoisia ja tyytyväisiä lapsia. On kuitenkin selvää, että vaikka kuinka haluaisi tehdä vaikutuksen, mielellään vielä positiivisen, oppilaiden elämään, omaa elämäänsä ei voi omistaa vain toisten parasta ajatellen. Opettajan työssä se tahtoo vain aika usein unohtua. Työnteossa tai koulunkäynnissä on kuitenkin muistettava välillä ajatella myös omaa itseään, minua, opettajaa. Opettajauransa alussa, kokemattomana opettajana tuntee välillä lähes hukkuvansa erilaisiin haasteisiin. Uudet oppimisympäristöt, kansainvälistyminen, monikulttuurisuus ja tietoverkot lisäävät opettajuudelle kohdistuneita paineita entisestään. Kiireen lisääntyessä koulutyössä opettajat väsyvät ja näin myös oppilaista voi tulla rauhattomia ja kyllästyneitä. Joskus jopa tuntuu, että järkevä, riittävän rauhallinen ja johdonmukainen työskentely koulussa on täysin mahdotonta. Ei ole ihme, että opettajien ammattikunta on kärkisijalla, kun on selvitetty työuupumusta ja loppuun palamista työssä.

---

¹⁴ Räisänen 1996, 14-17, 27; Tirri 2002, 219-221

¹⁵ Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004, 12

¹⁶ Oksanen 2003

¹⁷ Räisänen 1996, 14-17

¹⁸ Suomen Akatemian koulutuksen vaikuttavuusprojektissa heikosti saavutettuihin tavoitteisiin opettajaksi opiskelleiden mielestä kuuluivat valmiuksien antaminen oppilaille heidän arkipäivän elämäänsä varten sekä opettajan toimiminen yhteiskunnallisena muutosvoimana. (Mikkola 2002, 191)

¹⁹ POPS 1994; 2000, 10

²⁰ Syrjälä 1998, 30-32; Aaltola 2002, 57; Mikkola 2002, 189; Luukkainen 2004, 5

²¹ Syrjälä 1998, 30-32

²² Luukkainen 2000, 207

²³ Opettaja ei ole pelkästään opettaja – hänkin on aikuinen oppija (Malinen 2002, 86). Opettajuuden ydintekijöitä ovat muun muassa sisällön hallinta, oppimisen edistäminen, tulevaisuushakuisuus, yhteiskuntasuuntautuneisuus, yhteistyö sekä itsensä ja työnsä kehittäminen (Luukkainen 2004, 5-6).

²⁴ Sahlbergin (1998, 153, 168) mukaan opettajat pystyvät paremmin ymmärtämään omaa toimintaansa ja työtään opettajana pohdiskelemalla ja keskustelemalla asiasta työyhteisön kesken.

²⁵ Tutkiva opettaja on avainhenkilö opettajuuden määrittelyssä. Tutkiessaan ajatteluaan, opettaja pystyy paremmin arvioimaan käsitystensä todellisuutta suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja kehittämään työtään vastaamaan paremmin tulevaisuuden haasteisiin. (Korpinen 1996; Meriläinen 1996, 26; Ojanen 1996, 11-13.)

²⁶ Niemi 1998, 53; Luukkainen 2000, 207

3. DRAAMATOHTORIN VASTAANOTOLLA

3.1. Draamakasvatuksen käsitteenmäärittelyä

Opettajan luo saapuu valkoiseen takkiin pukeutunut henkilö. Auttaa opettajan ylös ja taluttaa hänet divaanille makaamaan. Taluttaja riisuu valkoisen takin pois päältä ja ripustaa sen tuolinsa selkänojalle. Istahtaa tuoliin ja ottaa käteensä muistiinpanolehtiön ja kynän. Naksauttaa kynäänsä. Opettaja pomppaa istumaan.

DRAAMATOHTORI:

Rentoutukaa! Ottakaa vain mahdollisimman mukava asento.

Draamatohtori taputtaa divaania. Opettaja käy makaamaan divaanille.

DRAAMATOHTORI:

Milloin te vain haluatte kertoa, olkaa hyvä.

Opettaja tuijottaa kattoon. Draamatohtori naksuttelee kynäänsä.

DRAAMATOHTORI:

Ei ole mitään kiirettä. Minä jaksan odottaa.

OPETTAJA:

Minä... en enää jaksa!

DRAAMATOHTORI:

Luulen tietäväni mistä saattaisi olla apua tähän teidän vaivaanne. Oletteko kokeilleet draamakasvatusta?

OPETTAJA:

Draama... mitä?

DRAAMATOHTORI:

Niin, aivan! Se meitä ihmisiä usein vaivaa, ymmärryksenpuute. Mitä te itse luulette sen tarkoittavan?

OPETTAJA:

Draamakasvatus... draama, mitä eroa niillä on? Nehän kuulostavatkin melkein samalta. Onko draamakasvatuksessa kyse draamasta vai kasvatuksesta vai mistä?

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatuksessa on kyse draamakasvatuksesta, ei draamasta tai teatterista tai kasvatuksesta erikseen.²⁷

OPETTAJA:

Teatterista? Draamasta?

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatus kattaa kaiken sen draaman ja teatterin, jota tehdään erilaisissa oppimisympäristöissä.²⁸

OPETTAJA:

Eli siis myös kouluissa? Onko draamakasvatus siis eräänlaista teatteria koulu- ja kasvatusympäristöissä?

DRAAMATOHTORI:

Teatteri ei ole se, mitä opiskellaan, vaan teatterista saadaan toimintaan muoto ja kieli.²⁹

OPETTAJA:

Mutta... mihin se kasvatus jäi?

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatuksessa on aina kyse jostain asiasta, ilmiöstä tai ongelmasta, joka on perusteltua käsitellä draaman avulla tai kautta. Siinä käsitellään asioita, jotka liittyvät osallistujien henkilökohtaiseen kehittymiseen ja sosiaalisiin taitoihin, merkityksien luomiseen yhdessä ja yksityisesti.³⁰

OPETTAJA:

Mihin siinä draamakasvatusta tarvitaan? Koulussahan tehdään jo tuota kaikkea muutenkin.

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatuksessa tutkitaan kuvia ja metaforia maailmasta, jossa elämme. Kyse on kulttuurisen ja sosiaalisen identiteetin rakentamisesta draamallisten fiktioiden ja roolien avulla sekä ymmärryksen ja tiedon hankkimisesta itsestä ja ympäristöstämme.³¹

OPETTAJA:

Nyt en oikein ymmärrä.

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatuksessa leikitään ja tutkitaan fiktiota ja maailmaa roolien kautta.³²

3.2. Draamakasvatus, leikkiäkö?

OPETTAJA:

Leikitään?

Opettaja ja draamatohtori muuttuvat lapsiksi.

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

Joo! Leikittäiskö kotista? Tää ois äiti ja se ois pikkusisko ja...

LAPSI (OPETTAJA):

Mä en oo mikään tyttö.

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

No, sitten sä voit olla iskä... Syömään!

LAPSI (OPETTAJA):

Ihan kohta, vaihdan vaan tämän renkaan ensin.

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

Ei kun nyt! Ruoka jäähtyy... Hyi! Onpa sinulla likaiset sormet. Heti käsien pesulle!

LAPSI (OPETTAJA):

Mä haluan leikkiä välillä jotain muuta. Ollaan vaikka... avaruutta. Hei, mä rakennan tästä avaruusraketin!

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

No okei. Tää ois sen avaruuslentäjän vaimo.

LAPSI (OPETTAJA):

Nyt tää raketti ois valmis. Lähdetäänkö ajelulle?

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

Joo. Oota mä vaihdan vaatteet.

LAPSI (OPETTAJA):

Ala tulla jo. Mä käynnistän tän raketin.... Sä voit pitää musta kiinni, jos me lennetään liian kovaa.

LAPSI (DRAAMATOHTORI):

Ei mua pelota!

LAPSI (OPETTAJA):

Nyt nää lähtis...

Surisevat kuin raketit. Opettaja muuttuu lapsesta aikuiseksi.

OPETTAJA:

Draamakasvatus on siis leikkiä. Selvä. Mutta mihin tämä kaikki johtaa?

LAPSI (DRAMATOHTORI)

Tuolla kuun takana on punainen planeetta. Sitä kukaan ihminen ei ole vielä tutkinut.

Opettaja hyppää raketin kyydistä pois.

OPETTAJA:

Minulla ei ole aikaa tällaiseen. Minä yritän selvittää mistä draamakasvatuksessa on kyse.

LAPSI (DRAMATOHTORI):

Hyppää kyytiin! Minä haluan mennä shoppailemaan punaiselle planeetalle.

OPETTAJA:

Ollaanpas nyt tosissaan. Tämä on vakava asia.

LAPSI (DRAMATOHTORI):

Tämä, on, vakava, asia! Siellä voi olla alennusmyynnit!

OPETTAJA:

Ei, ei! Näin vakavalla asialla ei pidä leikkiä... Leikkiä...?

Opettaja jäähmettyy. Draamatohtori lentää muutaman kierroksen opettajan ympärillä ja viittilöi tätä kyytiinsä. Lentää pois.

---

²⁷ Fleming 1996; Heikkinen 2001, 83; 2002; 2003, 11; 2004, 25; Østern 2001, 91-97

²⁸ Heikkinen 2002, 13-18; 2003, 11; 2004, 9

²⁹ Heikkinen 2003, 15-16

³⁰ Bolton 1992, 47; Hamilton 1992; O'Toole 1992, 218, 226, 231

³¹ Heikkinen 2003, 15-16

³² Heikkinen 2002, 69. Szatkowskin (1994) mukaan draamapedagogiikassa näemme itsemme omin silmin oman itsemme ulkopuolelta ja alamme esittää kysymyksiä mitä teimme ja miksi. Bolton (1998) sanookin näyttelemisen olevan roolien kautta elämistä.

4. MINÄ JA DRAAMA – AIKAMATKA

Opettaja havahtuu ajatuksistaan. Alkaa kaivella salkkuaan ja taskujaan. Löytää valokuvan. Opettaja lukee tekstin valokuvan kääntöpuolelta.

OPETTAJA:

Opelle ykkösluokan jouluna... Onko siitä jo niin kauan?

Lavalle kävelee opettajan peilikuva. Peilailee ja asettelee solmiotaan. Pysähtyy still-kuvaksi.³³

OPETTAJA:

Muistan hyvin tämän päivän: Syyslukukauteni ykkösluokan opettajana oli juuri päättymässä. Olin ensimmäistä kertaa jakamassa joulutodistuksia. Ympärilläni oli suuri joukko ihmisiä, oppilaitani sekä heidän perheenjäseniään. Silloin kyllä jännitti!

Opettaja huomaa peilikuvan rintataskusta pilkkottavan punaisen kankaan.

OPETTAJA:

... mutta mikäs se tuossa?

Otaa peilikuvan taskusta tonttulakin

PEILIKUVA 1:

Kun on paljon töitä ja kun täytyy muistaa monta asiaa samaan aikaan, väkisinkin jotain välillä unohtuu.

OPETTAJA:

Kyllä minä tämän muistan. Tämä on se... se...?

PEILIKUVA:

Älä huoli, kaikki unohtelevat asioita. Muistathan kuitenkin, että meillä on tänään sijainen!

OPETTAJA:

Anteeksi kuinka?

PEILIKUVA:

Meillä on tänään sijainen!

OPETTAJA:

Meillä on tänään sijainen...?

PEILIKUVA:

Shhh! Oppilaat tulevat.

Peilikuva muuttuu oppilaaksi.

OPPILAS (PEILIKUVA 1):

Miten meillä voi olla sijainen, kun sä oot siinä?

OPETTAJA:

En minä ole mikään sij...

Oppilas tallaa opettajan varpaille. Iskee silmää ja osoittaa tonttulakkia.

OPPILAS (PEILIKUVA 1):

Tonttu! Vau! Meillä on sijaisena tonttu!

OPETTAJA:

Krhm! Tuota, niin... Aivan!

Opettaja laittaa tonttulakin päähänsä.

OPPILAS (PEILIKUVA 1):

Saadaanks me lahjoja?

OPETTAJA:

Oo...? Kyllä! Opettajanne pyysi minua hoitamaan lahjojen jakamisen.

Ottaa esiin laatikon.

OPPILAS (PEILIKUVA 1):

Tikittääkö se? Onko siellä taas se pommi?³⁴

OPETTAJA:

Täällä ovat teidän joulutodistukset.

OPPILAS (PEILIKUVA 1):

Mitä lahjoja ne nyt ovat?

OPETTAJA:

Todistuksiin kirjoitetuista hymynaamoista päätellen jokaisella teillä on todellisia lahjoja... tähän koulunkäyntiin.

Riisuu tonttuhatun.

OPETTAJA:

Nyt minä muistan taas tarpeeksi. Kiitos vain!

Ojentaa tonttulakin peilikuvalle, joka laittaa hatun takaisin taskuunsa.

PEILIKUVA 1:

Hienoa! Mitä mieltä muuten olet tästä vanhasta kunnan ihmetuolista?³⁵

OPETTAJA:

Ihmetuolista?

PEILIKUVA 1:

Tämän tuolin kanssa on luokassasi vietetty monta mieliin painuvaa hetkeä... Muistatko sen kerran, kun melkein muutuit gorillaksi?

OPETTAJA:

Niin, gorillaksi, kyllä... minäkö?

PEILIKUVA 1:

Istahdit tuoliin, aloit karjua ja takoa rintaasi. Oppilaasi riemastuivat.

OPETTAJA:

Mutta miten se on mahdollista? Tuohan on vain tuoli.

PEILIKUVA 1:

Se näyttää tavalliselta tuoilta, mutta se muuttuu ihmetuoliksi, jos vain annat sille ja mielikuvituksellesi mahdollisuuden.

OPETTAJA:

Se ei siis oikeasti tee ihmeitä?

PEILIKUVA 1:

Jos johonkin uskoo oikein kovasti, voi tapahtua mitä vain. Ihmetuoli on siivittänyt sinut ja oppilaasi mitä ihmeellisimpiin paikkoihin ja tilanteisiin.

OPETTAJA:

Minun on kyllä vaikea uskoa...

PEILIKUVA 1:

Istu alas, ole hyvä!

Opettaja istuu tuoliin.

OPETTAJA:

No, tapahtuuko mitään ihmeellistä? Kasvaako minulle häntä?

PEILIKUVA 1:

Ihmetuolilla on paha tapa avata silmät näkemään sellaistaikin, mitä ei ole edes tiennyt olevan olemassakaan.

OPETTAJA:

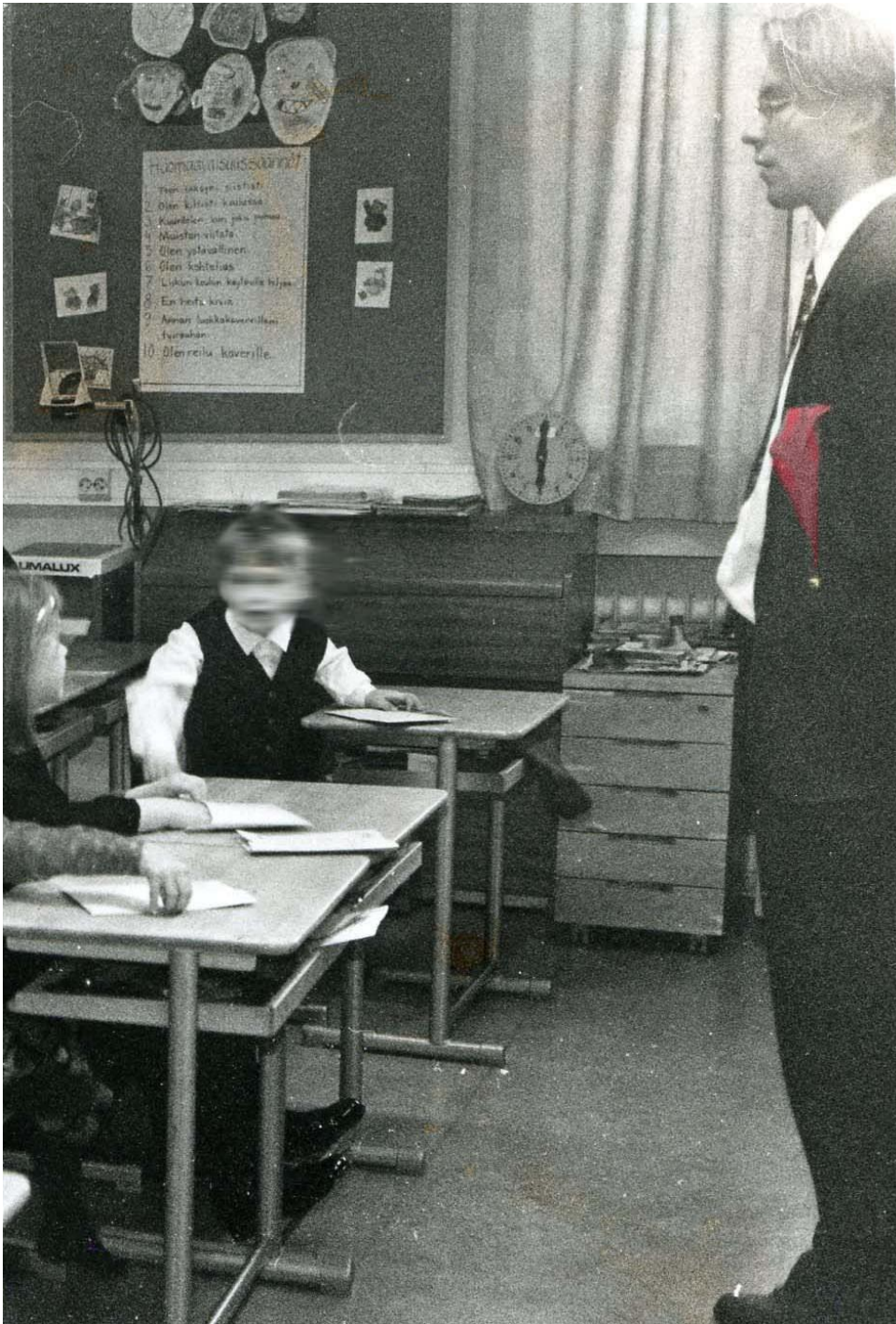
Hetkinen! Mitä ihmettä? Muistini tuntuu palaavan... Ihmetuoli... tonttulakki... minähän muistan ne oikeasti! Onko kaikilla opettajilla tällainen ihmetuoli?

PEILIKUVA 1:

Jokaisella opettajalla on oma tapansa tehdä työtään. Sinun pitää kysyä sitä heiltä itseltään.

Peilikuva poistuu. Opettaja jähmettyy.

- 33 Draamakasvatuksen työtapa, jossa henkilö tai ryhmä jäähmettyä pysäytyskuvaksi, aivan kuin tilanteesta olisi otettu valokuva.
- 34 1. koulupäivänäni opettajana toin luokkaamme arkun, joka oli lukittu. Arvailimme yhdessä oppilaitteni kanssa mitä arkku voisi sisältää. Itse ehdotin, että siellä voisi olla aivan mitä tahansa. Joku oppilaista jopa arveli, että arkussa saattaisi olla pommia. Arkussa ei onneksi kuitenkaan ollut mitään vaarallista, vaan sieltä löytyivät aapiset. Oppilaani muistivat arkun ja aapisten löytymisen vielä kuudennen luokan lopussa.
- 35 kts. 1.1. Ihmetuoli tuli luokkaan s. 2-5

Kuva 1: Joulutodistusten jako 1. luokan syyslukukauden päättyessä 20.12.1997.

5. DRAAMAKASVATUS KOULUSSA

Ihmetuoli, kuten draamakasvatus ei automaattisesti kuulu tai mahdu jokaisen opettajan työkalupakkiin. Vaikka draama on jokavuotinen osa koulujemme juhla-kulttuuria, draamakasvatus ei asemaansa muiden taideaineiden joukossa ole vakiinnuttanut. Draamakasvatus ei välttämättä ole kaikille opettajille yksiselitteinen tai edes tuttu käsite. Seuraavissa kohtauksissa opettaja tapaa opettajakollegoitaan ja keskustelee heidän kanssaan draamasta koulussa sekä draamakasvatuksesta osana opettajuutta. Keskusteluissa opettajalle selviää monia draaman ja draamakasvatuksen opettamiseen liittyviä myyttejä: Miksi draama ei sovi kouluun? Aiheuttaako draama aina kaaoksen kouluarjessa? Onko draama rikkaus vai rasite opettajantyön kannalta? Draamakasvatus, mitä se oikeastaan tarkoittaa?

Koulun kello soi. Opettajanhuoneeseen saapuu joukko opettajakollegoita.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Kyllä työstä pitäis saada myös itselleen jotain. Työstä pitäis pystyy iloitsemaan ja nauttimaan.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Onneks on edes nää kahvitauot.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Minulta kysyi äsken yksi oppilas, että voisiko hänestä tulla opettaja? Ihan yllätyin omista sanoista, kun sanoin, että sä olet niin rehti, reilu ja oikeudenmukainen, että susta tulis kyllä hyvä opettaja.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Opettajan täytyy olla myös tunnollinen ja työteliäs.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Me opettajat ollaan aina valmiita.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Niin, kyllä opettajan pitäis olla valmis kaikille uudistuksille. Pitäis osata ottaa irti uusia asioita ja oppia myös itsekin.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Ja välillä on oltava valmis uhraamaan omaa vapaa-aikaakin työlle.

Opettajanhuoneeseen saapuu vielä yksi opettajakollega kahvipannu kädessään.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

On toisaalta myös pystyttävä vetämään raja työn ja muun välillä. Kahvia?

Opettaja havahtuu.

OPETTAJA:

K-kyllä, kiitos!

Opettajakollega 5 kaataa opettajalle kahvia.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Olisi tärkeää, että oppilaalle olisi olemassa henkilö, opettaja, jolla olisi aikaa kuunnella ja keskustella.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Silloin koulussa pitäisi olla kiireettömämpää.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Sitä vain toivoisi pystyvän olemaan enemmän läsnä.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Omasta hommasta pitäisi ottaa puolet pois. Silloin olisi aikaa olla se kuunteleva opettaja.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Niin, puolet pois myös oppilasmääristä.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Muttei palkasta.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Eikä lomista.

OPETTAJAKOLLEGAT:

Ei!

OPETTAJA:

Mitä mieltä te olette draamakasvatuksesta?

Opettajanhuoneeseen laskeutuu hiljaisuus.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

En mä oikein tiedä...? Onks draamakasvatus sitä, kun ohjaa näytelmiä?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Ainakin meidän eiliset kevätjuhlaharjoitukset olivat suurta draamaa.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Aivan. Ne oli täys farssi.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Minun mielestäni draamakasvatus on muutakin kuin se esitys, joka esitetään yleisölle.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Hetkinen nyt! Draamaopetus on draaman opettamista eli opetetaan draamaa. Draama opetusmenetelmänä taas on sitä, että draaman avulla opetetaan.³⁶ Draamakasvatus... draama ja kasvatus... hmm?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Onks draamakasvatus siis kasvatusta draaman avulla?

Hiljaisuus laskeutuu taas opettajanhuoneeseen.

OPETTAJA:

Miten draamakasvatus mielestänne sopii kouluun?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Draama villiinnyttää ne lapset.

OPETTAJA:

Hmm... mielenkiintoista. Mitä he silloin tekevät?

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Ota kiinni, mandariini!

Opettajakollega 2 alkaa säntäillä ympäri opettajanhuonetta.

OPETTAJA:

No niin... kiitoksia tästä havainnollisesta vastauksesta. Voitte nyt palata takaisin omalle paikallenne.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Oppilaat eivät mene takaisin penkkiin istumaan niin kuin minä haluan. Ne vaan leikkii.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Lapsilla pitää olla välillä aikaa myös leikkimiseen.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Mutta kun sitä ei pysty keskeyttämään.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Eikä me ite osata lopettaa. Hippa!

Opettajakollega 5 alkaa jahdata opettajakollega 2:sta.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Ajattelin ekaluokalla, että ei herran jestas, näittenkö kanssa sitä pitää vielä jotain draamaa harjoitella. Sehän on ihan kamala ajatus.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Me ollaan niin vähän tehty draamaa oman luokan kanssa, et sitä menee ihan sekasin, kun yks'kaks vapautuu sieltä tuolista.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Kaikkein parhaiten ja helpoiten pääsee, kun oppilaat vaan istuttaa siihen omalle paikalle ja sitten tehdään hiljaista työtä. Se on niin kuin omien hermojen säilyttämistä.

OPETTAJA:

Ahaa! Aivan... No niin... keskitytäänpä nyt kaikki. Millaisia kokemuksia teillä muilla on draamasta koulussa?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Se ei sovi yleensä isoihin ryhmiin. Varsinkin, jos siellä on oppilaita, jotka reagoivat johonkin uuteen ärsykkeeseen herkästi, vaikka epäsosiaalisesti.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Hippa! Sä jäit!

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Hei, toisia ei saa töniä!

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Ennen kuin luokka on tosi tuttu, niin jotkut saattaa mennä ihan sekaisin isossa porukassa. Minulla oli aluksi kauheita pettymyksiä.

OPETTAJA:

Millaisia pettymyksiä?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Se oli niin täysi kaaos, kun annoin niiden nousta omilta paikoiltaan. Niiden pikku... tenavien. Ne meni niin sekaisin, et ne vaan... hippa!

Opettajakollegat osallistuvat yksi kerrallaan hippaleikkiin.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Siinä ei enää rentoudu, kun kantaa liikaa vastuuta. Hippa! Sä vakoilet niiden pikku naamailmeitä, että pitääkö nyt jo sanoa ei ja toppuutella vai pitääkö joku oppilas siirtää muualle siellä luokassa.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Kun opetettavana on iso ryhmä ja olet yksin sen kanssa, taikaa on hankala luoda. Hippa!

OPETTAJA:

Pojat ja tytöt, tarkoitan... mies- ja naisopettajat, rauhoittakaa!

Opettajakollegat jahtaavat toisiaan. Melu yltyy.

5.1. Draamasopimuksella hallittuun kaaokseen

Draamatohtori saapuu.

DRAAMATOHTORI:

Täälläpä on vilkasta ja äänekästä.

OPETTAJA:

Minä en ymmärrä kuinka tässä näin kävi?

Keskelle kaaosta lennähtää jostain pallo. Hippaleikki muuttuu pallopeliksi.

DRAAMATOHTORI:

Draama mahdollistaa monia sellaisia asioita, jotka eivät tavallisesti ole mahdollisia.

OPETTAJA:

Mutta onko oikein kiivetä pulpetille seisomaan? Saako luokassa huutaa? Mitä draamassa voi ja saa tehdä?

DRAAMATOHTORI:

Sellaisista asioista sovitaan draamasopimuksella.³⁷

OPETTAJA:

Hetken jo luulin, että aloin vähitellen ymmärtää jotain draamakasvatuksesta, mutta draamasopimus... Mikä se on?

DRAAMATOHTORI:

Draamasopimuksella voidaan osallistujien kanssa sopia kuinka draamassa toimitaan ja käyttäytyään.

Pelissä tapahtuu rikkomus. Draamatohtori puhalttaa pilliin ja osallistuu peliin erotuomarina.

DRAAMATOHTORI:

Voidaan esimerkiksi sopia käytettävissä olevan tilan rajoista sekä kuinka tilassa liikutaan. Draaman tulee ennen kaikkea olla osallistujilleen turvallista!

OPETTAJA:

Opettaja siis kertoo oppilaille säännöt.

DRAAMATOHTORI:

Draamasopimuksen keskeinen tehtävä on antaa ryhmälle omistajuus draamatyöskentelyyn.

OPETTAJA:

Omistajuus?

Draamatohtori antaa pillin yhdelle opettajakollegoista. Peli jatkuu uuden erotuomarin johdolla.

DRAAMATOHTORI:

Omistajuus syntyy, kun osallistujat uskovat, että he voivat tehdä päätöksiä ja vaikuttaa draamatyöskentelyn päämääriin. Sovitaan draamasopimuksella sitten tavoitteista, päämääristä tai arvioinnista on lopputuloksen oltava kaikkia osapuolia tyydyttävä, yhteinen sopimus.³⁸

OPETTAJA:

Kuinka kauan tällainen draamasopimus on voimassa?

DRAAMATOHTORI:

Sopimusta draamatyöskentelystä voi ajatella pitkäaikaisena tai lyhytaikaisena. Ala-asteella pitkän aikavälin draamasopimus voi olla lukuvuoden mittainen tai pidempikin; sen ajan kun opettaja ja luokka ovat yhdessä. Draamasopimus voi myös toisaalta käsittää yhden projektin tai kurssin tai vain muutaman työskentelykerran.³⁸

OPETTAJA:

Entä jos draamatyöskentely ei kaikesta huolimatta onnistu halutulla tavalla?

DRAAMATOHTORI:

Draama on yllätyksellistä. Kaikkea, mitä tapahtuu, ei voi eikä pidäkään tietää etukäteen.

OPETTAJA:

Tarkoitan... entä jos draama muuttuu kaaokseksi.

Peli kiihtyy ja melu kasvaa. Pelaajat syyttelevät toisiaan. Tuomari puhaltelee toistuvasti pilliinsä.

DRAAMATOHTORI:

Draamasopimus mahdollistaa sekä draamaohjaajalle että osallistujille oikeuden tarvittaessa myös ”pysäyttää draama”... Jähmety!

Opettajakollegat jähmettyvät patsaiksi.

DRAAMATOHTORI:

... ja sitten selvittää yhdessä, miksi draama ei toimi ja mitä pitäisi tehdä, että se saataisiin toimimaan.³⁸

OPETTAJA:

Eikö draama kärsi tällaista keskeytyksistä?

DRAAMATOHTORI:

Draamatyöskentelyn keskeyttämisessä ei ole mitään väärää. On usein parempi tuntee onnistuvansa viisi minuuttia, kuin epäonnistua koko oppitunti.³⁸

OPETTAJA:

Mutta mitä te teitte niille?

DRAAMATOHTORI:

Minä muutin heidät patsaiksi.

Draamatohtori muuttuu jokeriksi.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Kerro mitä näet tässä?

OPETTAJA:

Minä näen saman kuin tekin. Joukon paikalleen pysähtyneitä ihmisiä.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Aivan, mutta mitä tämä patsas mielestäsi esittää?

OPETTAJA:

Sekamelskaa, sitä se esittää.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Selvä. Missä luulet tämän sekamelskan tapahtuvan?

OPETTAJA:

No, vaikka täällä koulussa.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Hyvä! Tämä on siis patsas, joka esittää koulussa tapahtuvaa sekamelskaa. Keitä ovat sitten nämä patsaan ihmiset?

OPETTAJA:

Me molemmat kyllä tiedämme keitä he ovat.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Unohda todellisuus hetkeksi. Keitä he voisivat olla? Keksi! Käytä mielikuvitustasi!

Opettaja ei sano mitään. Jokeri siirtyy erään patsaassa olevan opettajakollegan taakse ja laittaa käden tämän olkapäälle.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

No, annetaan patsaan itse kertoa. Kuka sinä olet?

Jähmettynyt opettajakollega "virkoaa".

VILLEN ÄITI (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Minä olen tuon Villen äiti.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Mitä sinä ajattelet?

VILLEN ÄITI (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Olen huolissani tuosta pojasta. Eihän koulussa nyt tule tuolla lailla lattialla istuskella.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Kysytäänpä Villeltä mitä hän juuri nyt on tekemässä?

VILLE (OPETTAJAKOLLEGA 1):

Meillä on draamaa. Mä oon mustikka.

VILLEN ÄITI (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Mutta Ville! Mitä opettajakin ajattelee?

VILLEN OPE (OPETTAJAKOLLEGA 3):

Hyvä Ville! Tuoreen kangasmetsän tunnusomaisiin kasveihin kuuluvat monet maistuvat marjat, kuten mustikat.

Ville ja hänen opettajansa jähmettyvät.

OPETTAJA:

Saisinko minä kysyä myös jotain?

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Tietenkin. Ole hyvä vain.

OPETTAJA:

Mitä mieltä te olette draamasta koulussa?

VILLEN ÄITI (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Hyvänen aika, eikös draama kuulu teattereihin ja esityksiin?

OPETTAJA:

Mitä koulussa sitten tulee tehdä?

VILLEN ÄITI (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Koulussa opitaan perustaidot, matikka ja äidinkieli... Meitä tosin kyllä kotona ihmetytti ja harmitti se, kun meidän Ville ei päässyt siihen koulun kevätnäytelmän päärooliin. Poikahan on suorastaan luonnonlahjakkuus.

Osa patsaan opettajakollegoista nostaa kätensä ylös. Jokeri myöntää heille puheenvuorot yksi kerrallaan.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ajat on muuttuneet siitä, kun vanhemmat itse kävi koulua. Niillä ei oo tietoa, mitä me opettajat tehdään täällä koulussa lasten kanssa.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Ehkä vanhemmat eivät ole tehneet draamaa itse.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Onhan niillä ollut joulu- ja kevätjuhlanäytelmät.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Ehkä vanhemmat ei näe niitä draamana, koska juhlia on aina järjestetty.

Opettajakollegat jähmettyvät takaisin osaksi patsasta.

OPETTAJA:

Mielenkiintoista, oppilaiden vanhempien asenteet draamaa kohtaan ovat jyrkempiä kuin opettajien.

JOKERI (DRAAMATOHTORI):

Muistatko vielä nämä opettajat? Kuunnellaanpa vielä mitä he ajattelevat.

Jokeri koskettaa kahta opettajakollegaa, jotka sanovat ääneen ajatuksiaan.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Draama on semmosta huu-haata. Onkos sitä ees tieteellisesti todistettu, että se parantaa oppimistuloksia?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Aikaa on niin vähän ja opetettavia asioita muutenkin aivan liikaa. Ensin on opittava lukemaan ja laskemaan. Sitten voidaan tehdä... tai ehkä yrittää tehdä näytelmiä ja draamaa.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Mihin sitä draamaa yleensä tarvitaan? Sehän on vain leikkimistä.

OPETTAJA:

Draama koulussa herättää vastustusta niin opettajissa kuin oppilaiden vanhemmissakin... Hmm, mielenkiintoista. Mistähän tämä johtuu?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Osa opettajista ehkä kokee, ettei draamaa vaan voi käyttää.

OPETTAJA:

Miksi ihmeessä...?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Suurin este siinä on se opettajan persoonallisuus. Se ei laita itseään siihen peliin täysillä, koska se tuntee, että sillä ei oo valmiuksia eikä uskallusta eikä rohkeutta.

OPETTAJA:

Mikä siinä draamassa pelottaa?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Pelätään, että ehkä se epäonnistuu...

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Jollain voi myös olla negatiivisia kokemuksia draamatunneista.

OPETTAJA:

Miten? Millaisia?

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Jos vaikka ”Possu ja Kani” -näytelmässä joku onkin yllättäen karhu ja se syö ne muut elukat...

OPETTAJAKOLLEGA 5:

... ja kun se syö ne, mitä siitäkin seuraa?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Jollekin voi tulla paha mieli?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Opettaja ei pysty käsittelemään osallistujien tunteita? Opettaja ei pysty hallitsemaan tilannetta?

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Ja sitten ne oppilaat taas vaan riehuu...

OPETTAJAKOLLEGA 5:

ja luokassa on täysi kaaos.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Silloinhan lasten turvallisuus voi olla vaarassa.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Niin ja koska draama epäonnistui, se tarkoittaa, että mä oon huono opettaja.

Opettajakollega 1 painaa päänsä. Saa osakseen selkääntaputuksia ja myötätunnon osoituksia. Koulun kello soi.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

No niin hyvät opettajakollegat, työt odottavat!

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Ja oppilaat jo odottavat opettajiaan!

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Mutta mitä opettajat odottavat?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Kesälomaa! Kaikki joukolla jäätä särkemään...

OPETTAJAKOLLEGA 2:

taas alkoi pääätä särkemään...

OPETTAJAKOLLEGAT 1 ja 5:

pääätä särkemään!

Opettajakollegat poistuvat.

5.2. Miksi draama ei sovi kouluun?

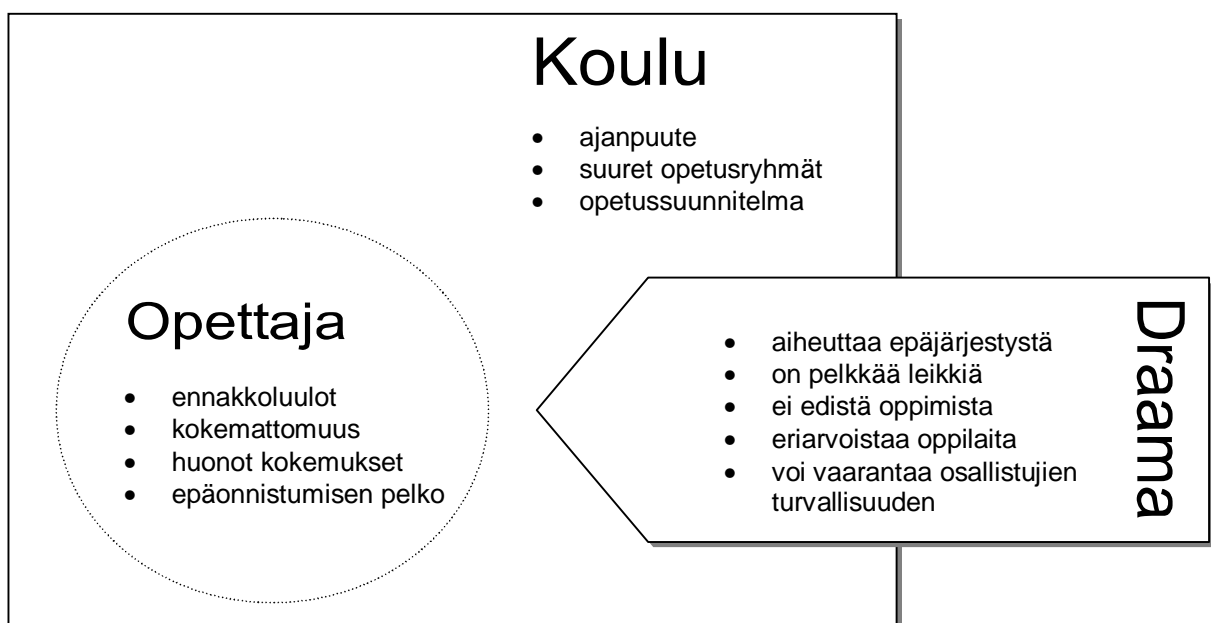
Perinteisesti draamakasvatusta on arvosteltu joidenkin opettajien taholta sillä, että se riehaannuttaa oppilaita ja aikaansaa luokassa levottomuutta ja rauhattomuutta. Jos opettaja aikaisempien kokemustensa perusteella tietää, että luokassa on oppilaita, jotka saattavat villiintyä perinteisestä koulutyöstä poikkeavasta toiminnasta tulee varmasti epäröityä draaman käyttöä. Epäröintiä lisäävät entisestään mahdolliset huonot kokemukset draaman käytöstä. Jotkut opettajat kokevatkin, että pulpeteista ja oppikirjoista käsin saavutetaan varmimmin tavoitellut oppimistulokset. Tällöin ei oppimiseen ja opettamiseen tarvita mitään draamaa, sehän on vain leikkimistä ja turhaa hassuttelua. Voisiko tässä olla kyse myös opettajan ja oppilaan statuksista? Perinteiseen ”kun ope puhuu, oppilaat kuuntelevat” –traditioon on kuulunut opettajan korkea status, kun taas oppilas toimii matalalla statuksella eli istuu rauhassa omassa pulpetissaan ja on hiljaa. Draamakasvatuksessa tämä ennakoasetelma saattaa kääntyä täysin päinvastaiseksi. Draama, joka on taiteenlajina taiteista yhteisöllisin,³⁹ nostaa oppilaan aktiiviseksi, toimivaksi ja osallistuvaksi ryhmän jäseneksi. Opettajan ja oppilaiden roolien muuttuessa ja sekoittuessa keskenään kyse ei ole enää herra-palvelija suhteesta, jossa opettaja opettaa ja oppilaat oppivat, vaan koko ryhmän yhteisestä oppimisprosessista. Toki draamakasvatuksessakin nousevat esille valtasuhteet osallistujien kesken. Kyse on kuitenkin yhteisestä toiminnasta ja päätöksenteosta eli kaapin paikan saattavat joskus määrätä myös oppilaat.

Myös koulujen suuret oppilasryhmät, kiireinen ilmapiiri ja tavoitteellisuus, jotka vaikeuttavat jo perusopetustakin, asettavat omat rajoituksensa draaman käytölle. Vaikka opettaja voi vapaasti valita ne menetelmät ja toimintatavat, joita opetustyössään käyttää, on kaiken kuitenkin tähdättävä siihen, että oppilaat saavuttaisivat opetussuunnitelmiin kirjatut oppiainekohtaiset tavoitteet tietyllä aikavälillä. Näin opetussuunnitelma, oppikirjat tai arviointi voivat rajoittaa opettajan toiminnan vapautta hänen omassa luokassaan.⁴⁰ Tilanteessa, jossa joudun valitsemaan esimerkiksi matematiikan ja draaman välillä, olen opettajana selkä seinää vasten. Pedagogisen vapaudenkin keskellä opetussuunnitelma sanoo loppujen lopuksi viimeisen sanan. On harjoiteltava matikkaa, draama saa nyt odottaa.

Draaman kieltämisen taustalla ovat siis usein opettajan kokemattomuus, huonot kokemukset tai tietämättömyys draamasta. Draama mielletään edelleenkin usein toiminnaksi, joka johtaa koulun juhlissa ja tapahtumissa esitettävään näytelmään. Näin ollen osa opettajista koki draaman asettavan oppilaat eriarvoiseen asemaan. Aplodeja ja niiden kautta saatuja onnistumisen elämyksiä kun ei ole tarjolla kuin vain niille harvoille ja valituille, jotka ovat päässeet koulunäytelmän rooleihin. Osa opettajista uskoi myös oppilaiden vanhempien suhtautuvan hieman epäilevästi draamaan koulussa. Heidän mielestään koulussa tulee oppia perustaitoja, ei leikkiä. Huomasin tosin, että vanhempien

draaman sopivuutta kouluun epäilevät mielipiteet nousivat esiin keskusteluissa juuri niiden opettajien kanssa, joilla itselläänkin oli ennakkoluuloja draamaa kohtaan.

Opettajilta saamani negatiivinen palaute draaman käyttämistä ja opettamista kohtaan viestii usein epäonnistumisen pelosta. Kun opettajalla ei ole tarpeeksi kokemuksia draamasta koulutyössä, on se helpompi tuomita kouluun sopimattomaksi kuin kokeilla kullekin ikäryhmälle sopivien ja hyödyllisten asioiden opettamista draaman keinoin. Monet opettajat ovat kokeneet yhteistoiminnallisten opiskelumenetelmien käyttämisen opetuksessaan vaikeaksi, koska heillä ei ole riittävästi tietoa ja taitoa ymmärtää ja ohjata luokan ryhmäprosesseja.⁴¹ Peruskoulun villi arki tuntuukin välillä kuin imaisevan meidät opettajat sisäänsä eikä meille näin jää aikaa todellisiin työkäytäntömuutoksiin, kuten yhteistoiminnalliseen oppimiseen⁴² tai draamakasvatuksen mahdollisuuksien huomaamiseen ja hyväksymiseen.

Kuvio 1: Miksi draama ei sovi kouluun?

³⁶ Vallilan ala-asteen opetussuunnitelma 1999

³⁷ Owens & Barber 2002, 10-13; Heikkinen 2004, 90-97

³⁸ Owens & Barber 2002, 10-13

³⁹ Heikkinen 2003, 21

⁴⁰ Sahlberg 1998, 194

⁴¹ Sahlberg 1998, 223

⁴² Luukkainen 2000, 205

6. DRAAMA & OPETTAJUUS

6.1. Draamaopettajan monet roolit

Opettaja ajattelee ääneen.

OPETTAJA:

Seis? Stop? Mitä sanaa hän käyttikään pysäyttäessään ja hiljentäessään ryhmänsä? Pysähdy! Ei...

DRAAMATOHTORI:

Jähmety!

Opettaja säpsähtää ja jähmettyy paikalleen.

DRAAMATOHTORI:

Se toimii joka kerta!

Taputtaa opettajaa olalle.

DRAAMATOHTORI:

No, ovatko vaivanne helpottaneet?

OPETTAJA:

Kyllä, vähitellen... Se mitä te juuri äsken teitte, oli loistavaa opettajantyötä. Saitte sen ryhmän todella toimimaan. Kyselite, johdattelite, kyseenalaistite...

DRAAMATOHTORI:

Kiitos! Toimin ryhmää ohjatessani jokerin⁴³ roolissa.

OPETTAJA:

Te olitte siis... mikä?

DRAAMATOHTORI:

Jokeri. Tehtäviini kuuluu varmistaa, että ryhmä tietää mitä ollaan tekemässä. Toimin eräänlaisena draamatoiminnan ohjaajana ja dramaturgina⁴⁴ pitäen yllä mielenkiintoa ja jännitettä.

OPETTAJA:

Minulle sanasta jokeri tulee mieleen jotain aivan muuta.

DRAAMATOHTORI:

Jokeri voi olla myös leikillinen, osallistujia viihdyttävä ilveilijä tai narri. Toiminnan ohjaajana jokerilla on toisaalta mahdollisuus näyttää ”vakava” puolensa oppimisen mahdollisuuksien luoja ja sekä kanssaoppijana.⁴⁵

OPETTAJA:

Eikö draamassakaan siis riitä, että on pelkkä opettaja? Mitä kaikkia vaatimuksia opettajuudelle vielä keksitäänkään?

DRAAMATOHTORI:

Tietenkin riittää. Draamakasvatuksessa opettajalla vain on mahdollisuus toimia monissa eri rooleissa. Minäpä näytän...

Draamatohtori alkaa väännellä tutkijaa eri asentoihin.

DRAAMATOHTORI:

Te olette opettaja... eli myös eräänlainen asiantuntija⁴⁶... Noin!

OPETTAJA:

Hetkinen... Onko tämäkin nyt sitä...?

DRAAMATOHTORI:

Draamakasvatusta! Kyllä vain! Siitähän tässä kaikessa on kyse... Ja tietysti on kyse myös johtajuudesta⁴⁶ ja auktoriteetista.⁴⁷

Draamatohtori väänтелеe ja kääntelee opettajan raajoja. Opettaja yrittää liikuttaa kättään.

DRAAMATOHTORI:

Shh... odottakaa pieni hetki. Tämä on aivan kohta valmis.

Draamatohtori väänтелеe opettajan ”solmuun”. Ihailee työnsä jälkeä ja esittelee sitä yleisölle. Kumartaa ja poistuu.

6.2. Opettajien kokemuksia draamakasvatuksesta

Opettaja on umpisolmussa.

OPETTAJA:

Apua... apua... APUA!

Opettajakollegat saapuvat paikalle. Vapauttavat opettajan.

OPETTAJA:

Kiitos! Menin hieman solmuun... Draamakasvatuksesta ja...

Opettaja venyttelee ja oikoo jäseniään. Istuu pöydän ääreen ja viittilöi opettajakollegat seuraansa.

OPETTAJA:

... Mitä teidän mielestänne draama opettajalta vaatii?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Se vaatii, että sä ylipäänsä tykkäisit itse draamasta.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Jotta pystyy ohjaamaan draamaa, opettajan tulee olla paneutunut asiaan.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Silti vaikka draama ei olisi sitä ominta juttua, sitä olisi todella tärkeää tehdä. Lapset on siitä niin innoissaan.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Mutta kun kaikki ilmaisuharjoitukset ja muut on niin vieraita. Entä jos on tosi kurja niissä?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

En minäkään suin päin lähde käyttämään draamaa. Koulussa aikaa on niin vähän, on helpompi mennä sitä draamattomampaa, selvempää reittiä.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Draama on työlästä. Siihen pitää perehtyä sekä valmistella etukäteen.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Eikä ne ideat synny niin kuin tosta vaan. Sen takia sitä tulee ehkä tehtyä harvoin.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Draama pitää myös osata purkaa, ettei siitä jää kenellekään enemmän negatiivista kuin positiivista.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ja kun ei oo taitoo, se jää.

OPETTAJA:

Mitä opettaja sitten tarvitsee käyttääkseen draamaa työssään?

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Draamasta oli kivaa ja helppoa innostua varsinkin opiskeluaikana, koska tehtiin juttuja yhdessä. Silloin sai kivoja juttuja aikaan vähällä vaivalla.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Samanlaista kokemusten ja osaamisen jakamista tarvittais myös työelämässä. Kun joku toinen opettaja vetää mun porukalle draamaa ja siinä saa olla mukana, niin sitä oppii itekin kaikkea uutta. Ja se myös madaltaa kynnystä lähteä käyttämään draamaa.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Opettajakunnan kanssa tulisi käydä keskustelua siitä, miten kukin draamaa käyttää. Näin kaikki kuulisivat ihan konkreettisia esimerkkejä siitä, miten draamaa siellä luokissa tehdään.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Eli yhteistyötä! Sitä draama vaatii ja opettajat tarvitsevat.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ja ehdottomasti koulutusta. Kun itellä ei ole draamakoulutusta, ei oikein tiedä miten sitä käyttäisi.

OPETTAJA:

Draamakasvatuksesta ja draamasta koulutyössä on onneksi kirjoitettu paljon kirjoja.⁴⁸

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Jos ne jutut on vaan jossain kirjoissa, niitä ei tuu välttämättä tehtyä. Sitä tarvitsee kokemuksellisuuden itelle ennen kuin draamaa voi tarjota toisille.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Sellainen draamaa opettajille -koulutus, jossa ammattilaiset suunnittelisi ja ohjaisi ne jutut, voisi olla hyödyllinen meille kaikille.⁴⁹

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Mä just katoin eilen sitä Katarsis-ohjelmaa⁵⁰ ja pongasin yhen harjoituksen ja se toimi ihan älyttömän hyvin. Ja varmasti tulee uudestaankin käytettyä, kun on yhden kerran kokeillu. Kyse ei oo siitä etteikö osais, mutta sitä vaan tarvii jonkun sellasen mallin.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Ensimmäisinä työvuosina minulla oli kansio, johon olin koonnut erilaisia harjoituksia. Nyt en juuri ole sitä enää kaivannut. Yksittäiset harjoitteet ovat sinänsä ihan hyviä, mutta opettajauran alussa en tullut edes miettineeksi, mikä tarkoitus milläkin harjoitteella oli.

OPETTAJA:

Draaman käyttö vaatii siis opettajalta myös kokemusta?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Kyllä. Ja sen lisäksi draama vaatii koulutusta ja kekseliäisyyttä, jotta sitä osaa käyttää oikein ja sopivissa tilanteissa.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Mä oon kyllä vetänyt draamaa ihan vaistolla.

Opettajakollega 2 nuuhkii ilmaa. Leikkii villieläintä. Alkaa etsiä jotain.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Tässä työssä kaikki lähtee siitä, että on itse vähän hullu.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Opettajan täytyy olla 100 prosenttisesti mukana.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Aluks kaikki on vaikeaa. Sitä on vaan lähettävä rohkeesti ite tekemään. Kyllä draamakin alkaa toimia vähitellen.

Muut opettajakollegat lähtevät leikkiin mukaan. Tarjoavat eläimelle erilaisia mielikuvitusasioita. Eläin tutkii saamiaan, mutta ei kelpuuta mitään. Yht'äkkiä se jähmettyy, syöksyy opettajan jalkaan kiinni ja riuhtoo hampaillaan sukan irti opettajan jalasta.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Om mhuskallettavha laithaa mhittensä peliinh.

Ojentaa sukan takaisin opettajalle. Lipoo huuliaan ja nuoleskelee sormenpäitään. Muut opettajakollegat tekevät yökkäysilmeitä ja purskahtavat sitten nauruun

OPETTAJA:

Kiitos...! Mitä muuta draama opettajalle antaa?

Nauru katkeaa kuin leikattuna. Opettaja sulloo sukan taskuunsa.

OPETTAJAKOLLEGA 5

Draaman läsnäolon myötä sitä tuntee itsensä vaan heikommaksi ja huonommaksi.

OPETTAJAKOLLEGA 2

Tuntee, että ite on se heikoin lenkki.

OPETTAJA:

Luoko draama opettajan työhön siis paineita?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ekan vuoden jälkeen kyllä kauhistutti kaikki ne hienot projektit (liite 6).

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Apua! Eihän minusta oo tähän...

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Projektien myötä opettaja saa itsensä hieman ponnistelemaan ja yrittämään.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Ja kaikki ne näytelmät ja esitykset on todella tärkeitä oppilaille.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Joo, mutta on toisaalta välillä tärkeää todistaa myös itselleen, että mäkin pystyn tällöisen jutun tekemään.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Tässä työssä jokainen pystyy omalla tyylillään menemään aivan hyvin.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Mua kyllä ahdisti silloin ekana vuonna, kun sä tulit tänne.

Osoittaa sormellaan opettajaa.

OPETTAJA:

Loinko... minä sinulle paineita?

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Sulla oli niin hieno se ihmetuoli⁵¹ ja mulle ei ollu mitään sellasta, mikä ois ollu se juttu tai se punainen lanka. Mä olin... katkera!

Muut opettajakollegat purskahtavat jälleen nauruun.

OPETTAJA:

Te taidatte nyt laskea leikkiä minun kustannuksellani?

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Draama on hauskaa, vaikka välillä meinaakin usko loppua.

OPETTAJA:

Niin, niin. Tietenkin. Draama on siis hauskaa, mutta vakavasti ottaen, riittääkö se? Kuinka draama vaikuttaa opettajana toimimiseen?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Draamalla on suuri yhteisöllinen merkitys.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Proggiksien ja yhteisten juttujen kautta tutustuu paljon nopeemmin uusiin opettajiin ja oppii ihan uusia puolia työkavereistaan. Sä voit olla upea poro, sä taas loistava enkeli. Ihmisistä löytyy aivan mielettömiä juttuja.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Opettajien draamakoulutusjaksoakaan⁵² ei tehty vain draaman kannalta vaan se oli myös työyhteisöllisesti tärkeä. Se oli koko talolle yhteinen.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Niin! Se on se tunnelma, kun kaikki on mukana. Me ollaan tässä nyt yhdessä.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Oman opettajuuden kehittymisen kannalta on tärkeää kokea, että oppilaat onnistui ja minä onnistuin, me yhdessä onnistuttiin.

OPETTAJA:

Millaisia onnistumisia te olette kokeneet draaman parissa?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Mulle niissä 100-vuotisjuhlanäytelmissä⁵³ mukana oleminen oli tosi hieno kokemus. Se oli niin jännää, kun ensi hetkestä kaikki toimi.

OPETTAJA:

Ei siis kaaosta?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ei alkuunkaan. Oppilaat oli niissä mukana vapaaehtoisesti ja ohjaaminen oli tosi helppoo.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Onnistumiset voivat myös olla ihan sellaisia oppitunneilla tapahtuneita, pieniä juttuja.

OPETTAJA:

Millaisia esimerkiksi?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

No, minä olen pantannut virkkaamista noitten ekaluokkalaisten kanssa.

OPETTAJA:

Vai niin... ja mitä sitten tapahtui?

Opettajakollega 3 nostaa pöydälle korin, joka on täynnä lankakeriä ja virkkuukoukkuja. Muut opettajakollegat muuttuvat oppilaiksi ja alkavat virkkaamaan.

OPPILAS 1 (OPETTAJAKOLLEGA 1):

Ope, tuu auttaa!

OPPILAS 2 (OPETTAJAKOLLEGA 2):

Valmis! Mitä mä sitten teen?

Oppilaat piirittävät opettajaansa, joka yrittää neuvoa ja auttaa jokaista.

OPPILAS 4 (OPETTAJAKOLLEGA 4):

Ope, tehäänks me tätä vielä kauan?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Jaksapa vielä pikku hetki.

OPPILAS 5 (OPETTAJAKOLLEGA 5):

Joo, varmana tehään koko loppuvuosi.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Virkataanpa nyt vain ne ketjut valmiiksi.

OPPILAS 5 (OPETTAJAKOLLEGA 5):

Aina vaan tätä maailman tylsintä ketjuu. Mä en jaks!

Oppilaat lopettavat virkkaamisen. Jähmettyvät mökötysasentoihin.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Minä ajattelin aluksi, ettei tästä tule mitään. Miten voin opettaa ja auttaa näitä raukkoja virkkaamaan?

OPETTAJA:

Mutta... miten draama liittyy virkkaamiseen?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

No, sitten minä keksin idean... Huomenta pikku hämähäkkini.

Oppilaat havahtuvat.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Toivottavasti lepäsitte hyvin. Tänään hämähäkeillä on raskas työpäivä.

OPPILAS 2 (OPETTAJAKOLLEGA 2):

Mitä me tehdään?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Me teemme hämähäkinverkon.

OPPILAS 5 (OPETTAJAKOLLEGA 5):

Saadaanks me kutoa hämähäkinseittejä?

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Tietenkin. Sehän on hämähäkkien tärkein tehtävä.

Oppilaat hyökkäävät virkkaustensa kimppuun.

OPETTAJA:

Hehän virkkaavat aivan uudella innolla. He ovat oikeita...

OPETTAJAKOLLEGA 3:

... supervirkkaajia. Kyllä!

Virkkaajien ketjut venyvät venymistään. Yksi virkkajista saa ketjunsä valmiiksi ja tuo sen opettajalleen. Muuttuu takaisin opettajakollegaksi.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Myös opettaja voi draaman kautta saada onnistumisen elämyksiä. Näin vasta-alkajana niitä vasta saakin, kun huomaa, että saa jonkun jutun toimimaan.

Myös muut virkkaajat saavat ketjunsä valmiiksi ja esittelevät toisilleen aikaansaannoksiaan. Laittavat virkkamansa ketjut pöydälle ja muuttuvat takaisin opettajakollegoiksi.

OPETTAJA:

Tukeeko draama mielestänne omaa opettajuuttanne?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Kyllä. Draama on tuonut mun opettajuuteen nimenomaan sen, että mun repertuaari on laajentunut.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Draaman avulla voi myös saavuttaa jotain sellaista mikä ei olisi ollut mahdollista muulla tavalla.

OPETTAJA:

Mitä esimerkiksi?

OPETTAJAKOLLEGA 1:

No... vaikka uskonnontunneilla, mikä pelastus draama on oikeesti. Luokkani vanhemmat kävi kysymässä multa, että mitä teidän uskonnontunneilla tapahtuu? Kun piti nimetä kolmannella luokalla kaksi mieluisinta ainetta niin varmaan kymmenen laitto siihen uskonto ja vaan siksi, että sai olla jumalanääni ja sai kiivetä silloin ikkunalaudalle.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Minulla taas on joitain oppilaita, joita ei koulussa kiinnosta juuri mikään.

Opettajakollegat 1, 2, 3 muuttuvat oppilaiksi. Katselvat seinille, joku nukkuu.

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Heidän mielestä koulussa kaikki on ihan samantekevää ja tylsää.

Muuttuu myös oppilaaksi. Haukottelee.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Mutta jos tunneille lisätään ripaus draamaa, nuo samat oppilaat voivat olla aivan innoissaan.

Opettajakollega 4 ottaa esiin käsinuken.

OPPILAS 5 (OPETTAJAKOLLEGA 5):

Vau! Papukaija.

Muutkin oppilaat havahtuvat.

OPPILAS 5 (OPETTAJAKOLLEGA 5):

Mikä sun nimi on?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Kraaa! Arvatkaa...

OPPILAS 1 (OPETTAJAKOLLEGA 1):

Polli?

Käsinukke pyörittää päätään.

OPPILAS 2 (OPETTAJAKOLLEGA 2):

Kaija?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Kraaeiii! Minun nimeni on... Vibra Slap. Mikä sinun nimesi on?

Kättelee jokaista oppilasta ja esittelee itsensä jokaiselle.

OPPILAS 3 (OPETTAJAKOLLEGA 3):

Osaatko sinä laulaa?

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Tietenkin osaan. Kuunnelkaa.

Ottaa nokkaansa rytmisoittimen. Lyö soittimesta äänen.

OPETTAJAKOLLEGA 4:

Muistatteko vielä minun nimeni?

OPPILAAT:

Vibra Slap, Vibra Slap!

OPETTAJAKOLLEGA 4

Draamasta uskoakseni pitävät niin oppilaat kuin opettajatkin.

Laittaa käsinuken pöydälle. Opettajakollegat muuttuvat oppilaista takaisin aikuisiksi.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Mä oon ainakin kokenut draaman hirveen positiiviseksi. Draaman käytön jälkeen aina muistaa miten hyvin se uppo.

OPETTAJAKOLLEGA 3:

Oppilailla on suupielet korvissa, kun ne on niin onnellisia. Tulee olo opettajallekin niin onnelliseksi, kun näkee, että se hiljainenkin oppilas pisti itsensä peliin ja esiintyi.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Siitä tulee niin palkitseva olo itelle, kun huomaa, että kaikki meni hienosti. Kun kehityskeskustelussa⁵⁴ oli kysymys omista tähtihetkistä opettajantyössä, niin mä sanoin, että nää draamajutut tuo just niitä.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Ne on sellasia pieniä energiajuomia, joista saa välillä nauttia. Ne kuuluu tähän työhön, niitä on saatava. Ei tätä muuten jaksa.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Täähän on semmonen ammatti, jossa me koko ajan annetaan sisältämme. Tärkeetä on, et saa täyttääkin jostain astiasta sitä omaa itseään.

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Draama on semmonen opettajan pikatäyttö. Kun heittää jotain hullua sisään, sillä...

OPETTAJAKOLLEGA 5:

Hulluutta, niinhän minä jo sanoin, hulluutta!

OPETTAJAKOLLEGA 2:

Just niin! Kun heittää jotain hullua sisään, sillä elää taas yhden päivän pitempään.

OPETTAJAKOLLEGA 1:

Ja tietää, että tää taitaa olla mun ala sittenkin.

Opettajakollegat poistuvat.

6.3. Mitä draama opettajalta vaatii – mitä draama opettajalle antaa?

Ryhmäkeskusteluihin osallistuneet opettajat kokivat yleisesti, että draama koulun arjessa on mieluummin rikkaus kuin rasite. Vaikka draama vaatii huolellista suunnittelua ja vie paljon aikaa, sen koettiin tuovan vaihtelua työarkeen ja olevan suunnattoman voimavaran, joka tekee opettajan työstä mielenkiintoisempaa ja mielekkäämpää. Draamajutut voivat joillekin opettajille jopa olla oman opettajaauran tähtihetkiä. Draaman koettiin myös tarjoavan onnistumisen elämyksiä kaikille osallistujilleen, lapsille sekä aikuisille. Ehtona näille ajatuksille tosin joidenkin opettajien mielestä oli se, että draama onnistuu. Näinhän se varmaan on kaikkien elämässämme tapahtuvien asioidenkin kohdalla. Kukapa nyt toivoisi onnistumisen sijaan epäonnistuvansa, oli kyse sitten työstä tai leikistä.

Draamakasvatuksen tunneilla opettajalta kuitenkin vaaditaan paljon.⁵⁵ Draamaopettajan tulee olla johtaja, joka kantaa vastuun toiminnasta sekä luo luokkaan turvallisen ja kannustavan oppimisilmapiirin. Oppimisilmapiirin, joka perustuu toisten kunnioittamiseen, rehellisyyteen sekä avoimeen vuorovaikutukseen ja jossa saa ja uskaltaa epäonnistua. Innostaakseen ryhmää ja tempaistakseen sen mukaan draaman maailmoihin on opettajan myös itse osoitettava intoa sekä heittäytyttävä draaman vietäväksi. Draamaopettaja on asiantuntija, joka rakentaa jo olemassa olevan tiedon palasista kokonaisuuksia, joiden kautta voidaan kyseenalaistaa ja muokata käsityksiä sekä luoda uutta ajattelua. Hänen tulee hallita kasvatuksen, oppimisen, draamakasvatuksen ja teatteritaiteen teorioita sekä osata soveltaa niitä käytäntöön. Kyseessä on eräänlainen opettaja-taiteilija, jolla on pedagogisia taitoja, mutta joka hallitsee myös draaman ja teatterin keinot.⁵⁶

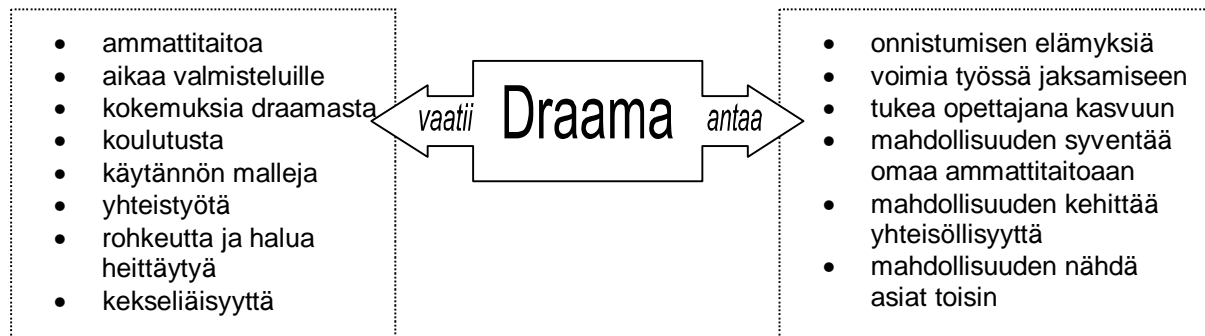
Kahta suurta juttua, esimerkiksi opettajana ja taiteilijana toimimista, on vaikea tehdä samanaikaisesti toisen siitä kärsimättä. Oman luokkani oppilaat joutuivat ala-asteen kuluessa säännöllisesti tilanteeseen, jolloin heidän tuli työskennellä luokassa keskenään, ilman tärkeää tukea ja turvaa, ilman omaa opettajaa. Kyse ei ollut heitteillejätöstä tai siitä, että olisin hoitanut opettajan toimeani välinpitämättömästi. Kyse oli vuotuisen koulumme näytelmä- tai musikaaliproduktion viimeistelystä ja hiomisesta esityskuntoon, jolloin opettaja-taiteilijan arkeeni kuuluivat opettamisen lisäksi kenraaliharjoitusten ja ennakkoesitysten pyörittäminen. Toki luokassakin aikaani silloin vietin, sehän päätehtäväni on, mutta luultavimmin niin poissaolevana ja ajatuksissani, että oppilaani tuskin saivat täyttä vastinetta kaipaamalleen molemminpuoliselle ja jokaisen huomioivalle oppilas-opettaja –suhteelleen. Oppilaani onneksi tottuivat ja kasvoivat työntekoon myös ilman oman opettajan läsnäoloa. Välillä minusta jopa tuntui, että kun viimein saavuin luokkaan, oppilaani katsoivat minua ”Mitä sinä täällä taas teet? –ilmeellä. Luokassamme roolini on selvästikin muuttunut opettajasta, joka on aina paikalla, omatoimiseen työskentelyyn tottuneen ryhmän ohjaajaksi, jolta kysytään neuvoa tarvittaessa, mutta jota ei kaivata jatkuvasti viereen neuvomaan ja valvomaan.

Draamaprojektien ja -tuntien suunnitteluun, valmisteluun ja harjoitteluun tarvitaan joskus niin paljon aikaa, ettei varsinainen koulupäivä siihen riitä. Muistan useammin kuin kerran istuneeni tietokoneen tai pianon ääressä viimeistelemässä näytelmän käsikirjoitusta tai musikaalilaulujen sovituksia aamun pikkutunneille asti. Näytelmäharjoitukset on joskus myös aikataulutettava niin, että ne tapahtuvat varsinaisen koulupäivän jälkeen omalla ja oppilaiden vapaa-ajalla. Luen itseni niiden monien opettajien joukkoon, jotka eivät tätä kuitenkaan koe rangaistuksena vaan päinvastoin. Koulunäytelmien ja muiden draamaprojektien myötä tiedossa on varmasti työntäyteisiä ja raskaita päiviä, mutta samalla myös hauskoja ja antoisia hetkiä opettajan työn arjessa. Tietenkin jokaiselle opettajalle on annettava mahdollisuus itse päättää työnsä tekemisestä sekä osallistumisesta koulun yhteisiin projekteihin omien voimavarojensa mukaan. On myös ollut tärkeää huomata, että suuret projektit, juhlat, näytelmät ja tilaisuudet, joiden valmistamisessa opettajilla ja oppilailla kuluu suunnaton määrä energiaa, tarvitsevat vastapainokseen myös lepoa ja suurista teatteriproduktioista vapaita väli vuosia.

Opettajana sekä taiteilijana toimiminen koulumme erilaisissa draamaproduktioissa on avannut silmäni huomaamaan mikä merkitys toimivalla työyhteisöllä on. Myös koulumme draamamyönteisyys nousee arvoon arvaamattomaan juuri näissä hetkissä. Talossamme kaikki ovat valmiita auttamaan toisia, oli sitten kyse naapuriluokan valvomisesta tai osallistumisesta draamaprojektia valmistelemaan tiimiin. Kun koulumme teatteriryhmä, 9 näyttelijää, 5 soittavaa ja 2 teatteritekniikkaa hoitavaa oppilasta sekä 3 opettajaa olivat esiintymässä kolmen päivän ajan Suomen Kansallisteatterin Omapohja –näyttämöllä,⁵⁷ paikattiin hetkellinen opettajavahvuuteen tullut aukko talon sisäisin voimin. Näin teatteritiimimme sai mahdollisuuden keskittyä draamaprojektin loppuunsaattamiseen muiden koulumme opettajien hoitaessa luokkiemme opetuksen. Työyhteisön tuki ja usko yhdessä toimimiseen mahdollistavat suurienkin haasteiden vastaanottamisen ja niistä selviytymisen.

Draamakasvatuksen ei tarvitse kuitenkaan aina tarkoittaa speaktaakkelimaisia esityksiä koulun näyttämöllä. Draamassa niin kuin monessa muussakin asiassa pienikin voi olla kaunista. Myös luokkahuoneessa tapahtuvat, oppilasryhmän ja opettajan yhteisesti draaman pyörteissä kokemat seikkailut antavat osallistujilleen paljon. Tehdään draamaa sitten näyttämöllä tai luokissa on molemmissa tapauksissa kyse yhdessä toimimisesta, erilaisten roolien kokeilemisesta ja kuvitteellisissa maailmoissa vierailemisesta sekä omien rajojen testaamisesta. Siis tilanteista, joissa meillä jokaisella, niin oppilaalla kuin opettajallakin on mahdollisuus hankkia monenlaisia kokemuksia sekä kasvaa ihmisenä näiden kokemusten myötä. Jotta pääsisimme kokeilemaan erilaisia draamakasvatuksen tarjoamia mahdollisuuksia sekä kasvamaan ja oppimaan niiden kautta, draamaprosesseja, pieniä ja suuria olisi kuitenkin tehtävä säännöllisesti.

Tarvitaan siis omakohtaisia kokemuksia draaman parista, onnistumisia ja elämyksiä. Opettajan suhtautuminen draamaan voi muuttua jo ensimmäisen onnistuneen ja toimivan draamasession myötä. Jos olisin tehnyt päätökseni draaman käytöstä opettamisessa ensimmäisen, paljon ennen opettajaksi ryhtymistäni tapahtuneen draamakokemuksen kautta, tuskin olisin edes harkinnut draamaa osana omaa opettajuuttani. Se, mitä draama on minulle muun muassa opettanut, on se, ettei kannata sortua liian hätiköityihin johtopäätöksiin, ennen kuin on riittävästi omakohtaisia kokemuksia asiasta kuin asiasta. Kokemusten karttuessa luottamus itseen ja opettajana toimimiseen kasvaa ja vähitellen sitä oppii toimimaan opettajana hyvinkin vaihtelevassa koulun arjessa. Draama, kuten monet muutkin asiat elämässä, vaativat kärsivällisyyttä, yrityksiä, epäonnistumisia ja uudelleen yrittämistä toimiakseen.

Kuvio 2: Mitä draama opettajalta vaatii - mitä draama opettajalle antaa?

⁴³ Boal 1992; Mäki-Laurila 2003, 104-120

⁴⁴ Boal 1992, 232-234; Heikkinen 2004, 168-169

⁴⁵ Boal 1992; Heikkinen 2004, 160-161

⁴⁶ Heikkinen 2004, 161-162

⁴⁷ ”Kun opettaja menee ensimmäistä kertaa oppilasryhmän eteen, on hänen aluksi oltava tiukka ja ankaran näköinen, kuin petolinnun perse.” (Vallilan ala-asteella kuultu, kokeneemman kollegan ohje uransa alussa olevalle opettajalle.)

⁴⁸ Korhonen & Østern 2001; Owens & Barber 2002; Heikkinen 2004

⁴⁹ Lukuvuonna 1998-1999 Vallilan ala-asteella järjestettiin opettajien draamakoulutusjakso, josta vastasi koulun ulkopuolinen draamakouluttaja.

⁵⁰ Katarsis - draama, teatteri ja kasvatus 2001 (liite 5)

⁵¹ kts. 1.1. Ihmetuoli tuli luokkaan s. 2-5 ja 4. Minä ja draama – aikamatka s. 25-26

⁵² Vallilan ala-asteen opettajien yhteiseen draamakoulutusjaksoon (1998-1999) osallistuivat kaikki koulun opettajat.

⁵³ Koulun 100-vuotisjuhluvuoden (2002) kuluessa Vallilan ala-asteella toteutettiin näytelmät Koulutuokioita ratikassa, Katkelmia vanhan ajan Vallilasta sekä Päin seinää.

⁵⁴ Jokainen opettaja Vallilan ala-asteella osallistuu vuosittain kehityskeskusteluun koulun rehtorin kanssa. Keskustelussa muun muassa pohditaan ja arvioidaan omaa opettajana toimimista kuluneen työvuoden aikana.

⁵⁵ Heikkisen (2001, 78) mukaan draamaopettajuus vaatii erityisosaamista.

⁵⁶ Heikkinen 2004, 159-162, 166-168, 183

⁵⁷ Karvonen 2001

7. PALUU DRAAMATOHTORIN VASTAANOTOLLE

7.1. Draaman kasvatuksellinen voima

Opettajan viereen ilmestyy suuri peili. Opettaja peilailee itseään päästä varpasiin. Huomaa, että toisesta jalasta puuttuu sukka. Kaivaa sukan taskustaan. Peilailee ja pyörittelee sukkaa kädessään.

OPETTAJA:

Draama vaatii opettajalta paljon, mutta se myös antaa paljon...?

Peilin taakse syttyy valo, opettajan kuva katoaa ja peiliin ilmestyy peilikuva, jolla on myös toinen jalkaterä paljaana. Peilikuva ottaa sukan opettajan kädestä. Opettaja jäähmettyy.

PEILIKUVA 1:

Kiitos! Mäkin toivon, että draamalla on kasvatuksellista voimaa, mutta en ole ihan varma.

Peilikuva kyyristyy laittamaan sukkaa jalkaansa. Peilikuvan eteen astuu toinen peilikuva.

PEILIKUVA 2:

Draamalla on ihan mielettömän suuri rooli ihmisen kasvussa ihan minkä ikäisenä vaan.

PEILIKUVA 1:

Anteeksi vaan, mut olin täällä kyllä ensin. Niin, kyllähän sillä voi kasvattaa, mutta en mä osaa ainakaan perustella miten. Jos me vaikka tiedettäis, että kun me vedetään draamaa, niin oppilaat pärjää elämässään paremmin. Ei siitä puhuta sillä lailla missään, että draamalla olisi kasvatuksellinen vaikutus.

Toinen peilikuva siirtyy toistamiseen ensimmäisen peilikuvan eteen.

PEILIKUVA 2:

Kuinka paljon suuremmaksi elämänpiirisi tuleekaan, kun sinulla on draama apunasi. Draama tosiaan rikastuttaa elämää ja sillä voi luoda tilanteita, joista voi todella oppia.

Ensimmäinen peilikuva heittää sukalla toista peilikuvaa. Osuu opettajaan. Opettaja havahtuu.

OPETTAJA:

M-millaisia tilanteita?

PEILIKUVA 2:

Otetaan esimerkiksi klassiset kiusaamisharjoitukset, joissa on kiusattu ja kiusaaja.

Toinen peilikuva tönäisee ensimmäistä. Peilikuvat alkavat nahistella keskenään. Draamatohtori saapuu opettajan viereen.

OPETTAJA:

Onko tuossa nyt kyse siitä draaman kasvatuksellisesta voimasta?

DRAAMATOHTORI:

Miksipä ei? Draamakasvatuksessahan luodaan merkityksiä yhdessä ja yksityisesti ja näin opitaan asioita itsestä ja muista. Samalla tuetaan osallistujien persoonallisuutta ja sosiaalis-emotionaalista kehittymistä.⁵⁸

OPETTAJA:

Mutta... katsokaa nyt tuotakin!

Peilikuvien nahistelu yltyy. Ensimmäinen peilikuvista puree toista.

DRAAMATOHTORI:

Se helpottaa, kun ongelmiin pääsee edes jollakin tavalla pureutumaan. Joillekin voi olla vaikeaa tuoda asioita sanallisesti ulos itsestensä.

Toinen peilikuva irvistää ja huutaa tuskasta.

DRAAMATOHTORI:

Huomatkaa kuinka draama antaa välineitä kielenkäyttöön sekä ele- ja ilmeikielen harjoittamiseen.⁵⁹

Toinen peilikuva riuhtaise itsensä vapaaksi. Kaataa ensimmäisen peilikuvan alleen.

DRAAMATOHTORI:

Draamaan osallistumalla myös minän voima kasvaa ja empatiakyky lisääntyy.⁵⁸

OPETTAJA:

Empatiakyky? Kuka tässä huomioi toisia?

PEILIKUVA 1:

Just niin! Välillä on vaikee olla empaattinen, jos on ite saanut nyrkillä nokkaan.

OPETTAJA:

Tuo riehuminen ei kyllä kasvata ketään!

DRAAMATOHTORI:

Tiedätte kyllä mitä nyt pitää tehdä.

OPETTAJA:

Tiedätkö? Niin, aivan... Jähmety!

Peilikuvat jähmettyvät.

OPETTAJA:

Mitä tämä kaikki tarkoittaa?

DRAAMATOHTORI:

Draamassa voi harjoitella myös jotain sellaista, mitä ei oikeasti ole tapahtunutkaan.

OPETTAJA:

Kuinka niin ei ole tapahtunut? Hehän painivat!

DRAAMATOHTORI:

Harjoitellaan kuvitteellisessa maailmassa. Silloin ei tarvitse elää arkitilanteita uudestaan, vaan vaikeatkin asiat voi vaikka käsitellä ihan toisessa, turvallisessa tilanteessa.

OPETTAJA:

Turvallisessa...?

DRAAMATOHTORI:

Roolissa on helpompi kohdata vaikeat asiat. Kun ollaan poissa itsestä eli ollaan roolissa, kaikki tapahtuu helpommin ja turvallisemmin. Silloin saattaa myös löytää itsestään tunteita, joita ei ole niin helppoja muuten tunnistaa.

OPETTAJA:

Mutta oppiko tästä nyt kukaan yhtään mitään?

DRAAMATOHTORI:

Tietenkin. Draama vaikuttaa osallistujensa tunteisiin, asenteisiin ja arvoihin sekä samalla kehittää elämäntaitoja.⁶⁰

OPETTAJA:

Nämäkö ovat niitä taitoja, joita elämässä tarvitaan?

DRAAMATOHTORI:

Mitä sitten ehdottaisitte?

OPETTAJA:

Ystävällisyyttä, toisen huomioimista...

DRAAMATOHTORI:

Olkaa hyvä ja näyttäkää.

Opettaja antaa sukan draamatohtorille, siirtyy peilikuvien luo ja alkaa muotoilla patsasta. Irrottaa painisidonnat ja laittaa toisen peilikuvan ojentamaan kättään maassa makaavalle ensimmäiselle peilikuvulle.

OPETTAJA:

Noin, nyt näyttää paremmalta.

DRAAMATOHTORI:

Selvä. Katsotaan mitä tilanteessa nyt tapahtuu.

Draamatohtori napsauttaa sormiaan ja patsas herää henkiin: Toinen peilikuva kurottaa kättään lähemmäksi ensimmäistä peilikuvaa, joka laittaa kätensä ristiin rinnalleen ja kääntää päänsä pois.

OPETTAJA:

Mitä ihmettä...?

DRAAMATOHTORI:

Se olisi ollut liian helppo ratkaisu. Kokeilkaa uudestaan.

Opettaja yrittää muuttaa ensimmäisen peilikuvan asentoa. Peilikuva ei anna liikuttaa käsiään.

DRAAMATOHTORI:

Malttia! Ketään ei saa pakottaa. On osattava neuvotella ratkaisuista.

Opettaja tarkastelee patsaaksi jähmettyneitä peilikuvia. Huomaa ensimmäisen peilikuvan katseen suuntautuneen draamatohtoriin. Saa idean. Opettaja siirtää sukan draamatohtorin kädestä toisen peilikuvan ojennettuun käteen. Draamatohtori napsauttaa sormiaan. Patsas herää henkiin: Ensimmäinen peilikuva alkaa hymyillä ja ottaa sukan toisen peilikuvan kädestä. Peilikuvat ravistavat toistensa käsiä.

DRAAMATOHTORI:

Draamallinen toiminta opettaa kuuntelemaan muita ja kunnioittamaan heidän ideoitaan.⁶¹

PEILIKUVA 1:

Tää draama on tosi rentouttavaa toimintaa.⁶²

Ensimmäinen peilikuva laittaa sukan jalkaansa ja jää loikoilemaan lattialle.

PEILIKUVA 2:

Draaman avulla keitellään kaikennäköisiä liemiä ja saadaan aikaan sellaisia soppia ja tilanteita, joita oikeasti ei ole tapahtunut tai on oikeasti tapahtunut ja kukin saa tuntea sellaisia tunteita, jotka sitten auttaa meitä tulemaan paremmiksi ihmisiksi.

Toinen peilikuva auttaa ensimmäisen peilikuvan ylös.

DRAAMATOHTORI:

Aivan! Draamaprosesseissa koetuista elämyksistä ja tunteista tulee myös keskustella muiden osallistujien kanssa. Se voi selventää ja syventää omia tuntemuksia ja ajatuksia.⁶³

OPETTAJA:

Draamalla on siis kasvatuksellista voimaa?

PEILIKUVA 2:

Tietenkin! Ajattelepa vaikka niitä tilanteita koulussa, joissa luetaan kirjoja ääneen.

Ensimmäinen peilikuva ottaa pöydältä kirjan ja yrittää lukea sitä ääneen. Piiloutuu kirjan taakse.

PEILIKUVA 2:

Lukija voi olla lapsi, joka puhuu hirveen narisevalla, nasaalilla tai monotonisella äänellä eikä uskalla edes yleensä puhua paljon mitään. Mutta kun sen lapsen saa luottamaan itseensä, se uskaltaa lukea tekstin vaikka ...

PEILIKUVA 1:

...karhun äänellä!

Ensimmäinen peilikuva muuttaa ääntään. Jatkaa lukemista.

PEILIKUVA 2:

Voi olla suuri kasvatuksellinen virstanpylväs, että lapsi sanoo jotain jollain muulla äänellä kuin omallaan. Se vahvistaa lapsen itsetuntoa.

Ensimmäinen peilikuva eläytyy karhun rooliinsa ja tallustelee edestakaisin.

PEILIKUVA 2:

Eikä tässä vielä kaikki. Joillekin lapsille myös suhteet omiin vanhempiin voivat olla etäiset ja viileät.

Ensimmäinen peilikuva lopettaa tallustelun ja napsauttaa kirjan kiinni.

PEILIKUVA 1:

Kunnon aikuinen on todella aikuinen. Se ei ikinä leiki.

PEILIKUVA 2:

Kun oppilaat sitten koulussa näkevät opettajia eri rooleissa, ne ajattelevat aluksi: ”Hei, ethän sä voi noin tehdä, sä oot opettaja”. Mutta ei oppilaat nykyään enää sano sitä ääneen, koska ne on siihen niin tottuneita.

PEILIKUVA 1:

Niin, koska oppilaat tykkää, kun opekin voi olla vaikka mitä.

PEILIKUVA 2:

Se on se molemminpuolinen luottamus ja yhdessä tekeminen.

PEILIKUVA 1:

Hei, nyt kun me keskusteltiin näistä jutuista, niin alankin olla taas varma siitä draaman voimasta kasvatuksessa. Mä peruutan sen aikaisemman epäilyn.

Opettaja kääntyy katsomaan draamatohtoria.

OPETTAJA:

Käytetään draamaa kasvatuksessa hyväksi. Siinä sillä olisi tilausta. Eli sen on nimenomaan mentävä niin, että kasvatusta hyödyntää draamaa.

Peilikuvat heilauttavat kättään hyvästiksi, sammuttavat valon peilin takaa ja katoavat.

7.2. Vakava leikillisuus ja esteettinen kahdentuminen

Opettaja kääntyy katsomaan peiliä. Näkee oman kuvansa.

OPETTAJA:

Mitä... miten... ?

DRAAMATOHTORI:

Draaman voima näkyy ymmärryksen lisäämisessä⁶⁴ ja asioiden havainnollistamisessa.

OPETTAJA:

Mutta... äänien kuuleminen ja hahmojen näkeminen, eikö se ole vakavaa?

DRAAMATOHTORI:

Kyllä. Se on vakavaa... mutta se on myös samalla leikkiä.

OPETTAJA:

Vakavaa... leikkiä?

DRAAMATOHTORI:

Vakava leikillisuus on sitä, että leikimme fiktiossa täydesti ja olemme tosissamme, ja meillä on aina jokin kasvatuksellinen tavoite.⁶⁵

OPETTAJA:

Voisimmeko vaikka leikkiä, että lennämme Mars-planeetalle?

DRAAMATOHTORI:

Tietenkin. Voimme myös tutustua marsilaisiin ja oppia heiltä kaikenlaista. Draamakasvatus niin kuin teatteri on leikkiä ja totta. Tavoitteena ei ole opettaa yhteen totuuteen, vaan moninäkökulmaisuuteen ja uusien mahdollisuuksien esiin tuomiseen.⁶⁶

OPETTAJA:

Kiinnostavaa. Draamassa liikutaan siis toden ja tarun, faktan ja fiktion välissä. Voimme siis tehdä ja kokea asioita samanaikaisesti tässä ja nyt sekä siellä ja silloin.

DRAAMATOHTORI:

Kyllä vain. Sitä kutsutaan esteettiseksi kahdentumiseksi.⁶⁷

OPETTAJA:

Kuinka se tapahtuu käytännössä?

Draamatohtori vetää kuvitteellisen miekan pois tupesta. Osoittaa miekalla opettajaa. Opettaja pakenee draamatohtoria.

OPETTAJA:

Tämä erilaisissa rooleissa toimiminen ja kuvitteellisten maailmojen luominen vaikuttaa kyllä haastavalta.

DRAAMATOHTORI:

Oleennaista on taito olla kahdessa eri kontekstissa yhtä aikaa. Rooleissa meidän oma todellinen minämme voi unohtua hetkeksi, mutta se ei katoa.⁶⁸

OPETTAJA:

Eikö kuvitteellisessa maailmassa toimintaa rajoita se, että oikeasti ollaan koulussa?

DRAAMATOHTORI:

Todellisuuden ja fiktion suhteeseen, esteettiseen kahdentumiseen, liittyy tietoisuus siitä, että roolissa en ole minä, vaikka se olenkin minä sekä tietoisuus fiktion todellisuudesta ja ajasta suhteessa reaaliaikaan.⁶⁹ Se, mitä uskomme todeksi ja mitä tuomme draamaan, riippuu kulttuurisesta taustastamme, kokemuksistamme ja asenteestamme.⁶⁸

Opettaja kääntyy draamatohtoria kohti mielikuvitusmieikka kädessään. Draamatohtori ja opettaja aloittavat miekkailun.

OPETTAJA:

Onhan tämä turvallista?

DRAAMATOHTORI:

Kyllä. Draama antaa oppilaalle ja opettajalle mahdollisuuden kokeilla erilaisia rooleja turvallisesti. Voimme vaikka valloittaa Englantia viikinkisotajoukon kanssa ja silti olla samanaikaisesti turvassa omassa luokassamme.⁷⁰

Draamatohtori ja opettaja kääntyvät selkä selkää vasten. Miekkailivat yhdessä näkymätöntä vastustajaa vastaan.

---

⁵⁸ Liukko 2001, 195-206

⁵⁹ Liukko 2001, 195-206; Sternudd 2001, 221

⁶⁰ Sternudd 2001, 221. David Bestin (1992) ja Peter Abbsin (1995) mielestä draama mahdollistaa tunteiden tarkastelun ja uusien tunteiden opiskelun ja tunnistamisen. Draamakasvatus voi antaa näin mahdollisuuden tunnekokemuksiin myös sellaisista asioista, jotka eivät ole aiemmin elämässämme koskettaneet meitä.

⁶¹ Ilsaas 2001, 183

⁶² Liukko 2001, 195-206

⁶³ Heikkinen 2004, 23-24

⁶⁴ Liukko 2001, 195-206

⁶⁵ Heikkinen 2002, 69; 2003, 21; 2004, 76-83, 146

⁶⁶ Greenwood 2001; Heikkinen 2002, 69; Heikkinen 2004, 146

⁶⁷ Heikkinen 2002; Heikkinen 2004, 102-105; Østern 2000, 7; Østern & Heikkinen 2001, 110-123

⁶⁸ John O'Toole 1992, 13; Heikkinen 2003, 20-21. Szatkowskin (1986) mukaan draamakasvatuksen ydin on se, että pidämme elävänä samanaikaisesti sekä fiktiivisen maailman että sosiaalisen todellisuuden.

⁶⁹ Heikkinen 2001, 97

⁷⁰ John O'Toole 1992, 171-174

8. TOTTA JA TODENTUNTUA – KYSYMYKSIÄ JA VASTAUKSIA TUTKIMUKSESTA

Draamatohtori poistuu opettajan huomaamatta. Opettaja jatkaa miekkailua. Peilikuvat saapuvat opettajan luo.

PEILIKUVA 1:

Mitä täällä tapahtuu?

OPETTAJA:

Antautukaa! Me valloitamme Englannin.

PEILIKUVA 1:

Me? Ketkä me?

OPETTAJA:

Viimeinen varoitus, laskekaa aseenne!

PEILIKUVA 2:

Kenelle hän puhuu?

OPETTAJA:

Draamatohtori, näettekö kuinka hädissään he ovat? Hehän suorastaan vapisevat. Me olemme voittamattomia, vai kuinka draamatohtori? Draamatohtori?

PEILIKUVA 1:

Me emme näe ketään muita kuin teidät.

OPETTAJA:

Tässähän hän juuri oli... draamatohtori!! Me keskustelimme draamakasvatuksesta ja vähän innostuimme.

PEILIKUVA 1:

Jospa jatkaisimme keskustelua. Istuutukaa olkaa hyvä! Esitämme teille seuraavaksi joitain kysymyksiä tutkimukseenne liittyen.

PEILIKUVA 3:

Tutkimuksessanne, Draamakasvatus – ovi omaan opettajuuteen, tutkittte omaa opettajuuttanne suhteessa draamakasvatukseen.

OPETTAJA:

Ky-kyllä.

PEILIKUVA 3:

Olette myös kartoittaneet muiden koulunne opettajien kokemuksia ja suhdetta draamakasvatukseen.

OPETTAJA:

Ky...

PEILIKUVA 2:

Kuinka kuvailisitte tätä hrnh... tuotostanne?

OPETTAJA:

Tutkimukseni on narratiivinen⁷¹ ja dramaturginen⁷² laadullinen tutkimus.

PEILIKUVA 3:

Kuinka narratiivisuus näkyy tutkimuksessanne?

OPETTAJA:

Tutkimukseni kertoo tarinan...

PEILIKUVA 2:

Onko tuotoksenne siis tutkimus vai tarina?

OPETTAJA:

Se on tarina opettajasta...

PEILIKUVA 2:

Tarina! Minä en ole tullut tänne kuuntelemaan tarinoita.

OPETTAJA:

Teen tutkimusta, joka käsittelee opettajuutta ja draamakasvatusta. Samalla tutkimukseni kertoo tarinan opettajasta etsimässä omaa opettajuuttaan.

PEILIKUVA 3:

Mitä sitten tarkoittatte dramaturgisuudella?

OPETTAJA:

Olen dramatisoinut tutkimukseni käsikirjoituksen muotoon.

PEILIKUVA 1:

Olette dramatisoineet tutkimuksenne...?

PEILIKUVA 2:

... käsikirjoitukseksi. Pyh! Ensin tarina ja nyt käsikirjoitus. Mahtavaa!

OPETTAJA:

Dramaturgia on keino, jolla rakennan tutkimukseeni merkityksiä.⁷³ Tutkimuksellani pyrin muodostamaan oman teoriani opettajuuden ja draamakasvatuksen suhteesta sekä draamakasvatuksen vaikutuksesta omaan ja kollegoitteni työhön opettajana.

PEILIKUVA 1:

Johdannossa kerroitte, että tiedonhankintastrategianne on grounded theory,⁷⁴ aineistopohjainen teoria. Tutkimuksenne ei kuitenkaan ole kovin teoreettinen?

OPETTAJA:

Olen pyrkinyt teoreettisuuden ja tieteellisyyden lisäksi työssäni myös taiteellisuuteen...

PEILIKUVA 2:

Siltä se vaikuttaa. Tämä ei ole tutkimus, tämä on pikemminkin... tai voiko tätä nyt edes näytelmäksiään kutsua?

OPETTAJA:

Kyllä, dramaturginen tutkimus voi joiltain osin vaikuttaa näytelmältä. Se ei kuitenkaan tarkoita ettei tutkimukseni voisi olla myös teoreettinen. Tutkimusaineistoni...

8.1. Tutkimusaineisto

PEILIKUVA 2:

Hänen tutkimusaineistonsakin on varmaan itse seipitettyä, mielikuvituksen tuotetta?

OPETTAJA:

Tutkimusaineistoni pohjautuu ryhmäkeskusteluihin, joihin osallistuivat kaikki koulumme 20 opettajaa. Toki tutkimusaineistonani ovat toimineet myös kaikki ne muistot ja kokemukset, jotka opettajanuraani liittyvät.

PEILIKUVA 1:

Kuinka keräämämme tutkimusaineisto tukee teorianmuodostustanne?

OPETTAJA:

Kun peilaan opettajilta keräämäni aineistoon omia kokemuksiani opettajana, on tuloksena oma teoriani opettajuuden ja draamakasvatuksen yhteydestä. Tämä kaikki on luettavissa tutkimukseeni dramatisoimasta tarinasta ja sen dialogista.

Ryhmäkeskustelujen ja kirjoitustehtävien lisäksi tutkimusaineistonani ovat olleet siis omat kokemukseni ja muistoni opettajanurani varrelta. Osa käyttämästäni aineistosta onkin kertynyt työvuosieni varrella kuin itsestään.⁷⁵ Draamapäiväkirjani sekä oman työni tavoitelomakkeiden perusteella oma suuntautumiseni draamakasvatukseen on ollut tietoista ja järjestelmällistä. Koko koulun yhteisiin, suuriin näytelmäprojekteihin osallistumisen lisäksi olen säännöllisesti toteuttanut draamakasvatusta osana omaa, päivittäistä opetustyötäni. Vaikka draamapäiväkirjani (liite 3) kertoo draamakasvatuksen seuranneen minua opettajan työssäni jo pitkään, huomaan nyt kaipaavani kirjaamieni leikkiohjeiden ja käyttämieni harjoitusten lisäksi enemmän myös omia tuntojani draaman käytöstä ja sen herättämistä ajatuksista. Näitä ajatuksia ja tunteita on onneksi joissain määrin luettavissa opettajantyöni arviointilomakkeista (liite 2) sekä katsottavissa ja kuultavissa Katarsis –TV –sarjan tallenteesta (liite 5).

Opettajakollegoitteeni ryhmäkeskustelujen sekä kirjoitustehtävien kautta sain paljon tietoa heidän suhteestaan omaan opettajuuteensa sekä draamakasvatukseen osana sitä. Kirjoitustehtävillä onnistuin mielestäni johdattelemaan opettajien ajattelua draaman pariin tulevaa ryhmäkeskustelua silmällä pitäen. Kirjoitelmat myös varmistivat, että koulumme jokaisen opettajan ääni todellakin saatiin ”kuuluviin”. Siis myös niiden opettajien, jotka keskusteluissa olivat vähemmän äänessä. Valitsin ryhmäkeskustelut yksilöhaastattelujen sijaan, koska tiesin koulumme opettajien olevan innokkaita keskustelijoita. Yksittäisiin kysymyksiin vastaamisen sijaan nämä ”kysymysten ammattilaiset” toivat keskusteluun uusia aiheeseen liittyviä ongelmia, joista syntyi taas lisää keskustelua. Valitsemani ryhmäjako ja –koko, 3-5 opettajaa / ryhmä, osoittautui keskustelujen kannalta sopivaksi. Koska ryhmissä olevat opettajat olivat toisilleen tuttuja ja heitä yhdisti entuudestaan työkokemus tai tehtävät koulullamme, keskustelu ryhmissä oli sujuvaa ja vilkasta. Tuttujen työkavereiden läsnäolo loi ryhmäkeskusteluihin selkeästi avoimen ja suotuisan ilmapiirin. Onnistuinkin mielestäni pyrkimyksessäni aikaansaada keskusteluryhmät, joiden olisi helppo keskustella keskenään.⁷⁶

Koulumme ja sen opettajakunnan suuntautuneisuus erilaisiin draamaprojekteihin on silmiinpistävä. Vuodesta 1998 alkaen koulullamme on toteutettu lukuisia näytelmiä, musikaali, improvisaatioteatteria sekä työpajateatteria (liite 6). Suurin osa esityksistä on toteutettu koulumme ”suurella näyttämöllä” juhlasalissa tai ”ullakkoteatterissa” draamaluokassa. Näytelmiämme on lisäksi esitetty Kansallisteatterin Omapohja –näyttämöllä sekä jopa HKL:n raitiovaunussa. Syksystä 2005 alkaen, uudessa koulumme opetussuunnitelmassa⁷⁷ draamakasvatus on myös näkyvästi esillä. Sen lisäksi, että draama on kirjattu aihekokonaisuuksiin sekä työtavaksi lähes kaikkiin oppiaineisiin, on se saanut miltei oppiaineen statuksen vuosittain järjestettävien vapaavalintaisten kurssien, musiikin, liikunnan, kuvataiteiden, kädentaitojen ja kirjallisuuden rinnalla.

8.2. Tämä tarina on tosi? – Tutkimuksen totuudellisuus ja luotettavuus

Voiko tutkimuksen kirjoittaa käsikirjoituksen muotoon? Vaikka tutkimukset ovat mielestäni eräänlaisia tarinoita teoreetikoille, olen huomannut, että dramaturginen tutkimus ei kuitenkaan ole se tutuin, käytetyin tai luetuin tutkimuksen muoto. Seuraavassa kohtauksessa peilikuvien asenteissa ja heidän kysymyksissään nousevat esille juuri ne ennakkoluulot ja oletukset sekä kokemani käytännön vastarinta, joita käsikirjoitukseksi dramatisoitu, faktaa ja fiktiota yhdistelevä tutkimukseni on nostattanut. Vaikka kohtaaminen on täysin kuvitteellinen, on se samalla hyvinkin todentuntuinen. Vastaavanlaisiin tilanteisiin olen joutunut perustellessani dramaturgisen tutkimukseni muotoa ja luotettavuutta itselleni sekä kollegoilleni työ- ja opiskeluelämässä.

PEILIKUVA 1:

Tutkimuksenne yhdistelee mielenkiintoisella tavalla faktaa ja fiktiota. Kuinka luotettavana pidätte tutkimustanne?

OPETTAJA:

Niin, tutkimukseni on samanaikaisesti totta ja tarua. Uskon kuitenkin...

PEILIKUVA 2:

Kuinka sellaiseen, joka ei ole totta, voi luottaa?

OPETTAJA:

Tutkimukseni tarina perustuu tositapahtumiin. Siinä on mukana paljon todellisia tilanteita sekä hahmoja, kuten minä itse tutkijana ja opettajana sekä taiteilijana.

PEILIKUVA 3:

Tarinan kaikki tilanteet ja henkilöt eivät kuitenkaan siis ole todellisia?

OPETTAJA:

Osan tapahtumista ja hahmoista olen keksinyt itse, dramatisoinut ne tutkimukseeni omassa elämässäni ja opettajantyössäni kokemieni hetkien ja tapaamieni henkilöiden perusteella.

PEILIKUVA 2:

Nyt minä ymmärrän. Tämä ei ole tutkimus eikä näytelmä... Hän on kirjoittanut satukirjan!

OPETTAJA:

Vaikka tutkimuksessani ja tarinassani on paljon kuvitteellisia aineksia, on niissä kuitenkin vahva todentuntu.⁷⁸

PEILIKUVA 3

Mutta riittääkö se? Eikö tutkimuksen tulisi vakuuttaa lukijansa totuudesta?

OPETTAJA:

Uskon, että todentunnusta vakuuttuminen voi usein olla jopa kokonaisvaltaisempi kokemus kuin totuudesta vakuuttuminen.⁷⁹

PEILIKUVA 2:

Tuohon minä en usko. Ei tutkimus voi olla pelkkää kuvitelmaa.

OPETTAJA:

Kun tarina on todentuntuinen, ei ole väliä sillä, ovatko tapahtumat todella tapahtuneet todellisissa paikoissa todellisille henkilöille. Tilanteet ja henkilöt voivat siis olla myös kuviteltuja.⁷⁹

PEILIKUVA 2:

Mielikuvitushahmoja, kuvitteellisia tilanteita... Eihän tässä tiedä enää mihin uskoa.

OPETTAJA:

Oleellisempaa onkin se, että tarinani maailma avautuu lukijalle uskottavasti niin, että lukija voi eläytyä tarinan henkilöiden asemaan ja ymmärtää heidän toimintaansa.⁷⁸

PEILIKUVA 1:

Voisitteko vielä valaista meitä siitä, kuinka olette luoneet todentunnun tutkimukseenne?

OPETTAJA:

Pitkä työhistoriani koulullamme on tuonut eteeni monenlaisia kokemuksia opetustyöstä. Pääosa tutkimukseni aineistosta pohjautuu oikeassa elämässä ja opettajan arjessa tapahtuneisiin tilanteisiin,

ihmisten kohtaamisiin ja keskusteluihin. Työskennellessäni opettajana minulla on ollut mahdollisuus seurata työkavereitani jokapäiväisen, todellisen opetustyön kiemuroissa. En siis vain tutkijana vaan opettaja-kollegana. Ihmisenä, johon voi luottaa, jonka kanssa voi keskustella ja jolta voi kysyä erilaisia asioita.⁸⁰ Uskonkin tietäväni mitä opettajan työ on...

Opettaja ottaa pöydältä paperin.

OPETTAJA:

...ja mitä draamakasvatus voi sille antaa.

Taittelee paperista lennokin. Heittää lennokin ilmaan.

OPETTAJA:

Vaikka tutkimuksessani on kuvitteellisia aineksia, on se silti omien, todellisten kokemusteni synnyttämä. Eikö se silloin tee siitä myös luotettavan?

Lennokki laskeutuu maahan. Tutkija poimii sen ylös, suoristaa paperin ja laittaa sen takaisin pöydälle.

Tutkimukseni suurimmaksi ongelmaksi ei noussut tutkimuskysymyksiin vastaaminen vaan dramatisoidun tutkimuksen totuudellisuus. Voiko faktaa ja fiktiota yhdistevään tutkimukseen, joka samalla on käsikirjoitus yleensä luottaa? Itse uskon vakaasti opettajan aiemmassa kohtauksessa peilikuville esittämien todentuntuväitteiden⁷⁹ riittävyteen dramaturgisessa tutkimuksessa. Tavassani kirjoittaa tutkimusta, jossa fakta ja fiktio lomittuvat toisiinsa, ei mielestäni kaikilta osin voi saavuttaa täydellistä totuudellisuutta. Olenhan taiteilijan vapaudella melkoisesti värittänyt todellisia tapahtumia omalla mielikuvituksellani. Fiktiota kuitenkin tarvitaan, jotta tutkimus yleensä on dramatisoitavissa, muutettavissa käsikirjoituksen muotoon. Fiktio tukee juonenkuljetusta ja antaa mahdollisuuden tehdä tarinasta kiinnostavamman. Tarinani päähenkilöt ovat myös fiktiivisiä, mutta se ei tarkoita, että he olisivat pelkästään mielikuvituksen tuotetta. Uskonkin, että tutkimukseni lukija voi ajatella niin opettajan, draamatohtorin kuin peilikuvienkin olevan kuvitteellisten hahmojen sijaan ihmisiä, joiden asemaan voisi kuvitella asettuvansa.

Olen tietenkin pyrkinyt sisällyttämään käsikirjoitukseeni myös niitä elementtejä, joita tutkimukselta vaaditaan ja odotetaan eli teoriaa, kysymyksiä, vastauksia, perusteluja, analyysejä ja pohdintaa. Mikä sitten tutkimuksessani on totta ja mikä vain todentuntua? Litteroidun materiaalin runsaus teki haastattelujen dramatisoinnista työlää, mutta samalla mahdollisuuksia täynnä olevan projektin, vuorosanoja kun tarinani käsikirjoitukseen oli tarjolla enemmän kuin riittävästi. Koska litteroitu materiaali ei sellaisenaan joka kohdassa sopinut käsikirjoituksen dialogiksi, otin käyttöön meille opettajille hyvin tutun tekniikan, leikkaamisen ja liimaamisen. Valitsin ryhmäkeskusteluista ne repliikit ja kommentit, jotka mielestäni parhaiten sopivat kulloiseenkin teemaan ja aiheeseen. Valitsemistani repliikeistä rakensin sitten tarinaani kohtauksia ja kokonaisuuksia. Osa ryhmäkeskusteluista tosin oli kuin suoraan käsikirjoituksen dialogiksi tarkoitettua. Koska pelkästään ryhmäkeskusteluihin osallistuivat kaikki koulumme 20 opettajaa, oli opettajakollega - hahmojen määrän rajaaminen tarinani ymmärrettävyyden sekä seurattavuuden kannalta

välttämätöntä. Tarinassani esiintyvät opettajakollegat ovatkin yhdistelmä ryhmäkeskusteluihin osallistuneiden sekä opettajanurani varrella tapaamieni opettajien parhaita ja pahimpia puolia.

Kuten johdannossa mainitsin, olen koostanut tarinani dialogin opettajien kanssa käymieni keskusteluiden sekä lukemani draamakasvatusta ja opettajuutta käsittelevän tieteellisen kirjallisuuden pohjalta. Muokatessani dialogia luettavammaksi, olen luonnollisesti pyrkinyt välttämään nykymediassa niin tyypillistä repliikkien tai viittausten irrottamista asiayhteydestään. Käsikirjoittajan oikeudella olen kuitenkin laittanut osan opettajakollegoistani toimimaan toisin kuin he keskustelutilanteissa toimivat. Tämä toiminta on luettavissa dialogista sekä kursiiivilla kirjoittamistani parenteeseista. Jos vertaa dramaturgisen tutkimukseni parenteeseja näytelmäkäsikirjoituksen vastaaviin, voi huomata selvän eron. Jos lähestyy käsikirjoitustani näyttelijänä, voi ehkä tuntea parenteesini liian ohjaaviksi, liian vähän tilaa ja liikkumavaraa antaviksi näyttelijän luovuuden kannalta. Kirjoittamani parenteesit ohjaavat lukijaa välillä yksityiskohtaisesti näkemään sen toiminnan, jonka itse tarinan käsikirjoittajana olen halunnut kohtauksessa nähtävän. Toki uskon jättäneeni tekstiini myös aukkoja, jotka lukija tai näyttelijä voi itse täyttää omilla tulkinnoillaan.

Dramaturginen tutkimukseni on tieteellinen ja taiteellinen työ, jossa tieteellinen tutkimusteksti teorioineen yhdistyy ja sekoittuu käsikirjoitettuun dialogiin. Tutkimukseni käsikirjoituksenomaisuus saa minut välillä leikittelemään ajatuksella, jossa näen itseni ohjaamassa näytelmäseuruetta harjoittelemassa tutkimukseeni käsikirjoitettua näytelmää opettajasta availemassa ovia kohti omaa opettajuuttaan. Tämä draamaprosessi voisi toimia lähtökohtana uudelle tutkimukselle, jossa keskityttäisiin tutkimaan dramaturgisen tutkimuksen mahdollisuuksia taiteellisen, näytelmään johtavan prosessin lähtökohtana. Samalla olisi mahdollista myös tutkia draamakasvatuksen ja dramaturgisen tutkimuksen mahdollisuuksia tieteellisessä kirjoittamisessa. Viimeksi mainitsemaani aihetta käsitellen lyhyesti seuraavassa kappaleessa.

Vaikka voin kuvitella tutkimukseni tarinan siis myös näyteltynä, tämän lopputyön tavoitteena on alusta asti kuitenkin ollut tutkimus ja sen säilyttäminen mahdollisimman totuudellisena sekä luotettavana, tietenkään unohtamatta dialogin ja käsikirjoitustekstin luettavuutta ja sujuvuutta. Kuinka tässä sitten olen onnistunut? Siitä voi jokainen lukija tehdä omat päätelmänsä vertaamalla käsikirjoittamieni kohtausten dialogia alkuperäiseen, ryhmäkeskusteluiden pohjalta litteroituun tekstiin (liite 7).

8.3. Dramaturgisen tutkimuksen mahdollisuuksista tieteellisessä kirjoittamisessa

Dramaturginen tutkimus antaa mielestäni hyvän esimerkin siitä mistä draamakasvatuksessa on kyse. Kuten draama, myös tutkimukseni on samanaikaisesti totta ja tarua. Se on faktaa, tutkien opettajuutta draamakasvatuksen sekä draamakasvatusta opettajan näkökulmasta, mutta samalla myös fiktioita kertoen erään opettajan kuvitteellisen tarinan opettajuuteen kasvusta. Dramatisoidussa tutkimuksessani käsitellen vakavaa asiaa, omaa opettajuuttani, mutta samalla leikittelen aiheella, tehden itsestäni en vain tutkijan ja tutkimuskohteeni, vaan myös tarinassa seikkailevan opettajan ja taiteilijan. Leikittelen myös perinteisellä tutkimuksen muodolla testaten dramaturgisen tutkimukseni välityksellä draaman mahdollisuuksia tieteellisessä kirjoittamisessa. Samalla, kun tutkimukseni tarjoaa mahdollisuuden olla vakavasti leikkilinen,⁸¹ se luo faktaa ja fiktiota yhdistelemällä maailman, jossa voin samanaikaisesti toimia tieteen sekä taiteen edustajana, tutkijana, tarinan käsikirjoittajana sekä päähenkilönä, olla esteettisesti kahdentunut.⁸²

PEILIKUVA 1:

Tämä todellisuudessa ja fiktiossa toimiminen tekee tutkimuksestanne melko monikerroksisen.

OPETTAJA:

Se on totta... ja kuten jo aiemmin totesin, samalla myös tarua. Se on tutkimus piilotettuna tarinaan ja samalla se on tarina, joka on luettavissa tutkimuksen sivuilta. Tarinassa kuljen opettajana availemassa todellisia ja fiktiivisiä ovia erilaisiin maailmoihin, joista haen vastauksia ja merkityksiä draamakasvatuksen osuudesta omaan opettajuuteeni.

PEILIKUVA 2:

Kuinka perustelette valintojanne tämän teidän hrnh... tuotoksenne suhteen?

OPETTAJA:

Tutkimukseni osoittaa draaman mahdollisuuksia myös tieteellisessä kirjoittamisessa. Mielestäni käyttämäni muoto sopii myös tutkimukseen, tuoden esille juuri sen mistä draamassa on kyse.

PEILIKUVA 1:

Mitä tarkoitatte?

OPETTAJA:

Draama on mahdollisuuksien tila, jossa voimme nähdä asiat toisella tavalla, olla jotain aivan muuta.⁸³

PEILIKUVA 3:

Mutta voiko tutkimuksen noin vain kirjoittaa tarinan tai käsikirjoituksen muotoon? Onko se tieteelliselle kirjoittamiselle asetettujen kriteerien mukaista?

OPETTAJA:

En ole tietääkseni ensimmäinen tutkija, joka näin tekee.⁸⁴ Narratiivisen tutkimuksen mahdollisuuksista on väitelty jopa tohtoriksi.⁸⁵

PEILIKUVA 3:

Mielestäni tutkimus on kuitenkin tutkimusta. Sitä ei tulisi missään nimessä sotkea taiteeseen.

PEILIKUVA 2:

Aivan. Me tieteellisesti ansioituneet tutkijat elämme aivan eri maailmassa kuin käsikirjoituksiaan kyhäilevät ja esittävät taiteilijat.

OPETTAJA:

Niin... valitettavasti. Mutta jos draamakasvatuksella on mahdollista rakentaa siltoja taiteen ja kasvatuksen, koulun ja yhteiskunnan sekä yksilön ja ryhmän välille,⁸⁶ niin miksei myös tieteen ja taiteen välille?

PEILIKUVA 2:

Kuvitteletteko te vakavissanne, että...?

OPETTAJA:

Kyllä. Vaikka tutkimukseni muoto on perinteisen tutkimuksen muodolla leikittelevä paljastaen tutkimuksen sisältä tarinallisen käsikirjoituksen, käsittelen kuitenkin vakavaa asiaa eli omaa opettajuuttani sekä draamakasvatusta osana sitä. Mikä voisikaan olla parempi tapa tutkia draamakasvatusta kuin tehdä siitä draamaa?

PEILIKUVA 1:

Pidättekö siis itseänne enemmän tutkijana, joka tekee tutkimusta vai opettajana, joka kertoo tarinaa?

OPETTAJA:

Leikittelen myös rooleilla. Olen tehnyt itsestäni en vain tutkijan ja tutkimuskohteeni, vaan myös tarinassa seikkailevan opettajan ja taiteilijan. Enkä myöskään ole halunnut unohtaa lukijoita. Myös lukija voi tutkimustani lukiessaan ottaa itselleen erilaisia rooleja.

PEILIKUVA 1:

Mitä tarkoitatte?

OPETTAJA:

Samalla kun lukee tutkimustani, lukija tietää myös lukevansa kuvitteellista tarinaa. Näin tutkimukseni avaa lukijalle todellisen ja kuvitteellisen maailman ovet samanaikaisesti.⁸⁷ Tutkimustani voi siis lähestyä esimerkiksi tieteen edustajana, kasvatuksen ammattilaisena, taiteilijana tai miksei kaikissa näissä rooleissa yhtä aikaa.

PEILIKUVA 3:

Eikö tämä sekoita lukijaa?

OPETTAJA:

Haluan, että tekstini on luettavissa sekä tutkimuksen että tarinan tasoilla. Uskon, että näin tutkimukseni tarjoaa enemmän tarttumapintaa sekä tieteellisesti, kasvatuksellisesti että taiteellisesti tekstiä lukeville ja tulkitseville ihmisille.

Teorian ja käytännön yhteensovittaminen ei mielestäni ole aivan helppoa. Itselleni on usein ollut ongelmallista löytää yhteyksiä oppimieni teorioiden ja käytännön välillä matkalla kohti omaa käyttöteoriaani ihmisenä ja opettajana. Sen sijaan, että olen kokenut teorian ja käytännön toisistaan erillisinä ja kaukaisina, haluaisin mieluummin ajatella ne toisiaan tukevinä sekä toisiinsa rinnastettavina ja vertailtavina asioina. Näin uskon tapahtuvan myös oikeassa elämässä. Kaikki toimintanihan perustuu aiemmin oppimaani, siis kokemuksiini ja myös teoreettiseen tietoon. Kokemuksieni kautta ammennan itselleni taas uutta tietoa, jota sovellan uudestaan suhteessa aiemman oppimaani. Dramaturgisen tutkimukseni kautta, kirjoittamalla tutkimusta samalla olematta liian tieteellinen ja teoreettinen, tarkoitukseni ei ole tehdä teoriasta tutkimuksessani sivuasiasiaa, vaan luettavampaa ja helpommin lähestyttävää. Tutkimukseeni oleellisena osana kuuluva fiktio luokin mielestäni uusia tasoja teoreettiseen tekstiin ja sen tulkitsemiseen. Näin tutkimukseni sisältämä teoria on muuttunut ainakin itselleni ymmärrettävämmäksi ja merkityksellisemmäksi. Uskonkin nyt ymmärtäväni helpommin omaa opettajuuttani ja draamakasvatusta sekä samalla valottaneeni itselleni sekä tutkimukseni lukijoille oman opettajanurani alkutaipaletta, draaman ja opettajuuden kohtaamista sekä draamakasvatuksen mahdollisuuksia vastata opettajuudelle asetettuihin haasteisiin.

---

⁷¹ Heikkinen HLT 2001; 2002, 184-197

⁷² kts. 1. Johdanto s. 6

⁷³ Østern 2000, 7

⁷⁴ Tutkimuksen taustalla ei ole valmista teoriaa, vaan tutkija pyrkii muodostamaan oman teoriansa keräämänsä aineiston pohjalta. Teoria syntyy vähitellen avoimessa vuorovaikutuksessa aineiston kanssa ja toimii aineiston luokittelun (kategorioinnin) pohjana. Tutkijan teorianmuodostusta tukee ratkaisevalla tavalla muiden teorioiden kanssa seurustelu. (Syrjälä ym. 1994, 123)

⁷⁵ Alasuutarin (1999, 84) mukaan aineisto, joka on olemassa tutkimuksen tekemisestä ja tekijästä riippumatta, on ihanteellista (natural occurring data). Laadullisessa tutkimuksessa onkin luontevaa kerätä aineistoa, joka tekee mahdolliseksi monenlaiset tarkastelut

⁷⁶ Jos kyseessä on luonnollinen ryhmä, osallistujat soveltavat siihen arkielämästäkin tuttua ryhmän vuorovaikutus-tilanteen kehystä. Tällaisessa tilanteessa keskustelu kiertyy sen ympärille, mikä yksilöille on yhteistä ryhmän jäseninä (Alasuutari 1999, 151-152).

⁷⁷ Vallilan ala-asteen opetussuunnitelma 2005, 195-199

⁷⁸ Todentuntu on tunne jostain sellaisesta, joka puhuttelee lukijaa tai kuulijaa sen kautta, mitä tämä on itse elämässään kokenut. Todentuntu (verisimilitude) ei perustu perusteluihin tai väitelauseisiin, vaan siihen, että lukija eläytyy tarinaan ja kokee sen ikään kuin todellisuuden simulaationa. (Heikkinen HLT 2002, 195.)

⁷⁹ Heikkinen HLT 2002, 195

⁸⁰ Pitkä oleskelu kentällä auttaa tutkijaa havainnoimaan ihmisiä heidän luonnollisessa ympäristössään, luomaan heihin läheiset ja luottamukselliset suhteet – olemaan yksi heistä. (Alasuutari 1999, 104).

⁸¹ Heikkinen 2002, 69; 2003, 21; 2004, 76-83, 146

⁸² Heikkinen 2002; Heikkinen 2004, 102-105; Østern 2000, 7; Østern & Heikkinen 2001, 110-123

⁸³ Greenwood (2001) kuvaa draamakasvatusta mahdollisuuksien tilaksi, jonka kautta voimme hahmottaa maailmaa uudella tavalla. Heikkisen (2002, 69) mukaan draamakasvatuksen tavoitteena ei ole opettaa yhteen totuuteen, vaan moninäkökulmaisuuuteen ja uusien mahdollisuuksien esiin tuomiseen.

⁸⁴ Puurula 1997; Wright 1999

⁸⁵ Heikkinen HLT 2001

⁸⁶ Winnicott 1971/1989; Heikkinen 2004, 21-22

⁸⁷ vrt. esteettinen kahdentuminen (Heikkinen 2002; 2004, 102-105; Østern 2000, 7; Østern & Heikkinen 2001, 110-123)

9. MINÄ JA DRAAMA – POHDINTA

Tutkimukseni päättävässä pohdinta –osuudessa lähestyn tutkimusongelmaani, draamakasvatuksen ja opettajuuden suhdetta aluksi leikin näkökulmasta. En käsittele leikkiä teoreettisella tasolla, vaan tuon esille käytännön opetustyöstä kumpuavia tuntemuksia leikistä osana draamakasvatusta ja draamakasvatuksen leikillisyyden mahdollisuuksista opettajan työarjessa. Nostan samalla myös pohdittavaksi omia ja opettajakollegoitteni käsityksiä ja kokemuksia draamakasvatuksesta osana opettajuutta sekä ajatuksia draaman kasvatuksellisesta voimasta.

9.1. Koulutyö ja leikki

Kun leikki on osa koulutyötä, koulutyö sujuu kuin leikki. Tällä lauseella saattelin luokkani oppilaat maailmalle ala-asteen päättyessä heidän kohdaltaan keväällä 2003. Huomaan toteuttaneeni tuota periaatetta koko yhteisen koulutaipaleemme ajan. Omassa luokassani draamakasvatus ja sen myötä leikkiminen kun ovat olleet olennainen osa päivittäistä koulutyötämme. Kyse on ollut eräänlaisesta pitkäkestoisesta draamasopimuksesta, joka alkoi ensimmäisellä luokalla ihmetuolin herättämistä sadun, leikin ja draaman avaamien mahdollisuuksien huomaamisesta ja päättyi virallisesti kuudennen luokan lopussa. Oikeastaan sopimus on eräällä tavalla edelleenkin voimassa. Huomaan sen omassa ja entisten oppilaitteni tavassa puhua ja käyttäytyä, kun tapaamme. Ei tarvita kuin pari sanaa ja yllättäen olemme jo ottaneet jonkinlaiset roolit, joiden kautta keskustelu jatkaa etenemistään. Kyse ei ole mistään ihmeellisestä, ehkä vain siitä syvälle pinttyneestä tavasta, että sopimuksemme mukaan voimme kommunikoidessamme välillä pujahtaa pois tästä hetkestä, opettajan ja oppilaana toimimisesta, mielikuvituksen ja leikin maailmaan.

Oppilaani siis tottuivat kuuden yhteisen vuotemme aikana leikkimiseen koulussa ja toivoivat sitä säännöllisesti, myös aivan kuudennen luokan loppumetreillä. ”Ope, milloin meillä on leikkitunti?” olikin yksi kysytyimpiä kysymyksiä luokassamme. Leikkitunnit syntyivät kuin vahingossa, kun huomasin kuinka intensiivisesti oppilaani jaksoivat aina, kun kyse oli leikkimisestä. Leikkitunnit saattoivat pitää sisällään lasten itse kehittelemiä leikkejä ja pelejä, mutta usein tarjolla oli myös ”kieron” opettajan kehittelemiä leikkejä, jotka kuin vahingossa liittyivät johonkin opeteltavaan asiaan tai koulun oppiaineeseen. Tavattuani muutamaa oppilastani kolme kuukautta seiskaluokan alkamisen jälkeen syksyllä 2003 ja kysytyäni kuinka koulussa sujuu, sain vastaukseksi, että ihan hyvin, mutta se on tylsää, kun ei saa enää leikkiä.

Mitä koulussa sitten saa tehdä? Onko leikkiminen epätoivottavaa? Kun oppilaat päästetään irti pulpeteistaan, saako heitä enää niihin takaisin istumaan? Jotkut opettajat ovatkin sitä mieltä, että draama ja leikki ovat lähes synonyymeja sanoille riehuminen ja epäjärjestys. Toisaalta luokkahuoneen muuttuessa draaman voimasta milloin miksikin maailmaksi, on myös oppilailla ja opettajilla mahdollisuus muuttua siinä mukana. Pulpetit eivät enää välttämättä ole oppilaiden ”pikkuvankiloita”, joihin on aina palattava, kun vartija eli opettaja käskää. Ja kun pulpetissa ei ole aina pakko istua hiljaa tehden koulutehtäviä, se saattaa alkaa vähitellen tuntua jopa turvalliselta kotipesältä, jonka lämpöön suorastaan haluaa ja ikävöi. Itse en opettajakokemuksieni perusteella keksikään toista kouluainetta, jonka tunneilla oppilasryhmän hiljentäminen ja rauhoittaminen onnistuisi niin vaivattomasti ja motivoivasti kuin draamakasvatuksessa. Kun draamaopettaja puhaltaa draaman henkiin, sen ei siis välttämättä tarvitse tarkoittaa, että luokkaan syntyy hälinää tai kaaos. Draamakasvatuksen tunnilla ohjaaja voi päinvastoin jähmettää osallistujat jopa mykiksi ja liikkumattomiksi patsaiksi, luoden luokkaan rauhallisen ja keskittyneen oppimisympäristön, mutta siitä huolimatta säilyttäen oppilaiden mielenkiinnon (liite 5).

PEILIKUVA 1:

Te leikittelette vakavilla asioilla. Miksi?

OPETTAJA:

Itselleni luontevinta on lähestyä asioita draaman ja leikin kautta. Olen toiminut näin työssäni opettajana, opinnoissani sekä nyt toimiessani tutkijana.

PEILIKUVA 2:

Te leikitte siis meidän kustannuksellamme. Draama ei ole totta, se on... mielikuvituksen tuotetta.

OPETTAJA:

Draamakasvatus on leikkiä ja totta.⁸⁸

PEILIKUVA 2:

Leikkiä ja totta... Kuinka se silloin voi sopia tutkimukseen?

OPETTAJA:

Draamakasvatus on olemassa vakavana ja avoimena leikkinä, jonka tarkoituksena on aktiivisesti tutkia ja muokata kulttuuria.⁸⁸ Itse koen toteuttavani tätä tehtävää näin opettajan näkökulmasta.

PEILIKUVA 2:

Mikä opettaja se semmoinen on, joka koulussa leikkii?

OPETTAJA:

Minun tunneillani ainakin leikitään ja meillä on hauskaa!

PEILIKUVA 1:

Rauhoitutaanpas nyt... Kuinka muut opettajat suhtautuvat draamakasvatukseen?

OPETTAJA:

Useat heistä uskovat, että draamakasvatuksesta on apua opettajana toimimiseen.

PEILIKUVA 3:

Eivätkö muut opettajat pidäkään draamaa leikkinä ja hassutteluna?

OPETTAJA:

Kyllä, tietenkin! Sitähän draama on! Draama tarjoaa niin oppilaille kuin opettajillekin hauskoja ja mieleenpainuvia hetkiä, mahdollisuutta leikkiä arjen keskellä.

PEILIKUVA 2:

Ei arki leikkimällä miksiäkään muutu.

OPETTAJA:

Päinvastoin! Jos oppimistilanne on ollut hauska, sitä on myöhemmin myös hauska muistella. Näin opittava asia saattaa jäädä paremmin oppijan muistiin.

PEILIKUVA 1:

Te todella uskotte draamakasvatukseen ja draaman voimaan?

OPETTAJA:

Koko opettajuuteni rakentuu draaman ympärille.

PEILIKUVA 1:

Ja leikki on osa tätä kaikkea?

OPETTAJA:

Kyllä, ehdottomasti! Kun leikki on osa koulutyötä, koulutyö sujuu kuin leikki.

PEILIKUVA 1:

Leikki on siis oppilaille tärkeää.

OPETTAJA:

Ja myös opettajille, meille, kaikille.

PEILIKUVA 2:

Aikuiset eivät leiki!

PEILIKUVA 3:

Joskus sitä tulee kyllä leikittyä autoilla oman pojan kanssa.

OPETTAJA:

Jokainen meistä on joskus leikkinyt. Olemmehan olleet kaikki lapsia.

PEILIKUVA 1:

Minä olin aivan unohtanut, mitä leikkiminen minulle joskus merkitsi.

Kuuluuko leikkiminen vain lapsille? Onko leikkimisen loputtava, kun me aikuistumme? Näin aikuisena ja opettajana sitä ainakin tuntee elämässään ja työssään usein olevansa tilanteissa, joista leikki on kaukana. Vastuu painaa ja töitä riittää. Aika vaan ei tunnu riittävän kaiken tekemiseen, ainakaan niin hyvin kuin itse haluaisi. Vaikka draamakasvatus ja leikkiminen saattavat joidenkin opettajien näkökulmasta tuntua vain lisätehtäviltä jo valmiiksi täyteen työllistetyssä opettajanarjessa, on niillä uskomattoman suuri vaikutus juuri tuon työarjen laatuun. Kun draama toden teolla laittaa asiat toimimaan, mahdollistaa se asioiden tekemisen ja näkemisen toisin kuin on tottunut. Vakava arkikin voi muuttua leikiksi ja työnteko olla hauskaa. Ja kun arjen työtaakka keventyy, sitä jaksaa taas työssään paremmin.

Jos kysyttäisiin oppilailtani, haluaisivatko he kouluun enemmän draamaa ja leikkiä, ei liene vaikea arvata mikä vastaus olisi. Oppilaiden mielipide yksistään ei valitettavasti draamakasvatusta kouluhimme tuo. Mutta, jos opettajat kokisivat sen olevan tärkeää työnsä ja oman opettajuutensa kannalta, voisi kuvitella draamakasvatuksen aseman kouluissamme muuttuvan. Opettajat ovatkin tärkein suodatin uudistusten läpimenossa. Ilman heidän ajattelunsa ja toimintansa uudistumista mitään olennaisia uudistuksia koululuokissa ei tapahdu. Opettajien ja koulujen uudistumisen kriteeri on viime kädessä se, että luokan arkielämässä tapahtuu muutoksia, jotka edistävät oppilaiden oppimista ja kokonaisvaltaista kasvua ja auttavat heitä paremmin selviytymään tulevaisuuden yhteiskunnan haasteista.⁸⁹ Jotta draamakasvatukseen suhtauduttaisiin kuten muihin oppiaineisiin, onkin kouluyhteisö saatava vakuuttuneeksi siitä, että draama edistää oppimista.⁹⁰ Usein draamaa vain ei nähdä mahdollisuutena oppia, vaan välipalana ja hauskanpitona, leikkinä. Leikkiin opetuskeinona voidaan uskoa ehkä teoriassa, mutta käytännössä sille ei anneta arvoa. Draaman hauskuus saattaakin aiheuttaa juuri sen, ettei siihen suhtauduta vakavasti.⁹¹

Vaikka leikki on tärkeä osa draamakasvatusta, kaikki ei kuitenkaan ole vain leikkiä. Samalla kun draamakasvatuksen tunneilla leikitään ja ”pidetään hauskaa”, draamaprosessit kuljettavat osallistujiaan maailmoihin, joissa opitaan erilaisista asioista, ilmiöistä tai ongelmista.⁹² Draaman maailmoissa seikkailu voi tehdä oppimisen jopa kokonaisvaltaisemmaksi tarjoamalla elämistä muistuttavia oppimistilanteita.⁹³ Draamakasvatuksessa opetukselle ja oppimiselle onkin leikinomaisuuden ja toiminnallisuuden lisäksi luonteenomaista elämyksellisyys ja elämänläheisyys.⁹⁴ Draamassa voidaan esimerkiksi omasta elämästä tuttujen tilanteiden ja roolien kautta käsitellä ja tutkia osallistujien tunteita, asenteita ja arvoja, harjoitella yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä ongelmien sekä konfliktien ratkaisua. Samalla draama kehittää oppilaiden sanattoman ja sanallisen viestinnän taitoja sekä oppilaiden älyllisiä, sosiaalisia, fyysisiä, emotionaalisia ja moraalisia alueita. Näin draama tukee oppilaiden identiteetin rakentumista ja auttaa heitä kehittymään yhteiskunnan kriittisesti ajatteleviksi jäseniksi, elämään omassa yhteisössään ja kulttuurissaan, tässä ajassa ja sen muutoksissa.⁹⁵ Draama mahdollistaa läheisten ja tuttujen kulttuurien tutkimisen lisäksi myös tutustumisen kaukaisiin, jopa tuntemattomiin elämänmuotoihin. Draama itsessään on kuin kansainvälinen kieli, jota ”puhutaan” ja ymmärretään eri puolilla maailmaa. Voimme siis tutustua henkilöihin, jotka asuvat muualla, elivät kauan sitten tai

joita ei ole edes vielä olemassa. Näin oma paikkamme maailmassa hahmottuu vähitellen oppiessamme erilaisia asioita ihmisistä ja kulttuureista sekä tavoista meillä ja muualla.⁹⁶

Draamakasvatusta ja siinä tapahtuvaa oppimista käsitteleviin tutkimuksiin tutustuessaan saattaa tulla ajatelleeksi, että tutkimustulokset koskevat lähinnä vain kouluikäisiä oppilaita, lapsia ja nuoria. Uskon draaman kuitenkin ”purevan” ja vaikuttavan ikään katsomatta kaikkiin draamaan osallistujiin, myös aikuisiin. Faktassa ja fiktiossa, erilaisissa rooleissa ja kuvitteellisissa maailmoissahan toimivat kaikki draamaprosesseihin osallistujat, sekä oppilaat että opettajat, yhdessä. Draamassa seikkaileminen antaakin mahdollisuuden perinteisten opettaja-oppilas roolien murtamiseen, niiden näkemiseen uudessa valossa sekä samalla suhteiden lähentymiseen. Samalla syntyy oppimistilanteita, joissa draamaan osallistujat voivat kokemusten jakamisen kautta ymmärtää ja oppia uutta.⁹⁷ Luokassani järjestettiin ala-asteen kuluessa useammatkin vaalit, alkaen presidentinvaaleista, kun olimme ykkösellä. Vaaleja varten oppilaat loivat omat presidenttiehdokkaansa ja suunnittelivat heidän vaalikampanjansa ja mainostuksensa. Vaaliprojektien myötä julkiset vaalikeskustelut sekä presidentinvaalikampanjointi, jotka myös minusta, aikuisesta opettajasta välillä tuntuvat käsittämättömiltä, muuttuivat ymmärrettävämmäksi ja merkityksellisemmäksi niin oppilaan kuin myös opettajan näkökulmasta.

Kuudennen luokan päätteeksi oppilaani vastasivat kyselyyn, joka osoitti, että luokkani viihtyy koulussa poikkeuksellisen hyvin. Kyselyn mukaan 38 % luokkani oppilaista piti koulunkäyntiä mukavana, vastaavien lukujen ollessa rinnakkaisluokilla suunnilleen samat, mutta vain päinvastaisessa merkityksessä. ”6A-luokalla (luokkani) positiivisesti koulunkäyntiin suhtautuvien oppilaiden osuus onkin huomattavan korkea”, todetaan kyselyn tuloksia esitellessä raportissa.⁹⁸ Kyselyn tulokset tulevat entistä mielenkiintoisemmiksi verrattaessa niitä kansainvälisiin tutkimustuloksiin. WHO:n (2004) julkaiseman vertailututkimuksen⁹⁹ mukaan peruskouluikäiset suomalaisnuoret pitävät koulusta vähiten Euroopassa. Esimerkiksi 11-vuotiaista suomalaispojista vain 8 % ja tytöistä 13 % pitää koulusta hyvin paljon, kun heidän eurooppalaisilla ikätovereillaan vastaava arvo on keskimäärin 30 % luokkaa.¹⁰⁰ Luokkani tutkimustulosten valossa poikkeuksellisen positiivinen asenne koulua ja koulunkäyntiä kohtaan on varmasti monien eri tekijöiden summa. Uskon koulumyönteisyyteen vaikuttaneen muun muassa luokassani jatkuvasti läsnä ollut draaman hyvä henki – mahdollisuus leikkiä, irrottautua arjesta, tehdä ja nähdä asiat toisin. Tiedän draaman muuttaneen koulun itselleni mukavammaksi paikaksi työskennellä ja uskon tämän vaikuttaneen myös oppilaitteni koulumyönteiseen asenteeseen. Kun opettajalla on työssään hauskaa, viihtyvät koulussa myös oppilaat.

Peilikuvat laittavat kätensä opettajan olkapäälle ja lukevat ääneen hänen ajatuksiaan.

PEILIKUVA 1:

Jos draamajuttuja ei olisi, opettaminen olisi aika yksinäistä ja tylsää hommaa.

PEILIKUVA 3:

Draama on suunnaton voimavara ja se on aina vaivan arvoista.

PEILIKUVA 2:

Kaikki isot hommat ja projektit, joissa iso joukko ihmisiä tekee ja toimii yhdessä, on tärkeitä. Vaikka ne tuntuis kuinka raskailta, niin aina niistä jää enemmän positiivista kuin pelkkää räsitusta ja väsymystä.

PEILIKUVA 3:

Draama on valtava rikkaus. Lapsetkin tykkää siitä ja jos ne vielä oppii jotain, se on valtaisa menestys.

Peilikuvat jähmettyvät.

9.2. Draama, kasvatustako?

Opettajakollegoitteni kokemukset draamakasvatuksesta koulutyössä ovat mielenkiintoinen yhdistelmä uskoa ja epäuskoa, tappioita ja epäonnistumisia, mutta myös paljon onnistumisia sekä riemukkaita voittoja. Samalla kun draamakasvatusta voidaan pitää oppilaita villitsevästä ja normaalia koulutyötä häiritsevänä leikkinä, sen uskotaan kuitenkin innostavan ja motivoivan oppilaita sekä havainnollistavan ja syventävän käsiteltäviä asioita. Draaman avulla voidaan lisäksi ratkaista ongelmia, pieniä ja suuria.¹⁰¹ Katarsis TV-projektin¹⁰² myötä luokkani oppilaat loivat virtuaalioppilaita menneisyydestä käsitellessämme koulumme satavuotista historiaa (liite 5). Näiden mielikuvitusoppilaiden hyvinkin todellisilta tuntuvien tarinoiden kautta tutustuimme koulunkäyntiin sata vuotta sitten. Pystyimme pelaamaan sen ajan koululaisen elämää ja ongelmia nykyoppilaiden arkeen. Kun tänä päivänä yksi suuri ongelma oppilailla lienee kouluun lähtiessä se, minkä merkkiset kengät tulisi jalkoihin laittaa, saattoi ”ennen vanhaan” ongelmana olla edes yhden kenkäparin hankkiminen koko perheen lapsikatraalle.

Osalle opettajista draamakasvatus tuo mieleen erilaiset ilmaisuharjoitukset sekä leikit ja pelit. Näitä opettajat ovat tottuneet näkemään eri aineiden opettajanoppaissa, joista kukin opettaja voi omien mieltymystensä mukaan poimia harjoituksia osaksi omaa opetustyötään. Draamakasvatuksen mieltäminen näytelmien ja teatterin tekemiseksi on opettajille myös luontevaa. Kouluilla on jokavuotiset joulu- ja kevätjuhlanäytelmänsä sekä muut mahdolliset teatteriproduktionsa, joten draama on ja on aina ollut osa koulutyötä ja varsinkin sen juhlakasvatusta ja –kulttuuria. Osa opettajista toisaalta koki, ettei draamakasvatuksen tarvitse välttämättä tarkoittaa suuria estradeja ja speaktaakkelimaisia esityksiä. Draamakasvatusta voi tehdä myös luokkahuoneissa ja silloinkin sen uskottiin kehittävän osallistujensa mielikuvitusta ja ilmaisua sekä draamallista tajua.¹⁰³ Heittäytyessään draaman vietäväksi osallistujat hankkivat erilaisia kokemuksia ja elämyksiä sekä samalla kehittävät esiintymistaitojaan ja ilmaisurohkeuttaan. Aina ei edes tarvitse itse esiintyä tai näytellä. Draamakasvatus herättää monenlaisia tunteita sekä tarjoaa oppimisen mahdollisuuksia ja elämyksiä myös katsojilleen.

Mieleeni nousevat muistot vuosien takaisesta koulunäytelmästä, jossa kaksi poikaa ähisi, puhisi ja murisi esiintymislavalla esittäen sirkuksen voimamiehiä nostelemassa painoja. Kouluarjessa nämä pojat olivat kuin ketkä tahansa koulumme oppilaat: pieniä, lapsia, ja kaiken lisäksi oppilaita sieltä hiljaisimmasta päästä. Lavalla ollessaan he kuitenkin viestivät ympäristöönsä ihan jotain muuta kuin oppilaana luokassa. Roolihahmoinaan, ”Bodina & Badina”, he saivat olla suuria, vahvoja ja äänekkäitä, kaikkea muuta kuin heiltä oli normaalisti totuttu odottamaan. Kohtaus oli yksi

näytelmän hauskimista ja suosituimmista. Siitä puhuttiin koulun käytävillä ja pojat saivat kehuja sekä opettajilta että oppilailta. Myös itse tunsu onnistuneensa ohjaajana ja opettajana, kun näki kuinka pojat kasvoivat rooliensa myötä sekä koululaisina että ihmisinä.

Kun on draamakasvatuksen kanssa työssään kulkenut pitkän matkan ja sinä aikana kokenut monenlaista, sekä ylä- että alamäkiä, on helppoa monen opettajakollegani tavoin sanoa, että draama on oppimisen ja kasvun kannalta hyödyllistä ja tarpeellista. Draamalla on kasvatuksellista voimaa ja se löytyy varsinkin niistä monista rooleista, joita draamassa voi kokeilla sekä maailmoista, joissa draamassa saa vieraila. Erilaisia rooleja ja tilanteita kokeilemalla on mahdollista oppia itsestä ja muista asioista, joita ei todellisessa elämässä ole havainnut tai tiennyt edes olevan olemassakaan. Olen huomannut draamallisen toiminnan kehittävän myös osallistujiensa ihmissuhde- vuorovaikutus- ja ryhmätyötaitoja sekä antavan mahdollisuuden monenlaisten ajatusten ja tunteiden ilmaisuun, jopa sellaisten, jotka eivät ehkä arkipäivässä ole mahdollisia. Draaman kuvitteellisissa, mutta joskus niin todentuntuisissa tilanteissa ja rooleissa toimiessamme saatamme siis löytää omat ”piilevät” kykymme, jotka parhaassa tapauksessa voivat muuttua voimavaroiksemme oikeassa elämässämme.¹⁰⁴ Oppiessamme enemmän itsestämme ihmisenä, tunnistamme helpommin omat vahvuutemme ja heikkoutemme ja näin realististen tavoitteiden asettaminen ja toteuttaminen helpottuvat. Ja kun olemme mitoittaneet tavoitteemme vastaamaan omia kykyjämme, ovat onnistumisetkin todennäköisempiä. Eli mitä paremmin opimme tunnistamaan erilaisia rooleja, sitä paremmin pystymme toimimaan yhteiskunnassa.¹⁰⁵ Draama antaa opettajalle väylän tukea omaa ja oppilaiden oppimista ja kasvua siellä, missä se oikeasti on vaikeaa. Olen Hannu Heikkisen kanssa samaa mieltä, että tällaisia taitoja ja tietoja sekä ymmärrystä tarvitsemme elämässämme yhtä paljon kuin laskutaitoa.¹⁰⁶

Opettaja napsauttaa sormiaan. Peilikuvat siirtyvät kuoromuodostelmaan opettajan eteen. Opettaja toimii kuoronjohtajana, peilikuvat esittävät puhekuoroteoksen, ”Draamakasvatuksen monet kasvot”,¹⁰⁷ jossa kuiskataan, huudetaan, karjutaan sekä ulvotaan yhdessä ja erikseen.

Draamakasvatus:

On toiminnallista.

Nousta pulpetista ylös.

Esiinnyttään ja esitetään.

Roolia,

jotakin tai mitä vaan.

Leikillään tai vakavasti, eläydyttään, tunteillaan.

Kuka olet, missä olet?

Minkä roolin rakennat?

Kuka olet, missä olet?

Fiktiolla ratsastat.

Kohti maailmoita noita, joita olemass’ ei oo.

Vakavasti ottaen, tää onko totta?

Tiedä en!

Draamakasvatus:

Saa kehon kielen, mielikuvat,

vuoropuhelut sekä keskustelut osuvat

rakentamaan uutta.

Todellisuutta.

Ja jo olemassa olevaa
pelkistetään, hajotetaan
ja kootaan uudestaan.

Kuka olet, missä olet?
Minkä roolin rakennat?
Kuka olet, missä olet?
Fiktiolla ratsastat.

Kohti maailmoita noita, joita olemass' ei oo.
Vakavasti ottaen, tää onko totta?
Tiedä en!

9.3. Draamakasvatus - ovi omaan opettajuuteeni

Opettaja kumartelelee yleisölle.

OPETTAJA:

Esitänkö opettajanakin siis jonkinlaista roolia?

PEILIKUVA 1:

Ei opettajaa voi näytellä. Jos yrittää väkisin vetää jotain roolia tai vääntää itsestään jonkinlaisen kuvan, se ei toimi.

PEILIKUVA 2:

Ja lapset kyllä huomaa, jos yrittää olla jotain muuta kuin oikeasti on. Ei ne ota sua silloin vakavasti.

PEILIKUVA 3:

Opettajana toimiminen lähtee siitä, että on oma itsensä, hyvässä, pahassa ja vielä pahemmassa.

Opettajuuden on todettu olevan jatkuvaa kasvamista ja uuden oppimista ja sen on huomattu olevan suorassa yhteydessä opettajan omaan persoonaan. Opettajuuden sanotaan sisältävän kaiken sen, mitä liitämme opettajan ominaisuuksiin, häneen kohdistuviin odotuksiin, toiveisiin sekä kokemuksiimme erilaisista opettajista.¹⁰⁸ Opettajuus onkin jotakin hyvin ehjää ja kokonaista, joka rakentuu ihmisen perusolemuksen päälle tai pikemminkin kietoutuu siihen.¹⁰⁹ Opettajana kehittymisen ehto on siis oman itsensä tiedostaminen. Opettajan ammatin kohdalla se merkitsee ammatillisen ja persoonallisen kehityksen yhdentymistä, lujittumista kokonaiseksi identiteetiksi.¹¹⁰

Opetustyössä on siis tärkeää pystyä yhdistämään oma persoona opettajan ammattirooliin. Ilman persoonallista sitoutumista on vaikea hoitaa opettajan työtä.¹¹¹ Opettajan urani alussa yritin sovittaa ylleni opettajan pikkutakkia, jonka hihat olivat auttamatta liian lyhyet ja joka myös puristi joka puolelta. Takki kuului opettajatyypille, jollaisen uskoin kaikkien opettajien olevan ja jollaisena myös itseäni pidin. Muottiin valettuna, ns. standardiopettajana toimiminen teki työstäni aluksi raskasta, mutta heti kun uskaltauduin kuuntelemaan itseäni ja annoin persoonalleni tilaa toimia, alkoi opettajantyökin vähitellen sujua.

Entä jos minä teen virheitä? Jos minä en osakaan tehdä työtäni oikein? Monelle meistä, eikä vähiten opettajille, on todella hankalaa myöntää, ettei heti osaa tai ymmärrä jotain asiaa. Sen sijaan, että reilusti pyytäisi apua tai kysyisi ohjeita muilta, sitä toivoo, että asia selviäsi ilman, että tarvitsee paljastaa tietämättömyyttään tai osaamattomuuttaan. Tämä vaihtoehto tuntuu myös riskittömältä. Kun ei ”laita itseään likoon”, ei tule myöskään tehtyä virheitä ja säästyy ehkä julkiselta itsensä nolaamiselta. Kuitenkin jokaiselle opettajalle mahtuu työuran varrelle paljon sekä onnistumisia että epäonnistumisia. Ei edes jatkuva itsensä kehittäminen, opiskelu, kirjojen ja oppaiden lukeminen tai työkavereiden antamat mallit aina riitä takaamaan varmaa onnistumista tässä työssä. Joidenkin asioiden omaksuminen vaatii niitä surullisen kuuluisia ”kantapään kautta” –kokemuksia. Virheitä sattuu meille kaikille, niitä ei tarvitse pelätä tai hävetä. Virheitä saa ja niitä pitääkin tehdä, mutta niistä tulee ottaa opikseen. Kun omista tekemisistään ja virheistään ottaa opikseen, sitä kasvaa niin ihmisenä kuin opettajanakin. Kun ei toista samaa virhettä montaa kertaa elämässään, on selvästikin oppinut jotain. Eli silläkin uhalla, että työssään saattaa tehdä virheitä, kannattaa silti välillä poiketa totutuista arkirutiineista. Jos työ olisi ongelmatonta, uskoisin sen muuttuvan vähitellen tylsäksi ja yhdentekeväksi. On välillä siis epäonnistuttava, jotta onnistuminen tuntuisi taas joltain. Ilman ongelmia ei myöskään tarvitse käyttää päätään eikä näin saa mahdollisuutta keksiä ja luoda mitään uutta.

Draamakasvatuksen parissa tähän uuden oivaltamiseen, keksimiseen ja luomiseen liittyy aina eräänlainen riskinotto ja uhkapeli. Luokassani tämä uhkapeli kannatti, koska oppilaani oppivat suorastaan janoamaan sitä jännitystä, mitä yhteisiin draamaprosesseihimme liittyi. Esittämäni ”kuka on valmis ottamaan riskin?” –kysymys nostattikin silmiäni eteen joka kerta suoranaisen käsien meren. Opettajanakin voi välillä miettiä tuota samaa kysymystä. Olenko itse virheidenkin tekemisen uhalla valmis riskinottoon? Olenko valmis ottamaan mallia oppilaistani ja heittäytymään draaman vietäväksi, vaikka en aivan varmasti tiedä mitä tulee tapahtumaan?¹¹² Tähän sisältyy myös draamakasvatuksen ”koukku” opettajan työn kannalta. Kun uskaltautuu tekemään asiat toisin kuin on tottunut, voi tuloksena nimittäin olla jotain sellaista, mitä ei olisi ikinä osannut odottaa. Draama voi muuttaa vaikealta, lähes mahdottomalta tuntuvan asian helpommaksi, jolloin se kuin taikaiskusta muuttuu itselle merkitykselliseksi tai jopa mielekkääksi. Olen huomannut draamassa saatujen kokemusten myötä myös osallistujien, niin oppilaitten kuin opettajienkin, itsetunnon¹¹³ ja virheensietokyvyn kasvavan. Valmiin käsikirjoituksen puuttuessa kun oikein tai väärin menneen kohtauksen määrittäminen on mahdotonta. Ei tietenkään ole aivan sama mitä draamassa tehdään, mutta periaatteessa kaiken ollessa mahdollista, onnistuminenkin on todennäköistä. Draamakasvatus tarjoaakin parhaimmillaan maaperän oivalluksille, jonka edellytyksenä on usein ymmällään oleminen, ja hetkeen heittäytyminen.¹¹⁴ Enkä tällä tarkoita vain hallitsematonta kaaosta tietämättömyyden keskellä, vaan sellaisia ahaa-elämyksiä ja ideoita, jotka saavat riskin ottajan suorastaan kasvamaan silmissä.

Kuten moni muukin asia, myös draamakasvatus jakaa opettajien mielipiteet kahtia: Osan välttellessä, vähätellessä ja arvostellessa draamaa, toiset pitävät sitä olennaisena osana omaa opettajuuttaan ja opettajan työtään. Voiko draamakasvatuksesta saada innostumaan myös ne opettajat, jotka eivät sitä omakseen ole vielä ottaneet? Kyllä varmaankin, mutta sekö on tämän draamamission päätavoitteena? Niin paljon kuin haluaisinkin draaman ilosanomaa ympärilleni julistaa, on minun myös hyväksyttävä se seikka, että opettajille on annettava vapaus valita oma tyyliensä tehdä työtään. Näinhän myös itse olen pedagogisen vapauteni myötä saanut tehdä ilman, että minua on yritetty käännättää johonkin sellaiseen, johon en oikein usko tai josta en tiedä tarpeeksi.

Peilikuva 3 levittää kätensä, joihin kaksi muuta peilikuvaa tarttuvat. Peilikuvat 1 ja 2 nykivät välissään seisovaa peilikuvaa omiin suuntiinsa.

PEILIKUVA 1:

Draama on vaikuttanut ainakin mun opettajuuteen.

PEILIKUVA 2:

Kun mä palasin opettamaan sen meidän draamakurssin jälkeen, niin huomasin, että draama oli tullut myös luokkaan. Se näkyi toimimisessa siellä luokan edessä, ohjeiden antamisessa ja tuntien dramaturgiassa.

OPETTAJA:

Aivan! Mitä enemmän saa koulutusta ja omakohtaisia kokemuksia draamakasvatuksesta, sitä helpommin saa otettua draamajuttuja käyttöön.

Peilikuvat 1 ja 2 jatkavat ”soutamistaan ja huopaamistaan”. Peilikuva 3 venyy keskellä puolelta toiselle.

PEILIKUVA 1:

Ilman draamakasvatusta... e-hei! En haluaisi toimia opettajana ilman draamaa.

PEILIKUVA 2:

Draama on tapa ajatella ja tapa toimia... draama on tapa opettaa.

OPETTAJA:

Aivan! Koko opettajuuteni rakentuu draaman ympärille.

PEILIKUVA 3:

Asiahan on sitten sillä selvä! Opettajuus ja draamakasvatus kuuluvat yhteen. Kauanko tätä... siis vielä... pitää... kestää?

Peilikuva karjaisee ja riuhtaisee kätensä yhteen. Peilikuvat törmäävät toisiinsa ja kaatuvat lattialle. Ryömivät piiloon opettajan pöydän alle.

Vaikka itse olen draaman osaksi omaa opettajuuttani löytänyt, yksin en minäkään siihen olisi kyennyt. Apunani on ollut suuri joukko opettajakollegoita ja oppilaita, jotka ovat saaneet omalla esimerkillään, heittäytymisillään ja innokkuudellaan minut näkemään draaman arvokkaana osana omaa työtäni ja opettajuuttani. Järjestämieni ryhmäkeskusteluiden myötä huomasin myös muiden opettajakollegoitteeni mielenkiinnon draamakasvatusta kohtaan lisääntyneen. Keskusteluissa jokaisella oli mahdollisuus muokata omaa suhdettaan, asenteitaan ja ennakkoluulojaan draamakasvatusta kohtaan ja verrata omia ajatuksiaan muiden tuntemuksiin.¹¹⁵ Draamakasvatuksella on siis mahdollista tukea oppilaittemme oppimista ja kasvua, mutta se on mielestäni myös ovi omaan opettajuuteen ja opettajana kasvuun. Ovi, joka avautuessaan saattaa ratkaista monia opettajana toimimisen kannalta merkittäviä ongelmia.

Draamakasvatus on auttanut minua löytämään oman tyylini opettaa ja toimia opettajana. Käsitykseni ja ennakkoluuloni opettajuutta ja koulutyötä sekä elämää kohtaan ovat murtuneet ja muuttuneet. Kyse ei siis ole vain siitä millainen opettaja minun pitää olla vaan millainen opettaja minä voin olla? Draamakasvatus antaa tähän rajattomat mahdollisuudet. Voin kokeilla erilaisia rooleja ja vieraila fiktiivisissä maailmoissa. Voin astua jonkun muun ”saappaisiin” ja kävellä niillä jonnekin kauas. Paikkaan, jossa en ole ennen vierailut. Paikkaan, josta kukaan ei ole koskaan kuullut. Paikkaan, jossa voin tavata erilaisia ihmisiä ja hahmoja, todellisia ja kuvitteellisia, sekä oppia heiltä kaikenlaista. Minulla on siis draaman myötä mahdollisuus nähdä ja kokea arki toisin. Draaman vietävänä voin kokea esteettisen kahdentumisen¹¹⁶ humalluttavan tunteen, leikkiä samalla unohtamatta olevani opettaja, joka on vastuussa vakavasta tehtävästä, kasvattamisesta ja opettamisesta. Sen lisäksi, että draama on suunnaton voimavara itselleni, uskon sen työni kautta myös heijastelevan elämänarvojeni ja asenteitani oppilaille. Näin uskon opettajana parhaiten voivani vaikuttaa siihen, että oppilaistani kasvaa aikuisia, joiden elämäntaidot riittävät kovan yhteiskuntamme haasteissa. Aikuisia, jotka ovat valmiita ottamaan riskejä, kestävät epäonnistumisia ja osaavat nauttia onnistumisistaan, myös niistä aivan pienistä. Aikuisia, jotka eivät usein niin vakavan elämän keskellä unohda leikillisyyden merkitystä.

Opettaja alkaa siivota pöytänsä. Pöydän alla peilikuvat pukeutuvat erilaisiin päähineisiin. Supisevat keskenään. Opettaja säpsähtää. Tuijottaa kirjapinoa. Ottaa pinosta kirjan käsiinsä ja ravistaa sitä. Opettaja huomaa pöydän alta kurkkivat peilikuvat. Hymy leviää opettaja kasvoille. Peilikuvat levittäytyvät tutkijan pöydän molemmin puolin. Kuuluu sipinää ja supinaa, puheensorinaa, riemun kiljahduksia, naurun pyrskähdyksiä, koulun ääniä. Opettaja ottaa pöydältä naamion ja laittaa naamion silmilleen.

PEILIKUVA 2:

Ei voi olla totta. Kattokaa!

PEILIKUVA 1:

Tuohan on...

PEILIKUVAT 1 JA 3:

Mustanaamio!!!

PEILIKUVA 2:

Ei se oikeasti ole mustis.

PEILIKUVA 3:

Kuka se sitten on?

PEILIKUVA 2:

Sinä olet oikeasti meidän ope!

OPETTAJA:

Tänään minä en ole vain opettaja. Minä olen... vaeltava aave.

PEILIKUVA 3:

Vau!!! Meidän ope on ihan oikea Mustanaamio.

PEILIKUVA 2:

Ope! Etkö aio koskaan kasvaa aikuiseksi?

OPETTAJA:

Arvaa?

Opettaja jähmettyy ”Mustanaamio” –asentoon.

LOPPU – THE END

- ⁸⁸ Huizinga 1938/1947; Winnicott 1971/1989; Heikkinen 2002, 69; 2004, 146
- ⁸⁹ Lauriala 1998, 120
- ⁹⁰ O'Toole 1992, 51
- ⁹¹ Heikkinen 2004, 59-60
- ⁹² Bolton 1992, 47; Hamilton 1992; O'Toole 1992
- ⁹³ Draamakasvatuksessa on kyse ymmärryksen ja tiedon hankkimisesta itsestä ja maailmasta, jossa elämme (Heikkinen 2002, 129, 135). Draamassa tutkitaan elämisen kannalta merkityksellisiä asioita ja voidaan harjoitella elämää varten (Boal 1992; Neelands 1998).
- ⁹⁴ Liukko 2001, 195-207
- ⁹⁵ Heikkinen 2004, 136
- ⁹⁶ Heikkisen (2002, 135) mukaan draamakasvatus on osa monikulttuurikasvatusta, joka keskittyy oppilaan oman kulttuuri-identiteetin hahmottamiseen ja muiden kulttuurien erityispiirteiden ymmärtämiseen ja tapojen kunnioittamiseen.
- ⁹⁷ Draama on mahdollisuuksien tila, jossa luodaan merkityksiä yhdessä (Greenwood 2001; Heikkinen 2004, 11, 18).
- ⁹⁸ Katainen 2003. Elämän Reppu hankkeen vaikuttavuuden arviointi –kysely tehtiin oppilaille, vanhemmille ja viranomaisille. Koulultamme kyselyyn osallistui 5. – 6. –luokkien oppilaat (4 luokkaa ja 100 oppilasta). Elämän reppu on Vallilassa vuodesta 1995 lähtien toiminut lasten ja heidän perheittensä hyvinvointiin tähtäävä projekti.
- ⁹⁹ Maailman terveysjärjestön (WHO) tutkimus tehtiin 35:den maan kouluissa lukuvuoden 2001 - 2002 aikana. Tutkimukseen osallistui yhteensä 162000 11-, 13-, ja 15-vuotiasta koululaista.
- ¹⁰⁰ Tolvanen 2004
- ¹⁰¹ Heikkisen (2004, 136) mukaan draama lisää muihin taidemuotoihin ja oppiaineisiin liittyviä kokemuksia ja ymmärrystä.
- ¹⁰² Olin luokkani kanssa mukana draamakasvatusta esittelevässä, YLE TV1:sen opetusohjelmien Katarsis –TV –ohjelmasarjassa lukuvuonna 2000-2001.
- ¹⁰³ Draamallisen lukutaidon kehittyminen tukee taiteellista oppimista ja kasvamista. Kun teatterin muoto ja kieli tulevat tutuiksi, draaman monet maailmat avautuvat osallistujilleen uudessa valossa tarjoten mahdollisuuksia monenlaisten asioiden tutkimiseen ja erilaisten, jopa ennalta odottamattomienkin merkitysten luomiseen. (Heikkinen 2004, 140.)
- ¹⁰⁴ Draamakasvatus on tärkeää, koska draaman avulla ja kautta voidaan tutkia ja harjoitella asioita, joita tarvitaan todellisessa elämässä (Boal 1992; Best 1992; Szatkowski 1994; Abbs 1995; Neelands 1998; Heikkinen 2002; 2004).
- ¹⁰⁵ Heikkinen 2002, 69, 129, 137-138; 2003, 20-21; 2004, 146
- ¹⁰⁶ Heikkinen 2001, 87
- ¹⁰⁷ ”Draamakasvatuksen monet kasvot” -puhekuoroteos on sovitettu Vallilan opettajilta kuultujen mielteiden pohjalta.
- ¹⁰⁸ Korpinen 1996, 14
- ¹⁰⁹ Malinen 2002, 86
- ¹¹⁰ Ojanen 1985, 159-161
- ¹¹¹ Tirri 2002, 207

¹¹² Opettajudessa on aina läsnä satunnaisuutta; opettajan on mahdoton ennakoida miten oppimistilanteet etenevät (Malinen 2002, 86).

¹¹³ Toivanen 2002, 246

¹¹⁴ Saksman 2001, 107

¹¹⁵ Draamaprosesseissa koetuista elämyksistä, tunteista sekä esteettisistä kokemuksista keskusteleminen muiden osallistujien kanssa voi selventää ja syventää omia tuntemuksia ja ajatuksia (Heikkinen 2004, 23-24). Oman työn ymmärtäminen voikin käynnistyä vain alkamalla reflektoida, pohdiskella omia käytännön kokemuksia (Syrjälä ym. 1994, 35). Reflektiivinen oppiminen on prosessi, jossa tietyn kokemuksen merkitys tulkitaan uudelleen ja sen tulkintaa tarkistetaan siten, että syntynyt uusi tulkinta ohjaa myöhempää ymmärtämistä, arvottamista ja toimintaa (Mezirow 1995, 17-37).

¹¹⁶ kts. 7.2. Vakava leikillisuus ja esteettinen kahdentuminen s. 65-67

LÄHTEET

- Aaltola, J. 2002. Opettaja sivistyksen rakentajana. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa, aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja. Vantaa: Dark Oy.
- Abbs, P. 1995. The seminal politics of Arts Education. Teoksessa P. Taylor & C. Hoeppe (toim.) Selected readings in Drama and Theatre Education: The IDEA '95 Papers. Nadie Research Monograph series 3, 42-51.
- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus (3. painos). Jyväskylä: Gummerus.
- Best, D. 1992. The Rationality of Feeling. Understanding the Arts in Education. London: The Falmer Press.
- Boal, A. 1992. Games for Actors and Non-Actors. London: Routledge.
- Bolton, G. 1992. New Perspectives on Classroom Drama. London: Simon and Shuster Education.
- Bolton, G. 1998. Acting in Classroom Drama. A critical Analysis. Birmingham: Trentham Books.
- Fleming, M. 1996. Starting Drama Teaching. London: David Fulton.
- Greenwood, J. 2001. Within a Third Space. Research in Drama Education. Vol. 6, No. 2, 193-205.
- Hamilton, J. 1992. Drama and Learning, a critical review. Geelong, Victoria: Deakin University Press.
- Heikkinen, H. 2001. Pohdintaa draamakasvatuksen perusteista. Teoksessa P. Korhonen & A.-L. Ostern (toim.) Katarsis. Draama, teatteri ja kasvat. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Heikkinen, H. 2002. Draaman maailmat oppimisalueina. Draamakasvatuksen vakava leikillisuus. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Heikkinen, H. 2003. Draamakasvatusta liminaalisena leikkikenttänä – TIE (Theatre-In-Education) – genren teoreettinen viitekehys. Teoksessa H. Heikkinen & T.L. Viirret (toim.). Draamakasvatuksen teillä – Tutkimus TIE (Theatre In Education) – projektista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Heikkinen, H. 2004. Vakava leikillisuus. Draamakasvatusta opettajille. Kansanvalistusseura. Vantaa: Dark Oy.
- Heikkinen, Hannu L.T. 2001. Toimintatutkimus. Tarinat ja opettajaksi tuleminen taito. Narratiivisen identiteettityön kehittäminen opettajankoulutuksessa toimintatutkimuksen avulla. Lievestuore: Jyväskylä University Printing House & ER-paino Ky.
- Heikkinen, Hannu L.T. 2002. Narratiivisuus – ei yksi vaan monta tarinaa. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen & L. Syrjälä (toim.) Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta. Kansanvalistusseura.
- Huizinga, J. 1938/1947. Leikkivä ihminen, yritys kulttuurin leikkiaineen määrittelemiseen. Suomentaja Sirkka Salomaa. Porvoo: WSOY.

Ilsaas, T. 2001. Henrik Ibsen – Still alive and kicking? Teoksessa B. Rasmussen, T. Kjølnner, V. Rasmusson & H. Heikkinen (toim.) *Nordic Voices in Drama, Theatre and Education*. Oslo: IDEA publications.

Karvonen, P 2001. Kuuluuko koululle kummia? Vallilan ala-asteen ja Suomen Kansallisteatterin kummikoulu yhteistyö lukuvuonna 1999-2000. Kasvatustieteen pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. OKL.

Katainen, A. 2003. Elämän Reppu. Elämän Repun arviointi -raportti.

Katarsis - draama, teatteri ja kasvatus 2001. Ylen avoin yliopisto. YLE TV1

Korhonen, P. & Østern A-L. (toim.) 2001. *Katarsis. Draama, teatteri ja kasvatus*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Korpinen, E. 1996 Opettajuutta etsimässä. Kunnallisan alan kehittämissäätöön Polemia-sarja 18. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Laine, T. 1998. Opettajakin on ihminen. Niemi, Hannele (toim.) *Opettaja modernin murroksessa*. Juva: WSOY.

Lauriala, A. 1998. Uudistaja-opettaja kouluyhteisössä. Teoksessa H. Niemi (toim.) *Opettaja modernin murroksessa*. Juva: WSOY.

Liukko, S. 2001. Leikin mahdollisuudet draamaopetuksessa. Teoksessa A-L. Østern (toim.) *Laatu ja merkitys draamaopetuksessa. Draamakasvatuksen teorian perusteita*. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 37.

Luukkainen, O. 2000. Opettaja vuonna 2010: opettajien peus- ja täydennyskoulutuksen ennakoitihankkeen (OPERPRO) selvitys 15. Loppuraportti. Opetushallitus. Helsinki: Hakapaino Oy.

Luukkainen, O. 2004. Opettajuus – Ajassa elämistä vai suunnan näyttämistä? Tampereen yliopisto. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy Juvenes Print.

Malinen, A. 2002. Opettajuus rakentuu ihmistuntijuudesta ja asiantuntijuudesta. Epistemologinen, eksistentiaalinen ja eettinen vastuu opettajan työssä. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) *Opettajuus muutoksessa, aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja*. Vantaa: Dark Oy.

Meriläinen, H. 1996. Minustako opettaja? Opettajaksi kasvaminen kansainvälistyvissä maailmassa opettajaksi opiskelevan kokemana. Kasvatustieteen pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. OKL.

Mezirow, J. 1995. Kriittinen reflektio uudistavan oppimisen käynnistäjänä. Teoksessa J. Mezirow ym. *uudistava oppiminen. kriittinen reflektio aikuiskoulutuksessa*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Mikkola, A. 2002. Onko opettajankoulutus yhteiskunnallinen vaikuttaja? Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) *Opettajuus muutoksessa, aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja*. Vantaa: Dark Oy.

- Miller, C., Saxton, J., Morgan, N. 2001. Being a presence at the rendezvous. *The Artist Teacher. Drama Research, The Research Journal of National Drama*, 95-108.
- Mäki-Laurila, M. 2003. Kertomus jokerista – jokerin tärkeä rooli TIE-esityksen läpiviennissä. Teoksessa H. Heikkinen & T.L. Viirret (toim.). *Draamakasvatuksen teillä – Tutkimus TIE (Theatre In Education) – projektista*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino.
- Neelands, J. 1998. *Beginning Drama*, 11-14. London: David Fulton Publishers.
- Niemi, H. 1998. Jos sulla on halu oppia... Teoksessa H. Niemi (toim.) *Opettaja modernin murroksessa*. 1998. Juva: WSOY.
- O'Neill, C. 1995. *Drama Worlds. A Framework for Process Drama*. Portsmouth, NH: Heinemann.
- O'Toole, J. 1992. *The Process of Drama. Negotiating Art and Meaning*. London: Routledge.
- Ojanen, S. 1985. *Opettajien työnohjaus kasvattajan tukena*. Espoo: WSOY
- Ojanen, S. 1996. Miksi tarvitaan tutkivia opettajia? Teoksessa S. Ojanen (toim.) *Tutkiva opettaja 2*. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Oksanen, R. 2003. Laadun arviointi hapuilee. *Opettajalehti* 43-44, 12-13.
- Owens, A. & Barber, K. 2002. *Draamasuunnistus – prosessidraaman arviointi ja reflektointi*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 1994; 2000. Opetushallitus. Helsinki: Edita Oy.
- Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2004. Opetushallitus. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Puurula, L. 1997. Mieleni matka (taidekasvatuksen avulla kasvu taiteeseen?). *Tutkiva opettaja omaa elämäntapaansa etsimässä Keuruulla ja Reggio Emiliassa*. Tuope 3/97. Jyväskylän yliopistopaino.
- Räisänen, T. 1996. Luokanopettajan työn kokeminen ja työorientaatio. Joensuun yliopisto. kasvatustieteen tiedekunnan julkaisuja. No 31.
- Sahlberg, P 1998. *Opettajana koulun muutoksessa*. Juva: WSOY
- Saksman, L. 2001. Robert M. Pirsig ja laatu. Teoksessa A-L. Østern (toim.) *Laatu ja merkitys draamaopetuksessa. Draamakasvatuksen teorian perusteita*. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 37.
- Somers, J. 2003. *Between and Between Pedagogy and Art in the Initial Education of Teachers of Drama*. Teoksessa H. Heikkinen (toim.) *Special Interest Fields of Drama, Theatre and Education. The IDEA-Dialogues*. Jyväskylä: Jyväskylä University Press, 18-31.
- Sternudd, M.M.F. 2001. *Educational drama – a democratic tool in the learning process of all subjects?* Teoksessa B. Rasmussen, T. Kjølnner, V. Rasmussen & H. Heikkinen (toim.) *Nordic Voices in Drama, Theatre and Education*. Oslo: IDEA publications.

Syrjälä, L. & Ahonen, S. & Syrjäläinen, E. & Saari, S. 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Helsinki: Kirjayhtymä.

Syrjälä, L. 1998. Onko koulun kello myöhässä? Niemi, Hannele (toim.) Opettaja modernin murroksessa. Juva: WSOY.

Syrjälä, L. & Heikkinen H.L.T. 2002. Tarinat – ikkuna opettajan työhön ja elämään. Teoksessa Hannu L.T. Heikkinen & L. Syrjälä (toim.) Minussa elää monta tarinaa. Kirjoituksia opettajuudesta. Kansanvalistusseura.

Szatkowski, J. 1986. Drama: Aestetik og politik. Drama – Nordisk dramapedagogisk tidsskrift Vol. 24, No. 2, 18-23.

Szatkowski, J. 1994. Drama on the Margins or could life be imitating theatre...? Broadsheet, the Journal for Drama in Education Vol. 10 No. 3, 21-35.

Tirri, K. 2002. Opetustyön etiikka. Teoksessa P. Sallila & A. Malinen (toim.) Opettajuus muutoksessa, aikuiskasvatuksen 43. vuosikirja.

Toivanen, T. 2002. Mä en ois kyllä uskonu ittestäni sellasta. Peruskoulun viides- ja kuudesluokkalaisten kokemuksia teatterityöstä. Teatterikorkeakoulu. Tampere.

Tolvanen, K. 2004. Suomalaisnuoret pitävät koulusta vähiten Euroopassa. Helsingin Sanomat. 28.6.2004. Kotimaa, A6.

Vallilan ala-asteen opetussuunnitelma 1999

Vallilan ala-asteen koulun opetussuunnitelma 2005

Winnicott, D.W. 1971/1989. *Playing and Reality*. London: Penguin Books.

Wright, D.K. 1999. *A Work of Hearts: a way of teaching, working and thinking drama and theatre*. Norwegian University of Science and Technology. Drama and Theatre Division.

Østern, A. 2000. Draamapedagogiikan genret pohjoismaisten opetussuunnitelmien valossa. Teoksessa P. Teerijoki (toim.) *Draaman tiet – suomalainen näkökulma*. Erkki Laakson juhla- ja 7.6.2000. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 35.

Østern, A-L & Heikkinen, H. 2001. *The Aesthetic doubling*. Teoksessa B. Rasmussen, T. Kjølner, V. Rasmusson & H. Heikkinen (toim.) *Nordic Voices in Drama, Theatre and Education*. Oslo: IDEA publications.

Østern, A-L. (toim.) 2001. *Laatu ja merkitys draamaopetuksessa. Draamakasvatuksen teorian perusteita*. Jyväskylän yliopisto, opettajankoulutuslaitos. Opetuksen perusteita ja käytänteitä 37.

LIITTEET

Liite 1

Ryhmäkeskustelurunko

- 1) Opettajuus - opettajana toimiminen ja kehittyminen:

Millainen on hyvä opettaja?

Millainen opettaja olen?

Millainen opettaja haluaisin olla?

- 2) Draama Vallilan ala-asteen koululla:

Käytäntö ja opetussuunnitelma

- 3) Opettajuus ja draama:

Draamakasvatuksen käsite

Draaman mahdollisuudet ja vaatimukset koulutyössä

Draaman kasvatuksellinen voima

Draaman vaikutukset omaan opettajuuteen

Liite 2

Katkelmia kirjoittamistani oman työn tavoite- ja arviointilomakkeista:

1998-1999

”Ihmetuoli on vakiinnuttanut asemansa luokassamme. Ykkösluokan pantomiimien lisäksi olemme tehneet paljon ryhmä- ja pari-improvisaatioharjoituksia sekä harjoitelleet ilmeikästä lukemista ja esiintymistä. Omia pienoisnäytelmiä on myös suunniteltu”

”Työvuosi on ollut raskas. Ilman jatkuvaa yhteistyötä työyhteisön jäsenien välillä oltaisiin varmaan vieläkin pimeässä talvessa. Toki välillä ”rakenteet huojuvat ja rappaus roiskuu”, mutta onhan se selvääkin, kun töitä välillä paikkotaan ympäri vuorokauden. Työssä jaksamisen kannalta itselleni tosin on välttämätöntä saada toteuttaa isojakin musiikki- ja teatteriprojekteja opettajan työni mausteena.”

2000-2001

”4. lukuvuosi Ankkalinnassa on pitänyt sisällään kaikki hyvän draaman ainekset: Alkukoukun, paljon toimintaa, jännitystä ja onnellisen lopun (onneksi). Tavoitteeni testata ja kehittää edelleen draaman käyttöä opetuksessa toteutui mainiosti. Luokkamme oppilaat sekä opettajakin olivat läpi vuoden erityisen innostuneita kaikesta luokassa tapahtuneesta toiminnasta, jota kutsuttiin yhteisesti leikiksi. Nämä kyseiset ”leikit” pitivät sisällään lähes kaiken 4. luokkaan kuuluvan opetettavan materiaalin ja oppiaineksen niin matematiikasta, äidinkielestä kuin ympäristötiedostakin. Eihän se työnteko aina leikkiä ole, mutta leikin varjolla moni ennakkoon vaikeakin asia saattaa muuttua mukavaksi, ymmärrettäväksi ja jopa helpommaksi.

Draama ja leikit olivat siis ominainen osa luokkamme toimintaa koko lukuvuoden, mutta mieliin painuvin aiheeseen liittyvä projekti lienee ollut Ylen ”Katarsis” opetusohjelmassa mukana olo. Marraskuussa 2000 matkustimme 4a:n kanssa 100 vuoden takaiseen Vallilaan tapaamaan Aliina nimistä tyttöä sekä muita virtuaalioppilaita, jotka olivat olleet Vallilan ala-asteen oppilaita. Kävimme myös vierailmassa tulevaisuuden koulussa, joka erehdyttävästi muistutti Pasilan studiota. Lähes kuukauden mittaisten kuvausten tuloksia saamme ihailla TV:stä syksyllä 2001, viidesluokkalaisina.

Draamaprojektien myötä Ankkalinnan 24 oppilasta ja ope tuntuivat välillä toimivan kuin ihminen, jossa oli monta persoonaa yhdessä vartalossa. Luokan sisäinen kemia oli joulun tultaessa sitä luokkaa, että alkoi jo vähitellen uskoa ajatustensiirronkin olevan mahdollista.”

2004-2005

”Lukuvuoden ehkä suurimpana saavutuksena pidän kuitenkin onnistunutta opetussuunnitelmatyötä. Sen myötä draamakasvatus on saanut näkyvän paikan koulumme tulevassa opetussuunnitelmassa. Draama on kirjattu opetussuunnitelmamme työtapoihin, aihekokonaisuuksiin, vapaavalintaisten kurssien aihealueisiin sekä liitteisiin. Tulevaa opetussuunnitelmaamme lukiessaan tuleekin väistämättä ajatelleeksi, että draama on oppiaine muiden taide- ja taitoaineiden joukossa. Vihdoinkin!”

Otteita draamapäiväkirjasta:

Katarsis -projekti (2000):

- 24.08. Suunnittelupalaveri Pasilassa
- 04.09. Versio 1: ”Kevyesti keskellä keskiaikaa”
- 19.09. Versio 2: ”Virtuaalioppilaat”
- 10.10. Kuvausryhmän vierailu luokassa
- 20.10. Tutustuminen kuvauspaikkoihin ja suunnittelupalaveri Puu-Vallilassa
- 23.10. Kuvausryhmän vierailu
- 27.10. Puvustus, Pasila
- 31.10. Suunnittelupalaveri, Puu-Vallila osuoksien luominen tarinassa
- 06.11. Puvustus, Pasila
Kuvauspaikkojen valmistelua koululla
Studio-4:seen tutustuminen Pasilassa
Suunnittelupalaveri, Puu-Vallila osuoksien viimeistelyä & Aliinan tarina
- 07.11. TV-kuvaukset, oma luokka ja Puu-Vallila
- 08.11. TV-kuvaukset, oma luokka
- 23.11. TV-kuvaukset, Pasilan studio 4
- 27.10. Virtuaalitarinat ja kuvat seinille
- 28.11. Virtuaalioppilaan tarinat tietokoneella
- 29.11. Virtuaalikotisivut
- 04.12. TV- kuvaukset, oppilaiden ja opettajan haastattelut Vallilassa
Kuvausten katselu ja kommentointi Pasilassa

Improvisaatio –projekti (2000-2001):

- 14.08. ”Nyhjätään tyhjätä”, improvisaatio-projektin ideointia
- 22.08. Improvisaatio-projektin suunnittelua ja työnjakoa opettajatyöryhmän kesken
- 01.09. Suolaa ja pippuria (improja kaikilla mausteilla) -kurssit alkavat:
tanssi, bändi, varjoteatteri, tarinateatteri in English, improleikit ja ota rooli
- 06.09. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 08.09. Improvisaatiokurssi oppilaille

- 12.09. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 15.09. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 20.09. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 22.09. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 27.09. Opettajakunnan improvisaatiokoulutus koulun ulkopuolisen kouluttajan johdolla
- 29.09. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 04.10. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 06.10. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 13.10. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 20.10. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 27.10. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 15.11. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 21.11. Opettajien pedagoginen kahvila: opettajakunnan improvisaatiokoulutus koulun ulkopuolisen kouluttajan johdolla
- 22.11. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 01.12. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 05.12. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 15.12. Suolaa ja pippuria improvavojen purku opettajatyöryhmän kesken
- 20.12. Kevään improvisaatio-kurssien suunnittelua opettajatyöryhmän kesken
- 02.02. Kevään 2001 improvisaatiokurssit alkavat
- 05.02. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 09.02. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 16.02. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 16.03. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 23.03. Improvisaatiokurssi oppilaille
- 19.04. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 19.05. Improvisaatioharjoituksia omassa luokassa
- 02.05. Improvisaatioteatteri Keksi ja tee –esitys ullakkoteatterissa
- 03.05. Improvisaatioteatteri Keksi ja tee –esitys ullakkoteatterissa
- 07.05. Improvisaatioteatteri Keksi ja tee –esitys ullakkoteatterissa
- 08.05. Improvisaatioteatteri Keksi ja tee –esitys ullakkoteatterissa
- 10.05. Improvisaatioteatteri Keksi ja tee –esitys ullakkoteatterissa

Draamapankki (projektisuunnitelmia ja draamaharjoituksia)

Katarsis-projekti (2000):

VIRTUAALIOPPILAAT 100-VUODEN TAKAA:

Luokkaan on ilmestynyt loman jälkeen vanha koulupulpetti...

- 1) Ihmetuoli:
*Millaisia oppilaita pulpetissa istui?
Millaisia olivat opettajat?*
- 2) Improkohtauksia / statusharjoituksia:
Oppilaiden ja opettajien kohtaamisia eri tilanteissa koulussa ennen ja nyt
- 3) Patsaat / elävät patsaat:
Entisajan välituntileikit
- 4) Prosessidraama:
Aliinan tarina, aikahyppy vanhasta Vallilasta nykypäivän kautta tulevaisuuteen
- 5) Virtuaalioppilaiden luominen

Improvisaatio-projekti (2000-2001):

TYTTÖJEN / POIKIEN TALOLLA:

Improharjoitus tyttöryhmälle tai poikaryhmälle:

Jutellaan poikien kanssa aiheesta tyttöjen talo (tyttöjen kanssa poikien talosta). Istutaan piirissä lattialla ja jokainen esittelee itsensä naisena tai tyttönä (tytöt miehinä tai poikina) esim. ”Minä olen Pamela Anderson, mutta voitte kutsua minua vaa Pamiksi...” ja eläytyy rooliinsa vastakkaisen sukupuolen edustajana. Mietitään yhdessä mitä kaikkea Tyttöjen talolla voi oikeastaan tehdä. Keskustelun jälkeen joku ehdottaa:” Meikataan” tai ”tanssitaan Britney Spearsia” ja aloitetaan saman tien tekemään niin.

Kun on kyllästytty tyttönä olemiseen on tietysti vuorossa Poikien talo. Taas keskustellaan mitä talossa voisi tehdä ja yhteisesti karsitaan pois kaikki suurimmat hirveydet perusteluineen (esim. tyttöjen tappaminen, koska me miehet tarvitsemme naisia synnyttämään lapsia). Keskustelun jälkeen joku taas ehdottaa:” Nukutaan”, ”nyrkkeillään” tai ”hypitään pulpeteilla” ja aloitetaan saman tien tekemään niin. Leikin lopuksi istutaan vielä hetkeksi alas ja muistellaan mitä eroja taloissa sitten loppujen lopuksi oli.

Liite 5

Katarsis DVD

Katarsis – draama, teatteri ja kasvatus:

- 1) Osa 5: Kaikilla aisteilla
- 2) Katkelmia Katarsis-sarjan muista jaksoista

Liite 6

Draamaprojekteja Vallilan ala-asteella 1998-2005:

1998	Peppi
1999	Koko Vallilan Vinski
2000	Puhinaa Vallilassa
2001	Improvisaatioteatteri “Keksi ja tee”
2002	Kukkanen, kumma koira Koulutuokioita ratikassa
2004	Ella Lapissa Työpajateatteri Kupla
2005	Lumikki ja 2 sisarta Sininen kettu Kerjäläiset

Katkelmia opettajien kanssa käymistäni ryhmäkeskusteluista:

DRAAMAKASVATUKSEN KÄSITE

(vrt. 5. Draamakasvatus koulussa s. 30)

”Miten sen sanan käsittää, miten sen on itselleen määritellyt. Minä katsoisin, että se on paljon muutakin kuin se esitys, joka esitetään yleisölle. Se on menetelmä, väline siellä luokassa...”

”Draama on kasvatus vai draamalla kasvatus? Draaman avulla kasvatus, oisko se sitä enemmän?”

”Vai draamaan kasvattamista? Onks siinä mitään järkeä?”

”Tää on kaiken kaikkea vaikee...”

”Meidän opetussuunnitelmassa (1999) draamaopetus on käsitetty draaman opettamiseksi eli opetetaan draamaa. Draama opetusmenetelmänä on sitä, että draaman avulla opetetaan. Mitä olisi silloin draamakasvatus?”

”Miksi draamaa pitäsi kasvattaa? Sen draaman käyttöön vai? Draaman käyttöön vois kasvattaa, mutta minusta draamakasvatus on sitä, että draaman avulla...”

”Käytetään draamaa kasvatuksessa hyväksi.”

”Tehdään tilanteita, joissa draaman kautta voi käsitellä tunteitaan ja opetella sanomaan ei tai...”

”Näin minä toivoisin sen olevan. Siinä sillä ois tilausta. Eli sen on nimenomaan mentävä niin, että kasvatus hyödyntää draamaa.”

MIKSI DRAAMA EI SOVI KOULUUN?

(vrt. 5. Draamakasvatus koulussa s. 30-32)

”Siks ku draama villiinnyttää ne lapset. Ne ei mee takasin penkkiin istumaan sen jälkeen niin kun minä haluan.”

”Niin ne vaan leikkii.”

”Ja niillä on hirveesti virtaa sen jälkeen ja ne jatkaa sitä.”

”Sitä ei pysty keskeyttämään.”

”Niin, ne ei ossaa lopettaa.”

”Varmaan mun luokkalaisten kanssa mä oon niin vähän tehny sitä, et ne mennee ihan sekasin, kun ne yks’kaks vapauttaa sieltä tuolista. Takasin, menkää nyt paikallenne niin ne on ihan aaaaa... Ja sitten mä ootan, että loppus äkkiä tämä. Ja ens tunti me alotetaan hiljasella hetkellä.”

”Se on muuten totta, että ite saattaa välttää just draamaan liittyviä tehtäviä sen takia, koska on kokemuksesta oppinu, että ne aiheuttaa sellasen yleisen, hetkittäisen kaaoksen. Jos sä haluat välttää sen tilanteen niin sä meet sitä helpointa reittiä ilman mitään ylimäärästä.”

”Niin justiin. Mä oon aatellu ekaluokalla, että ei herran jestas, näittenkö kanssa mun pitää vielä jotain draamaa harjoitella. Sehän on ihan kamalaa, kun nää ei muutenkaa istu missään kunnolla, Kaikkein parhaiten ja helpoiten pääsee, kun vaan istuttaa ne siihen ja nyt lasketaan ja hiljaa. Se on vaan niinkun omien hermojen säilyttämistä.”

MITÄ DRAAMA OPETTAJALLE ANTAA?

(vrt. 6.2. Opettajien kokemuksia draamakasvatuksesta s. 55-56)

”Mulle se antaa ihan vaan energiaa, kun näkee, että se hiljanenkin tosiaan pisti itsensä peliin ja esiintyi. Ne on sellasia pieniä energiajuomia, joista saadaan välillä nauttia. Se kuuluu, niitä on saatava. Ei tätä muuten jaksa.

”Kun kehityskeskustelussa oli se kysymys omista tähtihetkistä niin mä sanoin, että nää tuo niitä. Ihan semmosia pieniä juttuja. Ne on hirveen yhdistäviä. Ja itte ainakin kyllä mä pitkälle elän niillä.”

”Tähän on semmonen ammatti, jossa me koko ajan annetaan sisältämme. Normaalit ihmiset työnantaja kustantaa välillä virkistyslomalle. Ja ollaanhan mekin oltu, mut tärkeetä on, et saa niin kun täyttääkin jostain astiasta sitä omaa itseään. Tää on semmonen opettajan pikatäyttö.”

”Se on suunnaton voimavara. Se sopii semmosille ihmisille, jotka ei halua... oon kuullu opettajista, jotka sanoo: ”Niin, mulla on niin hyvät prujut sieltä vuodelta -85, että avaan sen keväällä ja sitten kevään mittaan on taas, ilman extratöitä tullut vedettyä hyvä kurssi. Mä en vois semmosta tehdä ikinä. Pitää olla aika suuri semmonen suunnittelemattomuus niissä menemisissä ja tulemisissa. Se on sitä samaa henkee, jota draamakin vaatii, että vähän heittäytyy ja katoo mitä tulee. Joskus menee johonkin suuntaan ja joskus toiseen.

”Tuo estää sen, että me ei varmaan olla niitä ekoja, jotka palaa loppuun täs hommassa. Me osataan näistäkin hetkistä ottaa ilo irti, kun taas se prujutyyppe jossain vaiheessa hukkuu niihin prujuihinsa.”

”Ne prujut syö sen.”

” Se urautuu ja se kyllästyy ja masentuu. Me nautitaan näistä ja yritetään saada uusia juttuja. Se pitää tän elämän kierrossa. Tietää, että tää taitaa olla mun ala sittenkin.”

TUKEEKO DRAAMA OMAA OPETTAJUUTTA?

(vrt. 6.2. Opettajien kokemuksia draamakasvatuksesta s. 53-55)

”Mulla on sellasia oppilaita, joita ei kiinnosta paljoo mikään, kaikki on ihan samantekevää, tylsää. Sitten kun ottaa vaikka käsinuken musiikkitunnilla, joka sanoo, että nyt me soitetaan, niin sit niin kun et VAU! Mikä sen nimi oli? Viittaa siellä innoissaan rytmisoittimien nimiä, vain kun se papukaija kysyy.”

ONNISTUMISIA DRAAMAN PARISSA

(vrt 6.2. Opettajien kokemuksia draamakasvatuksesta s. 50-53)

”Mä oon pantannut tota virkkaamista noitten ekaluokkalaisten kanssa. Aattelin, et siit ei tuu mitään, kun mä oon vasenkätinenkin ja mun pitää oikealla kädellä opettaa ja auttaa niitä raukkoja virkkaamaan. Varmana menee koko loppukevät siihen ja ei muuta sitten käsitöissä tehdäkään, kun sitä maailman tylsintä ketjuu. Sit mä keksin sellasen hämähäkinseitti-systeemin ja sain jotenkin myytyä niille sen idean niin hyvin, et ne innostu siit ihan älyttömästi ja nyt niistä tuli jotain supervirkkaajia. Kahessa tunnissa ne oli virkannu monta, monta metriä ja ne mittas tauluviivottimella, et kuinka monta metriä meillä on. Ne ei ois halunnu lähtee koulust kotiin, koska ne ois halunnu jäädä virkkaamaan ja oli pakko saada kotiin ottaa ne virkkuutyöt. Ja sit tänään heti ensimmäiseks aamulla, et kai me taas virkataan. Ja kun niit ripusti niit seittejä niin, et vau! Tosta tulee tosi hieno. Sillon tuntu siltä, että oho täähän menikin hyvin”

DRAAMAN KASVATUKSELLINEN VOIMA

(vrt 7.1. Draaman kasvatuksellinen voima s. 64 sekä 9.3. Draamakasvatus – ovi omaan opettajuuteeni s. 90-91)

” Joillekin lapsille niiden suhteet vanhempiin voi olla hirveen etäiset ja viileet. Aikuinen on todella aikuinen, joka ei ikinä leiki. Se, että ne näkee täällä Mustanaamioita...”

” Ja vielä selvin päin.”

” ... ja sit ne ajattelee, että hei ethän sä voi noin tehdä, sä oot opettaja. Mut ei ne nykyään enää sano ääneen, kun ne on tottunu ja tykkää, et opekin voi olla vaikka mitä.”

”Nyt ne tulee niinkun sanoo, että VAU! Sä osaat olla Mustanaamio. Oot sä ollu ennenkin?”

” Yks sun oppilas sano mulle, kun mä olin siinä Mustanaamiopuvussa, että millon sä kasvat aikuiseks. Todellisuudessa se oli siitä ihan in-juttu. Itellä sillä oli jäniksen korvat päässä.”

”Oppilaat niinkun tavallaan huomaa, että voihan tuo nyt olla Mustanaamio tai Batman tai lääkäri ja ihan silleen niinkun tosissaan vaikka se on leikkiä. Opettajalle vois suositella välillä olla jotain muuta kuin todellisuudessa on.”

Opettajatyypit

Opettajakollega 1 edustaa työtään arvostavaa opettajatyyppeä, jolle ammatissa kehittyminen on tärkeää. Hänen mielestään työn tulee tarjota tekijälleen iloa ja onnistumisia. Opettajakollega 1 on kiinnostunut draamakasvatuksesta, mutta välillä hieman epävarma oman draamaosaamisensa suhteen.

Opettajakollega 2 edustaa huumorilla työtään lähestyvää opettajatyyppeä, joka on tarpeen vaatiessa valmis heittäytymään myös draaman vietäväksi. Hän uskoo draaman leikillisyyteen, vaikkakin tietää sen villitsevän niin oppilaat kuin opettajansa.

Opettajakollega 3 edustaa empaattista opettajatyyppeä, joka asettaa oppilaiden edun aina oman etunsa edelle. Hänen mielestään draama on tärkeää, koska oppilaat pitävät siitä ja lasten tulee saada leikkiä myös koulussa.

Opettajakollega 4 edustaa tunnollista, työtään rakastavaa opettajatyyppeä, joka nostaa työn etusijalle elämässään. Hän on kokenut opettaja, jolla on laaja tietämys opetus- ja kasvatusalalta. Opettajakollega 4 on tutustunut työssään myös draamakasvatukseen ja pitää sitä tärkeänä erityisesti työyhteisön kannalta.

Opettajakollega 5 edustaa opettajatyyppeä, jolle oma vapaa-aika on työtä tärkeämpää. Hän pitää koulua liian kiireisenä ja stressaavana työympäristönä. Opettajakollega 5:n mielestä koulussa ja työssä tulee keskittyä olennaiseen, ei draamakasvatukseen, joka on pelkkää leikkiä ja hulluttelua.